

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

ԱՆԳԼԵՐԵՆ ԼԵԶՎԻ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

I մաս

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՆՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱԿԱԳԵՄԻԱ

ԱՆԳԼԵՐԵՆ ԼԵԶՎԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ

I մաս

ԵՐԵՎԱՆ – 2004

Աշխատանքը տպագրվում է ՀԳԱ գիտական խորհրդի որոշմամբ

Գլխավոր խմբագիրներ՝ ՀԳԱ պրոֆեսոր *Ռ.Ն.Արզոյան*
ՀԳԱ դոցենտ *Ռ.Հ.Շահինյան*

Գրախոսներ՝ ԵՊՀ անգլիական բանասիրության ֆակուլտետի դոցենտ,
բզթ թեկնածու *Ի.Տեր-Պողոսյան*,
ԵՊՀ անգլիական բանասիրության ֆակուլտետի ասիս-
տենտ, բզթ թեկնածու *Լ. Հովհաննիսյան*,
ԵՊՏի օտար լեզուների ամբիոնի դոցենտ
Ա.Թ.Ջատիկյան

Ա 579 Անգլերեն լեզվի ուսումնական ձեռնարկ:
Հեղինակային խմբի ղեկավար՝ Ռ.Գ.Փիլոսյան
Հեղինակային խումբ՝ Ռ.Գ.Փիլոսյան, Ջ.Բաղդասարյան, Ն.Գասպարյան,
Ա.Ղազարյան, Ս.Սևաչյան, Ա.Վահրամյան: Երևան, 2004, 120
Ձեռնարկը նախատեսված է գյուղատնտեսական բարձրագույն և միջին մասնա-
գիտական ուսումնական հաստատություններում անգլերեն լեզվի դասավանդման
համար:
Ձեռնարկում ընդգրկված լեզվական, քերականական նյութերն ու տեքստերը
հավասարապես օգտակար և մատչելի են գյուղատնտեսական ոլորտի ցանկացած
մասնագիտությունների ներկայացուցիչների համար:

4602020102
Ա----- 2004
0173 (01) -2004

ԳՄԴ 81.2 Անգլ g 73

I SBN 99941-915-1-9

© Հայկական գյուղատնտեսական ակադեմիա, 2004

© Ռ. Գ. Փիլոսյան, Ջ. Բաղդասարյան, Ն. Գասպարյան,
Ա. Ղազարյան, Ս. Սևաչյան, Ա. Վահրամյան

Ձեռնարկը գրված է բուհական ոչ լեզվական մասնագիտությունների
համար անգլերեն լեզվի ծրագրին համապատասխան

Ձեռնարկի տեքստերում արտացոլված են հիմնական դիրքեր, որոնք հա-
վասարապես օգտակար և մատչելի են գյուղատնտեսական ոլորտի ցանկա-
ցած մասնագիտությունների ներկայացուցիչների համար: Դրանք ընդլայ-
նուն են ուսանողների գիտական մտահորիզոնը: Ձեռնարկը ներառում է
ընդարձակ նախատեքստային բառացանկ, որի մեջ ընդգրկված են առավել
արդիական գյուղատնտեսական տերմիններ, ինչպես նաև, քերականական-
լեզվական բնույթի մեկնաբանություններ:

Յուրաքանչյուր դաս սկսվում է ուսուցողական ծրագրի հետ
կատարվող աշխատանքով, որն ընդգրկում է քերականական ամբողջ
պարտադիր ծրագիրը: Դասերին վերաբերող բոլոր վարժությունները
բաժանված են երեք խմբերի՝

1. քերականական նյութի նախնական ամրապնդման ուղղված վար-
ժություններ,
2. լեզվա- քերականական վարժություններ,
3. բանավոր խոսքի ունակությունները զարգացնող վարժություններ:

Ձեռնարկն, ըստ էության, իրենից ներկայացնում է տեսական –
լեզվական գիտելիքների այն անհրաժեշտ հիմքը, որը հնարավորություն
կտա ուսանողներին ստիճան կերպով անցում կատարելու անգլերեն լեզվով
գյուղատնտեսական մասնագիտական գրականության ընթերցմանը և
թարգմանությանը:

Աշխատանքը տպագրվում է ՀԳԱ գիտական խորհրդի որոշմամբ

Գլխավոր խմբագիրներ՝ ՀԳԱ պրոֆեսոր *Ռ. Ն. Արզոյան*
ՀԳԱ դոցենտ *Ռ. Հ. Շահինյան*

Գրախոսներ՝ ԵՊՀ անգլիական բանասիրության ֆակուլտետի դոցենտ,
բզբ թեկնածու *Ի. Տեր-Պողոսյան,*
ԵՊՀ անգլիական բանասիրության ֆակուլտետի ասիս-
տենտ, բզբ թեկնածու *Լ. Հովհաննիսյան,*
ԵՊՏի օտար լեզուների ամբիոնի դոցենտ
Ա. Թ. Չատիկյան

Ա 579 Անգլերեն լեզվի ուսումնական ձեռնարկ:
Հեղինակային խմբի ղեկավար՝ Ռ. Գ. Փիլոսյան
Հեղինակային խումբ՝ Ռ. Գ. Փիլոսյան, Ջ. Բաղդասարյան, Ն. Գասպարյան,
Ա. Ղազարյան, Ս. Սևաչյան, Ա. Վահրամյան: Երևան, 2004, 120
Ձեռնարկը նախատեսված է գյուղատնտեսական բարձրագույն և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում անգլերեն լեզվի դասավանդման համար:
Ձեռնարկում ընդգրկված լեզվական, քերականական նյութերն ու տեքստերը հավասարապես օգտակար և մատչելի են գյուղատնտեսական ոլորտի ցանկացած մասնագիտությունների ներկայացուցիչների համար:

4602020102

Ա----- 2004
0173 (01) -2004

ԳՄԴ 81.2 Անգլ 9 73

I SBN 99941-915-1-9

©Հայկական գյուղատնտեսական ակադեմիա, 2004

© Ռ. Գ. Փիլոսյան, Ջ. Բաղդասարյան, Ն. Գասպարյան,
Ա. Ղազարյան, Ս. Սևաչյան, Ա. Վահրամյան

Ձեռնարկը գրված է բուհական ոչ լեզվական մասնագիտությունների համար անգլերեն լեզվի ծրագրին համապատասխան

Ձեռնարկի տեքստերում արտացոլված են հիմնախնդիրներ, որոնք հավասարապես օգտակար և մատչելի են գյուղատնտեսական ոլորտի ցանկացած մասնագիտությունների ներկայացուցիչների համար: Դրանք ընդլայնում են ուսանողների գիտական մտափորձը: Ձեռնարկը ներառում է ընդարձակ նախատեքստային բառացանկ, որի մեջ ընդգրկված են առավել արդիական գյուղատնտեսական տերմիններ, ինչպես նաև, քերականական-լեզվական բնույթի մեկնաբանություններ:

Յուրաքանչյուր դաս սկսվում է ուսուցողական ծրագրի հետ կատարվող աշխատանքով, որն ընդգրկում է քերականական ամբողջ պարտադիր ծրագիրը: Դասերին վերաբերող բոլոր վարժությունները բաժանված են երեք խմբերի՝

1. քերականական նյութի նախնական ամրապնդման ուղղված վարժություններ,
2. լեզվա-քերականական վարժություններ,
3. բանավոր խոսքի ունակությունները զարգացնող վարժություններ:

Ձեռնարկն, ըստ էության, իրենից ներկայացնում է տեսական – լեզվական գիտելիքների այն ամփոփում, որը հնարավորություն կտա ուսանողներին սահուն կերպով անցում կատարելու անգլերեն լեզվով գյուղատնտեսական մասնագիտական գրականության ընթերցմանը և թարգմանությանը:

Lesson 1

Քերականություն

1. Բաղաձայնների արտասանությունը և ընթերցումը:
2. Չայնավորների արտասանությունը և ընթերցումը:

Բաղաձայնների արտասանությունը և ընթերցումը

Անգլերենում բաղաձայնները ունեն հետևյալ առանձնահատկությունները՝

1. Նրանք չեն փափկացվում:
2. Բառավերջում բաղաձայնները արտասանվում են հստակ և պարզ: Չայնել բաղաձայնները բառավերջում երբեք չեն խլացվում, քանզի դա բերում է բառիմաստի փոփոխմանը:

bad – վատ, bat – չղջիկ

3. [p], [t], [k] հնչյունները արտասանվում են շնչեղությամբ (ասպիրացիա) [ph], [th], [kh], սակայն երբ նրանց նախորդում է [s] հնչյունը, նրանք կորցնում են իրենց շնչեղությունը և արտասանվում են ինչպես հայերեն *պ, տ, կ* հնչյունները:

c, g, r, w, x, s բաղաձայնների ընթերցանությունը

c $\begin{cases} [s] \text{ e, i, y տառերից առաջ} \\ [k] \text{ բոլոր մնացած դեպքերում} \end{cases}$

Վարժություն 1

[k]	[s]	[s-k]
cat	pencil	sake – cake
cut	ice	sap – cap
cup	cell	sad – cad

g $\begin{cases} [dʒ] \text{ e, i, y տառերից առաջ} \\ [g] \text{ բոլոր մնացած դեպքերում} \end{cases}$

Վարժություն 2

[dʒ]	[g]	[dz-g]
page	pag	cage – glad
gin	bag	gym – glim
age	go	Egypt – glide

R – [ɑ:] տառը կարդացվում է որպես [r] բոլոր ձայնավորներից առաջ, բացառությամբ e տառից:

Վարժություն 3

ride	red	red – read
rise	ran	rest – risk
rule	run	ride – rid

W տառը կարդացվում է որպես [w]: Այն արտասանվում է երկու շուրթերով միասին: Այն չպետք է շփոթել [v] հնչյունի հետ, որն արտասանվում է վերին ատամնաշարի և ներքևի շուրթի օգնությամբ:

Վարժություն 4

[w]	[w]	[w-v]
wine	wick	wine – vine
wet	win	went – vent
went	well	west – vest

x $\begin{cases} [ks] \text{ բաղաձայններից առաջ և բառավերջում} \\ [qz] \text{ շեշտված ձայնավորներից առաջ} \end{cases}$

Վարժություն 5

[ks]	[gz]
six	exam
fox	exemplar
text	exhaust

s $\begin{cases} [s] \text{ խուլ բաղաձայններից առաջ և բառավերջում} \\ [z] \text{ ձայնել բաղաձայններից առաջ և} \\ \text{ձայնավորների միջև} \end{cases}$

Վարժություն 6

[s]			[z]
sit	miss	pens	please
set	Bess	visit	easy
Sam	lists	ease	busy

Ձայնավորների արտասանությունը և ընթերցումը

Անգլերենում ձայնավորները լինում են երկար և կարճ: Ձայնավորների երկարությունը և կարճությունը կարող են ազդել բառիմաստի վրա՝

ship [ʃɪp] նավ – *sheep* [ʃi:p] ոչխար

seat [si:t] տեղ – *sit* [sit] նստել

Յուրաքանչյուր ձայնավոր անգլերենում ունի ընթերցանության մի քանի տարբերակ: Ձայնավորի ընթերցանությունը կախված է նրանից, թե այն գտնվում է բաց թե փակ վանկում, զուգակցվում է մեկ այլ ձայնավորի կամ բաղաձայնի հետ:

Բաց վանկ համարվում է այն վանկը, որը ավարտվում է ձայնավորով կամ բաղաձայնով, որին հաջորդում է համը *e* տառը՝

no [nou], *name* [neim], *be* [bi:]

Փակ վանկ համարվում է այն վանկը, որը ավարտվում է բաղաձայնով՝

pen [pen], *plan* [plæn]:

e, a, i, y, o, u ձայնավորների ընթերցանությունը

a $\begin{cases} [ei] \text{ բաց վանկում} \\ [æ] \text{ փակ վանկում} \\ [ɑ:] \text{ ar, a+s բաղաձայնի դեպքում} \end{cases}$

Վարժություն 7

[ei]	[æ]	[ɑ:]
tale	map	car
name	bad	fast
late	bag	star

e $\begin{cases} [i:] \text{ բաց վանկում} \\ [e] \text{ փակ վանկում} \\ [ə:] \text{ e+r շեշտված վանկում} \end{cases}$

Վարժություն 8

[i:]	[e]	[ə:]
he	pen	term
be	left	her
see	met	nerve

i, y ձայնավորները մեծ մասամբ ունենում են նմանատիպ ընթերցանություն:

i, y $\begin{cases} [ai] \text{ բաց վանկում} \\ [i] \text{ փակ վանկում} \\ [ə:] \text{ i+r, y+r շեշտված կապակցություն} \end{cases}$

Բառասկզբում *y* տառը արտասանվում է որպես [j]՝
yes, you, your

Վարժություն 9

[ai]	[i]	[ə:]
nice	little	girl
my	it	myrtle
bike	gym	bird

e $\begin{cases} [ou] \text{ բաց վանկում} \\ [ɔ] \text{ փակ վանկում} \\ [ɔ:] \text{ o+r, o+re կապակցություններում} \\ [ʌ] \text{ m, n, th, v տառերից հետո} \end{cases}$

Վարժություն 10

[ou]	[ɔ]	[ɔ:]	[ʌ]
no	spot	nor	dove
note	top	more	mother
hope	Tom	form	come

u < $\begin{cases} [ju:] \text{ բաց վանկում} \\ [ʌ] \text{ փակ վանկում} \\ [ə:] \text{ u+r շեշտված վանկում} \end{cases}$

Վարժություն 11

[ju:]	[ʌ]	[ə:]
student	cut	turn
tune	nut	fur
tube	cup	curly

ck, ch, sh, tch, th, տառակապակցությունների ընթերցանությունը

ck [k] – back, black, lick, pocket
ch, tch [tʃ] – chess, match, catch, much

Բացառություն կազմում են այն բառերը, որոնք ունեն լատինական կամ հունական ծագում: Այս դեպքում նրանք արտասանվում են որպես [k] – *charakter, scheme, chemist*.

sh [ʃ] – sheet, show, shake, ship, she
th [θ] – thick, thin, think, three
th [ð] – this, then, there, them
ch [ʃ] – machine, Chicago

Lesson 2

Քերականություն

1. Հոդը անգլերենում:
2. Անձնական, ստացական և ցուցական *this, that* դերանունները:
3. *To be* բայի խոնարհումը պարզ ներկա ժամանակում:
4. Ինֆինիտիվ (անորոշ դերբայ)
5. Հրամայական եղանակ:

1. Հոդը անգլերենում - The article (Definite and indefinite)

Անգլերենը ունի 2 հոդ՝ որոշիչ *the* և անորոշ *a*: Անգլերենում հոդերը գործածվում են գոյականներից առաջ, կոնկրետացնելով գոյականի բառիմաստը, արտահայտելով որոշյալ կամ անորոշ լինելու գաղափարը:

A անորոշ հոդը գործածվում է միայն եզակի թվում դրված հաշվելի գոյականների հետ, ցույց տալով տվյալ տեսակի առարկա, առանց մասնավորապես նշելու այս կամ այն անհատ առարկան՝ *a pen* - գրիչ, *a stamp* - նամականիշ և այլն: *A* անորոշ հոդը համապատասխանում է հայերենի մի անորոշ դերանվանը, սովորաբար չի թարգմանվում հայերեն. *Take a pen* - *Գրիչ վերցրու*:

A ստանում է *an* ձևը, երբ հաջորդող բառը սկսվում է ձայնավորով՝ *an envelope* - ծրար, *an apple* - խնձոր:

Որոշիչ *The* հոդը գործածվում է և՛ եզակի, և՛ հոգնակի թվով դրված գոյականներից առաջ:

Արտասանվում է [ðə]՝ բաղաձայնով, [ði]՝ ձայնավորով սկսվող բառերից առաջ. գործածվում է այն դեպքում, երբ գոյականի կողմից նշված առարկան առանձնացվում է նման առարկաների կարգից:

Օր. *Take the pen* - *Վերցրու գրիչը*:

The որոշիչ հոդը համապատասխանում է հայերենի -ը և -ի հոդերին:

a boy - տղա *a pen* - գրիչ
the boy - տղան *the pen* - գրիչը

Հոդերը չեն դրվում.

I. Մարդկանց անուններից առաջ, քաղաքների և մի բառից կազմված երկրների անվանումներից առաջ:

Օր. *Aram, Karine, Yerevan, Armenia*

Բացառություններ՝ *The Hague* - Հաագա (քաղաք Հոլանդիայում), *The Ukraine* - Ուկրաինա:

II. Ցուցական և ստացական դերանուններից առաջ.

My pen - Իմ գրիչը, *This pen* - Այս գրիչը:

III. Որոշ աշխարհագրական անուններից առաջ դրվում է որոշիչ հոդ.

IV. Գետերի, ծովերի, օվկիանոսների, լճերի անվանումներից առաջ.

Օր. *The Volga, The Don, The Arax, The Atlantic ocean, the Black sea, The Sevan lake*.

V. Լեռնաշղթաների անվանումներից առաջ.

Օր. *The Caucasus, The Himalayas.*

VI. Մի բառից ավել կազմված երկրների անվանումներից առաջ.

Օր. *The USA, The UK* և այլն:

Եթե գոյականից առաջ կա որոշիչ, ապա հոդը դրվում է որոշիչից առաջ.

Օր. *a bad pen-վատ գրիչ, the big black table - մեծ սև սեղան:*

Ծանոթություն. Որոշիչ հոդը նաև գործածվում է

a) ազգանունից առաջ. եթե այն դրված է հոգնակի թվով և ցույց է տալիս ամբողջ ընտանիք. *The Petrosyans, the Browns*

b) իր տեսակի մեջ եզակի առարկա ցույց տվող գոյականների հետ. *The sun - արև, The moon - լուսին:*

c) որոշ արտահայտություններում, ինչպես օրինակ
in the morning, in the afternoon.

2. Անձնական, ստացական և գուցական this, that դերանուններ:

Անձնական դերանուններ - Personal pronouns

Nominative case

I [aɪ] - ես	We [wi:] - մենք
You [ju] - դու	You [ju:] - դուք
He [hi:] - նա (արական սեռ)	They [ðei] - նրանք
She [ʃi:] - նա (իգական սեռ)	
It [it] - այն (գործածվում է առարկա ցույց տվող գոյականի փոխարեն)	

Ստացական դերանուններ - Possessive pronouns

Possessive case

My [maɪ] - իմ	Our [aʊə] - մեր
Your [jɔ:] - քո	Your [jɔ:] - ձեր
His [hɪz] - նրա	Their [ðeə] - նրանց
Her [hə:] - նրա	
Its [ɪts] - սրա, դրա	

Ցուցական դերանուններ - Demonstrative Pronouns

This [ðɪs] - սա, դա, այս
That [ðæt] - այդ, այն

3. To be բայի խոնարհում պարզ ներկա ժամանակում

a) Հաստատական ձև – affirmative

I am (I'm)

You are (you're)

He, she, it is (he's, she's, it's)

We are (we're)

You are (you're)

They are (they're)

b) Ժխտական ձև – negative

I am not

You are not (you aren't)

He, she, it is not (isn't)

We are not (aren't)

You are not (you aren't)

They are not (aren't)

c) Հարցական ձև – interrogative

Am I?

Are you?

Is he, she, it?

Are we?

Are you?

Are they?

4. Ինֆինիտիվ (Անորոշ դերբայ) Infinitive.

Անգլերենում բայի ինֆինիտիվը (անորոշ դերբայը) անվանում է բայի ցույց տված գործողությունը: Ինֆինիտիվի նշանն է *to* [tu] մասնիկը, որը կատարում է նույն դերը, ինչ *-ալ, -ել* վերջավորությունները հայերենում:

to take - վերցնել

to go - գնալ

to come - գալ

5. Հրամայական եղանակ - Imperative mood

Անգլերենում հրամայական եղանակը կառուցվում է բայի ուղիղ ձևով առանց *to* մասնիկի.

Take the book - վերցրու գիրքը
Come to the blackboard - արի գրատախտակի մոտ
Make a plan - ծրագիր կազմիր

Lesson 3

Քերականություն

1. Գոյականների և ցուցական դերանունների հոգնակի թիվը:
2. Ստացական հոլով, of նախդիրը:
3. Տեղացույց նախդիրներ:

Գոյականների հոգնակի թվի կազմությունը

Գոյականների մեծամասնության հոգնակին կազմվում է *-s* վերջավորությամբ, իսկ *-s*, *-ss*, *-x*, *-ch*, *-sh*, *-o* տառերով և տառակապակցություններով վերջացող հիմքերի դեպքում *-es* վերջավորությամբ:

book – books, boy – boys, farm – farms

box – boxes, tomato – tomatoes, dress – dresses, match – matches

Եթե գոյականի հիմքը վերջանում է *-y* տառով, որին նախորդում է բաղաձայն, ապա *-y* տառը փոխարինվում է *i* տառով և ավելացվում է *-es*:

city – cities, country – countries

Իսկ եթե վերջանում է *-f* տառով, փոխարինվում է *v* տառով և կրկին ավելացվում է *-es*:

Shelf – shelves, leaf – leaves, wife – wives

Անգլերենում կան մի խումբ գոյականներ, որոնք հոգնակի կազմելիս չեն ենթարկվում վերը նշված կանոններին:

sing.	pl.	
<i>man [mæn]</i>	<i>– men [men]</i>	- տղամարդ
<i>woman [wʊmən]</i>	<i>– women [ˈwɪmɪn]</i>	- կին
<i>tooth [tu:θ]</i>	<i>– teeth [ti:θ]</i>	- ատամ
<i>foot [fu:t]</i>	<i>– feet [fi:t]</i>	- ոտք

<i>goose [gu:z]</i>	<i>– geese [gi:z]</i>	- սառ
<i>mouse [maʊs]</i>	<i>– mice [maɪs]</i>	- մուկ
<i>ox [ɒks]</i>	<i>– oxen [ˈɒksən]</i>	- ցուլ
<i>fish [fɪʃ]</i>	<i>– fish [fɪʃ]</i>	- ծուկ
<i>deer [ˈdiə:]</i>	<i>– deer [ˈdiə:]</i>	- եղնիկ

Անգլերենում կան լատիներենից և հունարենից փոխառյալ գոյականներ, որոնք պահպանել են այդ լեզուներում ունեցած հոգնակին:

Լատինական փոխառություններ

sing.	pl.	
<i>formula [ˈfɔ:mjʊlə]</i>	<i>– formulae [ˈfɔ:mjʊli]</i>	- բանաձև
<i>datum [ˈdɛtəm]</i>	<i>– data [ˈdɛtə]</i>	- տվյալ
<i>stratum [ˈstreɪtəm]</i>	<i>– strata [ˈstreɪtə]</i>	- շերտ
<i>radius [ˈreɪdiəs]</i>	<i>– radii [ˈreɪdiə]</i>	- շառավիղ
<i>nucleus [ˈnju:kliəs]</i>	<i>– nuclei [ˈnju:kliə]</i>	- միջուկ
<i>fungus [ˈfʌŋɡəs]</i>	<i>– fungi [ˈfʌŋɡaɪ]</i>	- սունկ

Հունական փոխառություններ

sing.	pl.	
<i>analysis [əˈnælisɪz]</i>	<i>– analyses [əˈnælisi:z]</i>	- անալիզ
<i>basis [ˈbeɪsɪs]</i>	<i>– bases [ˈbeɪsi:z]</i>	- հիմք
<i>crisis [ˈkraɪsɪs]</i>	<i>– crises [ˈkraɪsi:z]</i>	- ճգնաժամ
<i>thesis [ˈθi:sis]</i>	<i>– theses [ˈθi:si:z]</i>	- դրույթ
<i>phenomenon [fɪˈnɒmɪnən]</i>	<i>– phenomena [fɪˈnɒmɪnə]</i>	- երևույթ

News գոյականը և գիտությունների անունները, որոնք վերջանում են *-ics* վերջածանցով (*mathematics, physics, optics, phonetics*), ունեն եզակի թվի իմաստ:

What is the news this evening?

Mathematics is a very interesting subject.

Չուցական դերանունների հոգնակի թիվը
Plural of demonstrative pronouns

This – these [ði:s] – սրանք

That – those [ðəʊz] – դրանք

Ծանոթություն. կարևոր է հիշել, որ հայերենում ցուցական դերանունով արտահայտված որոշիչի և որոշյալի միջև կա համաձայնություն ըստ թվի՝

This book – these books

That girl – those girls

Ստացական հոլով

Անգլերենի ստացական հոլովը ցույց է տալիս պատկանելություն և կազմվում է բառահիմքին 's ապաթարցը ավելացնելով՝

The man's hat – մարդու գլխարկը

The girl's eyes – աղջկա աչքերը

Հոգնակի ստացականը կազմելիս ավելացվում է միայն ապաթարցը՝

The boys' ties – տղաների փողկապները

The students' answer – ուսանողների պատասխանները

Պատկանելությունը կարող է նաև արտահայտել *of+գոյական* կապակցությունը՝

The man's hat = the hat of the man

The girl's eyes = the eyes of the girl

Of նախդիրը կարող է արտահայտել նաև հայերենի բացառական հոլովի իմաստը՝

Three of the books – գրքերից երեքը

One of my friends – իմ ընկերներից մեկը

's ապաթարցը գերադասելի է գործածել այն դեպքերում, երբ ստացական (սեռական) հոլովում գտնվող բառը շնչավոր է՝

Aram's book – Արամի գիրքը:

Տեղացույց նախդիրներ

Ռեղդության նախդիրներ

Ժամանակակից անգլերենում նախդիրները մեծ կարևորություն ունեն նախադասության մեջ բառերի հարաբերությունը որոշելու խնդրում:

In – մեջ

On – վրա

Under – տակ

Near, next, to, at, by – կողքին, մոտ

Behind – ետևում

Opposite, in front of – դեմը, դիմաց, առաջ

Over – վրա (վերևում)

The lamp is over the table – Լամպը սեղանի վերևում է:

Above – բարձր

Above sea level – ծովի մակերևույթից բարձր:

Below – ցածր

10 degrees below zero – 10 աստիճան զրոյից ցածր:

To – դեպի (հաճախ չի թարգմանվում հայերեն)

Go to the blackboard – գնա գրատախտակի մոտ:

Out of – միջից, ներսից դուրս

Take the book out of the bag – հանեցե՛ք գիրքը պայուսակից (պայուսակի միջից):

Into – ներս, մեջ, դրսից ներս

Put the book into the bag – դրե՛ք գիրքը պայուսակի մեջ:

From – արտահայտում է հայերենի բացառական հոլովի իմաստը

Take the book from Aram – վերցրե՛ք գիրքը Արամից:

Along – երկայնքով

Walk along this road – քայլե՛ք այս ճանապարհի երկայնքով:

Through – միջով

Through the forest – անտառի միջով:

Across – մյուս կողմը

Walk across the street – անցե՛ք փողոցի մյուս կողմը:

Vocabulary

1. student, <i>n</i>	- ['stju:dənt]	- ուսանող
2. institute, <i>n</i>	- ['institju:t]	- ինստիտուտ
3. hostel, <i>n</i>	- ['hɒstəl]	- հանրաճարակացարան
4. building, <i>n</i>	- ['bɪldɪŋ]	- շենք, կառույց
build, <i>v</i>	- ['bɪld]	- կառուցել
builder, <i>n</i>	- ['bɪldə]	- շինարար
5. room, <i>n</i>	- [ru:m]	- սենյակ
reading room		- ընթերցասրահ
6. large, <i>a</i>	- [la:dʒ]	- մեծ
syn. big; ant. small		- <i>հակ. մեծ</i>
7. comfortable, <i>a</i>	- ['kʌmfətəbl]	- հարմարավետ

comfort, <i>n</i>	- ['kʌmfət]	- հարմարություն
8.together, <i>adv</i>	- [tə'geðə]	- միասին
9.window, <i>n</i>	- ['wɪndəʊ]	- պատուհան
10.friend, <i>n</i>	- [frend]	- ընկեր
11.friendly, <i>a</i>	- ['frendli]	- ընկերասեր
friendly, <i>adv</i>		- ընկերաբար
12.English, <i>a</i>	- ['ɪŋɡlɪʃ]	- անգլիական, անգլերեն
13.second, <i>num</i>	- ['sekənd]	- երկրորդ
14.year, <i>n</i>	- [jə:]	- տարի
yearly, <i>adv</i>	- ['jə:li]	- տարեկան, ամեն տարի
15.library, <i>n</i>	- ['laɪbrəri]	- գրադարան
16.now, <i>adv</i>	- [naʊ]	- հիմա, այժմ
17.light, <i>a</i>	- [laɪt]	- 1. լուսավոր
light, <i>n</i>	- [laɪt]	- 2. թեթև, թույլ [ույս]
18.look (at), <i>v</i>	- [lʊk]	- 1. նայել
look, <i>n</i>	- [lʊk]	- 2. հայացք, տեսք
19.biology, <i>n</i>	- [baɪ'ɒlədʒi]	- կենսաբանություն
biologist, <i>n</i>	- [baɪ'ɒlədʒɪst]	- կենսաբան
20.whose, <i>pron</i>	- [hu:z]	- ում
21.interesting, <i>a</i>	- ['ɪntrɪstɪŋ]	- հետաքրքիր
22.too, <i>adv</i>	- [tu:]	- նույնպես
23.read, <i>v</i>	- [ri:d]	- կարդալ
reader, <i>n</i>	- ['ri:də]	- 1. ընթերցող 2. քրեստոմատիա
24.here, <i>adv</i>	- [hɪə]	- այստեղ
25.economy, <i>n</i>	- [ɪ'kɒnəmi]	- տնտեսագիտություն
economist, <i>n</i>	- [ɪ'kɒnəməst]	- տնտեսագետ
26.important, <i>a</i>	- [ɪm'pɔ:tənt]	- կարևոր
importance, <i>n</i>	- [ɪm'pɔ:təns]	- կարևորություն

Text

I am a student of Armenian Agricultural Academy. My hostel is not far from the Academy. It is a big building. It's five storeys high. The rooms of the hostel are not large, but they are comfortable.

Let's go and see¹ our hostel together. Here we are². This is my room. It's on the third floor. It has two large windows, opening on³ the garden. My table is at the window. My notebooks are in the table, and my books are on the shelf.

That's my friend's table and those are her English books. My friend's name is Zara. She is from Artashat. Zara is a second-year-student⁴. Her hobby is painting and those are pictures painted by Zara. She is at the library now.

Our library is very good. The reading rooms of the library are large and light.

The library is not far from the hostel. It's just across the street.

Dialogue

Anahit: Hello⁵, Zara. Look, here is⁶ a new book on biology⁷.

Zara: Whose book is it?

Anahit: It is from our library.

Zara: Is it interesting?

Anahit: Oh, yes, it is very interesting.

Zara: I'd like to⁸ read it too.

Anahit: Take and read it, please.

Տեքստի և երկխոսության պարզաբանումներ

1. let's go and see - եկեք գնանք և տեսնենք
2. Here we are - ահա և մենք
3. Open (on) - նայել դեպի որևիցե մի կողմ (լուսամուտի մասին)
4. A second-year-student - 2-րդ կուրսի ուսանող
5. Hello - ողջուն
6. Here is ... - ահա
7. A book on biology - կենսաբանության գիրք
8. I'd like to - ես կուզենայի
9. Would you like to - կցանկանայիք

Exercises

I. Make up sentences with the following words

1. I, your, friend, large, room, is?
2. Is, a second-year, Zara, student.
3. your, is, name, What?
4. This, on agronomy, a new, is, book.
5. very, is, The library, Academy, our, of, not, large.
6. The hostel, far from, is, the Academy.
7. books, interesting, These, are.
8. this, pencil, your, is?

II. Translate into English

1. Սա իմ ընկերոջ սենյակն է: Այն մեծ է և լուսավոր: Այն գտնվում է ակադեմիայի հանրակացարանում:
2. Սա Ջառայի սեղանն է: Այն մեծ է: Այն պատուհանի մոտ է: Ջառայի գրքերը և տետրերը սեղանի վրա են:
3. Սա տնտեսագիտության դասագիրք է: Այն հետաքրքիր է: Սա իմ ընկերոջ դասագիրքն է:
4. Նրանք այժմ գրադարանում են: Մեր գրադարանը շատ մեծ է: Այն գտնվում է հանրակացարանից ոչ հեռու:
5. Ձեր տնտեսությունը մեծ է: - Ոչ:
6. Այն հեռու է Երևանից:
7. Այս գիրքը գրադարանի՞ց է: - Ոչ: Սա Աննայի գիրքն է:

III. Fill in the blanks with the personal pronouns

1. This is Pete's room. .... is nice.
2. These are his books. ... are interesting.
3. This is Ann. ... is my friend.
4. Ann and Zara are students. ... are students of Armenian Agricultural Academy. ... are students too.
5. Are ... an agronomist? Yes, ... am.
6. My friend is an economist. ... is on the farm now.

IV. Translate the sentences. Pay attention to "s" in the underlined words. Which grammar category does it concern to?

1. These rooms are very nice.

2. Ann's friend is on the farm now.
3. The student's books are on that table.
4. Ann's friends are students.
5. The pencils are in Ann's bag.
6. These are their new plants.
7. Ann's farm is far from Yerevan.
8. His friend's name is Zara.

V. Find the equivalents in the text.

Հանրակացարանի սենյակները; հեռու ինչ-որ տեղից; գնա՞նք տեսնենք; երկրորդ կուրսի ուսանող; գրադարանից; գրադարանում; նրանք հարմարավետ են; գյուղատնտեսական ակադեմիայի ուսանող; իմ ընկերոջ սեղանը; իմ ընկերոջ անունը; գրադարանի ընթերցարանները; լուսավոր և մեծ; նա Արտաշատից է; պատուհանի մոտ; իմ գրքերը և տետրերը:

VI. Make up sentences using the following words.

Interesting, good, important, on biology, on economy, on agronomy, light, library, book, reading-room, large, hostel, building, comfortable, second year.

VII. Say where is: your bag, pens, table, books, room, academy, hostel, farm.

e.g. My bag is on the table.

VIII. Fill in the blanks with the prepositions of place and direction: above, on, in, under, behind, before, in front of, near, below, to, into, from, out of, through.

1. The boy does his morning exercises ... the open window.
2. The bathroom is ... the bedroom.
3. You can find this book ... the shelf.
4. Don't forget to put the bread ... the bag.
5. There were heavy clouds ... the sky.
6. At night we could see millions of stars ... our heads.
7. The grandfather took a sweet ... his pocket and gave it ... the child.
8. Do you see anything ... that tree, Ann?

9. Does your teacher live ... the school or far ... it?
10. There is a little garden ... the house.
11. Do you go home ... the field or ... the forest? I prefer to go ... the field.
12. The ball was ... the bed, so the old woman could not get it.
13. Water changes into ice when the temperature is ... zero.

Lesson 4

Քերականություն

1. *To have* բայը պարզ ներկայում
2. Քանակական թվականներ, դասական թվականներ
3. Գոյականները որպես որոշիչ

To have

To have բայը թարգմանվում է «ունենալ» բայով:
I have an English book – Ես ունեմ անգլերեն գիրք:

To have բայը պարզ ներկայում ունի երկու ձև. III դեմք եզակի թվի համար «has»:

Հաստատական Affirmative

I have
 You have
 He has
 She has
 It has
 We have
 You have
 They have

Ժխտական Negative

I haven't = I don't have
 You haven't = You don't have
 He hasn't = He doesn't have
 She hasn't = She doesn't have
 It hasn't = It doesn't have
 We haven't = We don't have
 You haven't = You don't have
 They haven't = They don't have

Հարցական Interrogative

Have I? = Do I have?
 Have you? = Do you have?
 Has he? = Does he have?
 Has she? = Does she have?
 Has it? = Does it have?
 Have we? = Do we have?
 Have you? = Do you have?
 Have they? = Do they have?

Ծանոթություն. Have not (has not) ժխտական ձևը կարելի է նաև փոխարինել have no (has no) ձևով:

I haven't a pencil = *I have no pencil*.

He hasn't an English book = *He has no English book*.

Թվականներ (Numerals)

Քանակական (Cardinal number)

Դասական (Ordinal number)

Քանակական

1 - one
 2 - two
 3 - three
 4 - four
 5 - five
 6 - six
 7 - seven
 8 - eight
 9 - nine
 10 - ten
 11 - eleven
 12 - twelve

Դասական

first
 second
 third
 fourth
 fifth
 sixth
 seventh
 eighth
 ninth
 tenth
 eleventh
 twelfth

13 – thirteen
 14 – fourteen
 15 – fifteen
 16 – sixteen
 17 – seventeen
 18 – eighteen
 19 – nineteen
 20 – twenty
 21 – twenty-one
 30 – thirty
 40 – forty
 50 – fifty
 60 – sixty
 70 – seventy
 80 – eighty
 90 – ninety
 100 – a (one) hundred
 101 – a (one) hundred and one
 200 – two hundred
 256 – two hundred and fifty-six
 1.000 – a (one) thousand
 1.001 – a (one) thousand and one
 4.000 – four thousand
 100.000 – a (one) hundred thousand
 1.000.000 – a (one) million

thirteenth
 fourteenth
 fifteenth
 sixteenth
 seventeenth
 eighteenth
 nineteenth
 twentieth
 twenty-first
 thirtieth
 fortieth
 fiftieth
 sixtieth
 seventieth
 eightieth
 ninetieth
 hundredth
 hundred and first
 two hundredth
 two hundred and fifty-sixth
 thousandth
 thousand and first
 four thousandth
 hundred thousandth
 millionth

1. 13-19 քանակական թվականները կազմվում են *-teen* վերջածանցով. 14 (*fourteen*), 16 (*sixteen*). 11 (*eleven*), 12 (*twelve*) թվականները չեն ենթարկվում այս կանոնին:

2. Տասնավորները կազմվում են *-ty* վերջածանցով. 50 (*fifty*), 60 (*sixty*):

3. 2 (*two*), 3 (*three*), 5 (*five*) թվականները ձևափոխվում և հնչյունափոխվում են.
 Օր.՝ *Five* [faɪv] – *fifty* [ˈfɪfti]:

- Դասական թվականները բացառությամբ առաջին երեքի՝ *first*, *second*, *third*. կազմվում են համապատասխան քանակական թվականներին *-th* վերջածանցն ավելացնելով:
- Դասական թվականներից առաջ գործածվում է *the*-հոդը.
Seven – the seventh, a hundred – the hundredth:
- Բաղադրյալ թվականի դասականը կազմվում է միայն վերջին բաղադրիչի փոփոխմամբ. *(the) 101 st – the hundred and first*:
- Անգլերենում տարեթվերը նշվում են քանակական թվականներով, ինչպես հայերենում, առանց *տարի – year* բառի.
1982 – nineteen eighty-two, 1900 – nineteen hundred, 2001 – two thousand and one.
- Իսկ ամսաթվերը սովորաբար նշվում են դասականներով.
March 10 th, 1975 – March the tenth, nineteen seventy-five.
- Համարները կարող են նշվել երկու ձևով.
The tenth page = page ten:

Գոյականները որպես որոշիչ

Անգլերենում մի գոյականը կարող է որոշիչ հանդիսալալ մյուս գոյականին առանց իր ձևը փոխելու. *institute canteen – ինստիտուտի ճաշարան, town center – քաղաքի կենտրոն*:

Այսպիսի գոյականները հայերենում թարգմանվում են սեռական հոլովով: Շատ դեպքերում գոյականը կարող է ունենալ մեկից ավելի որոշիչ գոյականներ.

Yerevan development plan – Երևանի զարգացման ծրագիր:

Yerevan State University – Երևանի Պետական Համալսարան:

Ծանոթություն. *Town hall – քաղաքապետարան*:

Vocabulary

1.family, n	- [ˈfæmɪli]	- ընտանիք
2.have, v	- [hæv]	- ունենալ
3.father, n	- [fɑːðə]	- հայր
grandfather, n	- [ˈgrændˌfɑːðə]	- պապիկ

4.mother, <i>n</i>	- [mʌðə]	- մայր
grandmother, <i>n</i>	- [ˈgræn,mʌðə]	- տատիկ
5.busy, <i>a</i>	- [bɪzi]	- զբաղված
6.man, <i>n</i>	- [mæn]	- տղամարդ
woman, <i>n</i>	- [wʊmən]	- կին
pl. women, <i>n</i>	- [wɪmɪn]	- հոգ. կանայք
7.much, <i>a</i>	- [mʌtʃ]	- շատ
8.work, <i>n</i>	- [wɜ:k]	- աշխատանք
work, <i>v</i>		- աշխատել
9.spring, <i>n</i>	- [sprɪŋ]	- գարուն
in spring		- գարնանը
10.summer, <i>n</i>	- [sʌmə]	- ամառ
in summer		- ամռանը
11.fall, <i>n</i>	- [fɔ:l]	- աշուն
syn, autum	- [ˈɔ:təm]	
in autum, in the fall		- աշնանը
12.same, <i>a</i>	- [seɪm]	- նույնը, նույնատիպ
13.parent, <i>n</i>	- [peərənt]	- ծնող
14.apartment, <i>n</i>	- [əˈpɑ:tmənt]	- բնակարան
15.house, <i>n</i>	- [haus]	- տուն, շենք
house, <i>v</i>		- ապրել (տանը), հատկացնել տուն
16.town, <i>n</i>	- [taʊn]	- քաղաք
17.type, <i>n</i>	- [taɪp]	- ծն, տիպ
18.village, <i>n</i>	- [vɪlɪdʒ]	- գյուղ
19.all, <i>pron</i>	- [ɔ:l]	- բոլորը
20.elder, <i>a</i>	- [ˈeldə]	- մեծը (ընտանիքում)
ant. younger		- փոքրը
21.married, <i>a</i>	- [mæɪrɪd]	- ամուսնացած
22.children, <i>n, pl.</i>	- [tʃɪldrən]	- երեխաներ
child, <i>sing</i>	- [tʃaɪld]	- եզ. երեխա
23.boy, <i>n</i>	- [bɔɪ]	- տղա
24.girl, <i>n</i>	- [gɜ:l]	- աղջիկ
25.wife, <i>n</i>	- [waɪf]	- կին
wives, <i>pl</i>		- հոգ. կանայք
housewife		- տնային տնտեսուհի
26.teacher, <i>n</i>	- [ti:tʃə]	- ուսուցիչ

teach, <i>v</i>		- ուսուցանել
27.school, <i>n</i>	- [sku:l]	- դպրոց
at school		- դպրոցում
28.younger, <i>a</i>	- [jʊŋə]	- փոքր (ընտանիքում)
ant. elder		- մեծը
29.department, <i>n</i>	- [diˈpɑ:tmənt]	- ֆակուլտետ, բաժնակցություն
30.become, <i>v</i>	- [brˈkʌm]	- դառնալ
31.like, <i>adv</i>	- [laɪk]	- նման
32.always, <i>adv</i>	- [ˈɔ:lweɪz]	- միշտ
33.home	- [həʊm]	- տուն
at home		- տանը
34.letter, <i>n</i>	- [ˈletə]	- նամակ
35.thank, <i>v</i>	- [θæŋk]	- շնորհակալություն հայտնել
thank you		- շնորհակալություն
36.many, <i>a</i>	- [meni]	- շատ
37.usual, <i>a</i>	- [ˈju:ʒuəl]	- սովորական
usually, <i>adv</i>		- սովորաբար
38.field, <i>n</i>	- [fi:ld]	- դաշտ
39.agriculture, <i>n</i>	- [ˈægrɪkʌltʃə]	- գյուղատնտեսություն
agricultural, <i>a</i>	- [ægrɪˈkʌltʃərəl]	- գյուղատնտեսական
40.small, <i>a</i>	- [smɔ:l]	- փոքր
ant. large, big		- մեծ

Text

My family is large. I have father, mother, grandmother, one sister and two brothers.

My father is an agronomist on a big farm not far from Yerevan. He is a very busy man. He has much work in spring, in summer and in the fall. My father is fifty-three years old¹.

My mother is forty-nine. She is an economist on the same farm. She is fond of² her work.

My parents have a big house. Their house is in the center of the village.

My elder brother is an engineer. He is twenty-seven. He is married and has two children, a boy and a girl. My brother's wife is a

teacher of biology at school.

My younger brother is a student of the Armenian Agricultural Academy. He is a second-year student of the Agronomy department. He is going to³ become an agronomist like his father. He is married too but he has no children.

My sister is a schoolgirl. She is fond of mathematics and would like to become an engineer.

I am a student of the University.

We are always glad to meet at our parents home.

Dialogue

Ann: Here is a letter to you, Kate.

It's from India

Kate: Oh, thank you. I am glad to have it. It is from my brother.

Ann: Have you one brother?

Kate: I have two brothers and many sisters. I have five sisters. Families in India are always big.

Ann: Is this letter from your elder or from your younger brother?

Kate: It is from my younger brother. He is twenty.

Ann: Has he a family?

Kate: No, he has not. He is a student. In India students are usually not married.

Ann: Is he going to become a biologist like you?

Kate: No he is not. He is a student of the Engineering Department of Delhi⁴ University. He is going to become an engineer in the field of agriculture.

Ann: How old is⁵ your elder brother?

Kate: He is twenty-six.

Ann: What does he do⁶?

Kate: He is a farmer. He has a small farm not far from Delhi.

Ann: And what do your sisters do⁷?

Kate: They are schoolgirls.

Ann: Well, I'd like to have a big family.

Տեքստի և երկխոսության պարզաբանումներ

1. My father is fifty-three (years old) – իմ հայրը 53 տարեկան է:
2. To be fond of – հրապուրվել, սիրել ինչ-որ բան:
3. To be going to – պատրաստվել ինչ-որ բան անելու:
4. Delhi ['deli] - Դելի:
5. How old is he? – քանի տարեկան է նա:
6. What does [ ] he (she) do? – ինչով է նա զբաղվում:
7. What do you (they) do? – ինչով են նրանք զբաղվում:

Additional words and expressions

1. grandfather	- [grænd, fɑ:ðə]	- պապիկ
2. grandmother	- [græn, mʌðə]	- տատիկ
3. grandparents	- [græn, peərəntz]	- պապիկ և տատիկ
4. uncle	- [ʌŋkl]	- քեռի, հորեղբայր
5. aunt	- ['ɑ:nt]	- մորաքույր, հորաքույր
6. cousin	- ['kʌzn]	- կուզեն, կուզինա
7. nephew	- ['nevju:]	- եղբոր (քրոջ) որդի
8. niece	- [ni:s]	- եղբոր (քրոջ) աղջիկ
9. father-in-law	- [fɑ:ðərɪnlɔ:]	- սկեսրայր
10. mother-in-law	- [mʌðərɪnlɔ:]	- սկեսուր
11. son-in-law	- ['sʌnɪnlɔ:]	- փեսա
12. daughter-in-law	- ['dɔ:tərɪnlɔ:]	- հարս
13. stepfather	- [step, fɑ:ðə]	- խորթ հայր
14. stepmother	- [step, mʌðə]	- խորթ մայր
15. husband	- ['hʌzbənd]	- ամուսին
16. wife	- [waɪf]	- կին

Exercises

I. Translate the following sentences. Mind the form and place "to have".

1. We have many interesting books on history.
2. My sister has two English books.
3. Has your brother a new book on biology? - No, my brother has no

- books on biology, he has many books on economy.
4. Their parents have a big house in a village not far from Yerevan.
  5. They have no friends in Yerevan.
  6. Have you a sister? – Yes, I have. I have two sisters.
  7. My elder brother has a small but very comfortable apartment in a new house.
  8. My friends have a nice room in the hostel.
  9. Have you any children? – No, I have no children.

II. *Fill in to have or to be.*

1. These ... small rooms.
2. Their room ... big and light.
3. I ... a second-year student of the Agricultural Academy.
4. I ... a nice room in the hostel.
5. My friend ... many interesting English books.
6. They ... farmers.
7. Their farm ... far from Yerevan.
8. His brother ... a worker.
9. He ... a boy and two girls.
10. My sister ... a teacher of English at school.
11. She ... a large family.

III. *Make up sentences with the following words.*

1. is, My, name, brother's, Boris.
2. a student, you, Yerevan University, Are, of ?
3. your, children, Has, friend ?
4. no, sister, has, His, elder, family.
5. her, Have, big, parents, a house ?

IV. *Fill in the blanks with the words or word combinations from the text.*

The name of my elder brother is Boris, but my ... brother's name is Misha. My brother is 22 ... . He is a ... of Armenian Agricultural Academy. He is going to become an ... . He is ... too, but he ... .

My sister is a ... . She is ... of mathematics and ... ... to ... an engineer. We are ... glad to meet ... our parents ... .

V. *Express agreement or disagreement*

e.g. *You have a family. – No, I have no family.
- Yes, I have a family.*

1. Your father is old.
2. Your parents have a small house.
3. You are a worker.
4. Your friend has a new book on agriculture.
5. This room is very big.
6. Your hostel is far from your Academy.
7. Your Academy is small.
8. Your brother has five boys.
9. Your friend is at home now.
10. You have ten new English books.

VI. *Mind the function of the nouns in the following word combinations. Translate into Armenian. Give your own examples.*

farm work, family farm, village house, school year, town house, village centre, Academy hostel, room temperature, school teacher, Academy library, family friend, summer house, this farm experiment, village centre house, a new three-room apartment.

VII. *Say in English.*

Cardinal numerals: 11, 12, 13, 15, 19, 28, 33, 54, 70, 82, 140, 261, 795, 800, 1000, 5346, 350, 427, 7040, 1002, 63, 196, 9911, 11550, 20.

Years: 1917, 1945, 1812, 1935, 1799, 1853, 1965, 1980, 1955, 1976, 1982, 2000, 2001.

VIII. *Translate into English.*

ա) ֆերմայում, դպրոցում, տանը, տնտեսագիտության դասագիրք, եղբոր սենյակը, ամռանը, շատ ընկերներ, շատ աշխատանք, շատ

սիրել, նույնպես, պատրաստվել դառնալ:

б) 1. Դուք քույր ունե՞ք: - Այո: 2. Նա ուսանողուհի՞ է: - Ոչ: 3. Նա այժմ տանը չէ, նա դպրոցում է: 4. Իմ եղբայրն ունի կենսաբանության հետաքրքիր գիրք: 5. Նրա ծնողների տունը գյուղի կենտրոնում է: 6. Նա ունի շատ ընկերներ: 7. Իմ ընկերը մեր ակադեմիայի ուսանող է: 8. Դուք քանի՞ տարեկան եք: - Ես 19 տարեկան եմ: 9. Դուք ցանկանո՞ւմ եք դառնալ գյուղատնտես... - Այո: 10. Իմ քույրը շատ է սիրում մաթեմատիկա: Նա ցանկանում է ինժեներ դառնալ: 11. Նրա ավագ եղբայրը տնտեսագետ է: 12. Նրա փոքր քույրն ամուսնացած է: Նա անգլերեն լեզվի ուսուցչուհի է դպրոցում:

Lesson 5

Բերականություն

1. *Some, any* անորոշ դերանունները:
2. *There* ներածող (introductory) բառով սկսվող նախադասությունները:

Some, any անորոշ դերանունները
(Indefinite pronouns)

Some, any անորոշ դերանունները գործածվում են հաշվելի և անհաշվելի գոյականների հետ որպես որոշիչ՝ *մի քանի, մի քիչ, որոշ* իմաստներով:

Շատ հաճախ այս դերանունները չեն թարգմանվում հայերեն: Քանի որ նրանք հանդես են գալիս որպես որոշիչ, նրանց գործածության դեպքում գոյականից առաջ հոդ չի դրվում:

Some դերանունը գործածվում է հաստատական, *any* դերանունը՝ հարցական և ժխտական նախադասություններում: Ժխտական նախադասություններում *not* ժխտական մասնիկի և *any*-ի փոխարեն կարող է գործածվել *no* ժխտական դերանունը:

There are some pencils in the box - Տուփի մեջ կան մատիտներ

Are there any pencils in the box? - Տուփի մեջ մատիտներ կա՞ն

There are not any pencils in the box = *There are no pencils in the*

box - Տուփի մեջ մատիտներ չկան

There is some water in the glass - Բաժակի մեջ ջուր կա

Is there any water in the glass? - Բաժակի մեջ ջուր կա՞

There is not any water in the glass = *There is no water in the glass* -
Բաժակի մեջ ջուր չկա:

Some դերանունը կարող է գործածվել հարցական նախադասություններում.

1. Եթե խոսողը ենթադրում է դրական պատասխան իր հարցին.

Aren't there some books on the table? - *Մի՞թե սեղանի վրա գրքեր չկան:*

Doesn't he have some money? - *Մի՞թե նա փող չունի:*

2. Եթե հարցական նախադասությունը իրականում արտահայտում է առաջարկ կամ խնդրանք:

Would you like some coffee? - *Սուրճ կուզե՞նալիք:*

Would you please buy me some pens? - *Ինձ գրիչներ կզնե՞իք:*

Any դերանունը իր հերթին կարող է գործակցել հաստատական նախադասություններում *ցանկացած, ուզած* իմաստով:

Come any day you like - *Եկեք ցանկացած օրը (երբ ցանկանաք):*

Take any book you want - *Վերցրեք ուզած գիրքը:*

There ներածող (introductory) բառով սկսվող նախադասություններ

There is a clock in the lecture room - *Լսարանում ժամացույց կա:*

There is a book on the table - *Սեղանի վրա գիրք կա:*

There is կապակցությունը թարգմանված է *կա* բառով: Կապակցությունը հաջորդում է նախադասության ենթական, որն ունի անորոշ հոդ, եթե հաշվելի գոյական է: Նախադասության տեղի պարագան պետք է ունենա որոշիչ հոդ:

There is - ենթակա - տեղի պարագա
(կա) (ինչ) (որտեղ)

! Անգլերենից հայերեն թարգմանելիս, հայերեն տարբերակը պետք է սկսվի տեղի պարագայով, այլ ոչ թե *կա* բառով.

There is a nice park near my house - *Իմ տան կողքին կա մի գեղեցիկ այգի:*

Եթե նախադասության ենթական հաշվելի գոյական է, դրված հոգնակի թվով, ապա նախադասությունը պետք է ունենա հետևյալ կառուցվածքը՝

There are - ենթակա (հոգնակի թիվ) - տեղի պարագա (կան) (ինչեր) (որտեղ)

There are books on the table - Սեղանի վրա կան գրքեր:

! Պետք է տարբերել *There is a book on the table* և *The book is on the table* տիպի նախադասությունները:

Առաջին նախադասությունում կարևորվում է գրքի՝ սեղանի վրա գտնվելու հանգամանքը:

Երկրորդ նախադասությունում կարևոր է, թե որտեղ է գտնվում գիրքը:

1) *Սեղանի վրա կա գիրք:*

2) *Գիրքը սեղանի վրա է:*

Եթե *there is* կապակցությունը հետևում է թվարկություն, որի առաջին անդամը եզակի թվում գոյական է, ապա գործածվում է *to be* բայի եզակի ձևը:

There is a table and two chairs in the classroom - Պասսաժենյակում կա մեկ սեղան և երկու աթոռ:

Հարցական և ժխտական ձևեր

Կարճ պատասխան

Is there a book on the table? - Yes, there is

No, there isn't (not)

Are there (any) books on the table? - Yes, there are

No, there aren't (are not)

Ժխտական նախադասություններում *is, are* -ին ավելացվում է *not* ժխտական մասնիկը կամ *no* ժխտական դերանունը:

There are not any books on the table = *There are no books on the table* - Սեղանի վրա գրքեր չկան:

There is not any petrol in the car = *There is no petrol in the car* - Սեբենայի մեջ բենզին չկա:

Vocabulary

1. rather, <i>adv</i>	- [' rɑ:ðə]	- բավականաչափ
old	- [ould]	- հին, ծեր
ant, new	- [nju:]	- հակ., նոր
2. young	- [jʌŋ]	- երիտասարդ
3. modern	- [' mɒdən]	- ժամանակակից
4. some	- [sʌm]	- որոշ
5. lecture, <i>n</i>	- [' lektʃə]	- դասախոսություն
6. also, <i>adv.</i>	- [' ə:lsoʊ]	- նույնպես
7. different, <i>a</i>	- [' dɪfrənt]	- տարբեր
ant., similar	- [similə]	- հակ., նույնատիպ
8. difference, <i>n</i>	- [' dɪfrəns]	- տարբերություն
there, <i>adv.</i>	- [ðeə]	- այնտեղ
ant., here	- [hiə]	- հակ., այստեղ
9. special	- [' speʃəl]	- հատուկ
10. collection	- [kə' lekʃən]	- հավաքածու, կոլեկցիա
11. textbook, <i>n</i>	- [' tekstbuk]	- դասագիրք
12. foreign	- [' fɔ:ɪn]	- 1. օտարերկրյա
		- 2. արտասահմանյան
		- 3. արտաքին
13. speciality	- [speʃɪ' ælɪtɪ]	- մասնագիտություն
14. newspaper, <i>n</i>	- [' nju:speɪpə]	- լրագիր, թերթ
15. reading-hall	- [' ri:ɪŋ-hɔ:l]	- ընթերցասրահ
16. dictionary, <i>n</i>	- [' dɪkʃənri]	- բառարան

Text

My Institute

I am a student of the Armenian Agricultural Academy. Our Academy is rather old, it is over 70 years old¹. We have many old buildings, but there are some new and modern buildings too. There are many classrooms, lecture halls and conference halls in the academy. There are also different laboratories there, where we have classes in physics², chemistry and biology. Sometimes we have our English,

German³ or French⁴ classes in a special laboratory. It is in building 2. There is also a computer center and a library in the same building. There is a big collection of books in our library.

There are many text books, a lot of⁵ foreign books and journals on different specialties. But there are no newspapers in the library, all newspapers are in the reading-hall. English, German and French dictionaries are in the reading-hall too. Usually there are not many students in the reading-hall in the morning⁶, but in the day time⁷ and in the evening⁸ there are many students here.

Տեքստի պարզաբանումներ

1. 70 years old – 70 տարեկան
2. classes in physics – ֆիզիկայի դասընթացներ
3. German [ˈdʒɜːmən] - գերմաներեն
4. French [frentʃ] – ֆրանսերեն
5. a lot of – շատ
6. in the morning - առավոտյան
7. in the day time – կեսօրին
8. in the evening - երեկոյան

Exercises

I. Write the following sentences. Use the pronouns in the brackets.

1. Are there (some, any) pictures in your room?
2. My friend has not (any, no) foreign journals.
3. There are (some, any) dictionaries on the table to the right.
4. Kate has (any, no) friends in Yerevan.
5. Ask your friend to take (some, no) new journals on biology from their library, please.
6. Have you (some, any) brothers or sisters in the village?
7. There is (no, any) library near our house.
8. There are (some, any) comfortable houses on our farm.

II. Fill in the blanks with the prepositions on, in, at, of, from.

1. There are some students ... Africa ... our Academy.
2. Ann is ... the hostel now.
3. The English-Russian dictionary is ... the table near the window.
4. My friend is a student ... the agronomy department. They have classes ... biology every day.
5. All laboratories are ... new buildings.
6. Is it Pete ... the table ... the left?
7. My father is an economist ... a big farm not far ... Yerevan.
8. There are many technical journals ... our library.

III. Fill in the blanks with the corresponding words from the text.

1. Sometimes we have classes in ... languages in special laboratories.
2. There are some new and ... buildings too.
3. There is a big ... of books in our library.
4. There are many ... , a lot of ... books and journals on ... .
5. But there are no newspapers in the library, all ... are in the ... .

IV. Read the following numbers.

126, 451, 597, 803, 943, 1286, 470, 119, 1984, 42, 13, 768, 2001, 1955, 850, 1111, 344, 6895, 9999.

V. Answer the following questions.

Are there any new and modern buildings?

Are there many classrooms, lecture halls and conference halls in the Academy?

What is there in building 2?

Is there a big collection of books in your library?

What kind of literature is there in your library?

Are there any newspapers in the library or in the reading hall?

When are there many students in the reading-hall, in the morning or in the day time?

VI. Translate the following sentences using there is, there are, to have, to be.

1. Իմ ավագ եղբայրը Գյուլատնտեսական ակադեմիայի ուսանող է:

2. Ես ունեմ շատ անգլերեն ամսագրեր մեկտրացիայի հարցերով:
3. Մեր փողոցում կան շատ նոր շենքեր:
4. Մեր ակադեմիայի հաշվողական կենտրոնը գտնվում է նոր մասնաշենքերից մեկում:
5. Ակադեմիայում կան մի քանի ընթերցասրահներ: Նրանք ամեն օր բաց են:
6. Այս տարվա ամսագրերում չկան հետաքրքիր հոդվածներ իմ մասնագիտության վերաբերյալ:
7. Դուք այսօրվա թերթերն ունե՞ք:
8. Իմ եղբայրը երեխաներ չունի:
9. Ձեր քաղաքում կա՞ն շատ կինոթատրոններ:
10. Իմ ընկերն ինժեներ չէ, նա գյուղատնտես է:

VII. Ask your friends using *there is* or *there are*.

1. Հանրակացարանում չա՞տ սենյակներ կան:
2. Քանի լաբորատորիա կա այդ շենքում:
1. Կա՞ այդ շենքում համակարգչային կենտրոն:
2. Քանի՞ ուսանող կա նրա խմբում:
3. Կա՞ն օտար լեզվով թերթեր ընթերցասրահում:
4. Գրադարանում կա՞ կենսաբանության նոր դասագիրք:
5. Քանի՞ ուսանող կա տնտեսագիտական ֆակուլտետում:
6. Ընտրեցասրահում կա՞ անգլերեն-հայերեն բառարան:
7. Ձեր խմբում Աֆրիկայից ուսնող կա՞:
8. Շա՞տ ուսանողներ կան ընթերցասրահում կեսօրին:

VIII. Translate into English.

1. Ես չունեմ անգլերեն բառարան:
2. Մեր գրադարանում տնտեսագիտության հետաքրքիր ամսագրեր կան:
3. Իմ քույրն առաջին կուրսի ուսանող է:
4. Ձեր մոտ կա՞ անգլերենի որևէ դասագիրք:
5. Մեր ակադեմիայում Հնդկաստանից մի քանի ուսանողներ կան:
6. Կան տարբեր տեսակի շատ բառարաններ:
7. Դուք ունե՞ք որևէ օտար լեզվով ամսագիր կենսաբանության վերաբերյալ: - Այո:

Lesson 6

Քերականություն

Պարզ ներկա ժամանակ – Present Indefinite (Simple) Tense
Անդեմ նախադասություն – The IMPERSONAL SENTENCE

Present Indefinite (Simple)

Այս ժամանակը ցույց է տալիս, որ գործողությունը տեղի է ունենում ներկայում և կրում է կրկնվող, կանոնավոր բնույթ.

We work every day – Մենք աշխատում ենք ամեն օր:

Այս ժամանակը նաև արտահայտում է վիճակ ներկայում.

He is married – Նա ամուսնացած է:

She has a large family – Նա ունի մեծ ընտանիք:

Այս ժամանակի հետ հաճախ գործածվում են *every day (year, month, week...)* - ամեն օր (տարի, ամիս, շաբաթ), *usually* - սովորաբար, *often* - հաճախ, *seldom* - հազվադեպ, *generally* - ընդհանրապես, *rarely* - հազվադեպ, *frequently* - հաճախակիորեն, *constantly* - կանոնավոր, *permanently* - միշտ, *always* - միշտ, *sometimes* - երբեմն, *at all* - ընդհանրապես (ժխտական նախադասությունում) – ժամանակի մակբայները և պարագայական կապակցությունները:

Present Indefinite ժամանակը նաև ցույց է տալիս ներկա ժամանակում իրար հաջորդող գործողություններ.

I get up at nine: Then I shave and wash and have breakfast. – Ես արթնանում եմ 9-ին: Հետո ես սափրվում եմ, լվացվում և նախաճաշում:

Այս ժամանակը նաև բնորոշում է խոսելու պահին տեղի ունեցող գործողություն կամ վիճակ, արտահայտված *to understand, to know, to see, to hear, to hate, to want, to wish, to love, to like, to remember, to forgive, to know, to believe, to mean, to seem, to suppose to notice, to realise, to smell* բայերով:

I don't know his friend – Ես չգիտեմ նրա ընկերոջը:

I believe you – Ես հավատում եմ քեզ:

Present Indefinite ժամանակի հաստատական ձևը կազմում է բայի ինֆինիտիվ հիմքից առանց որևէ վերջավորության, բացառությամբ եզակի III դեմքի, որն ունի -s (-es) վերջավորությունը.

I know – He knows

I go – She goes

To work - աշխատել բայը Present Indefinite ժամանակում

Հաստատական - Affirmative

I work

We work

You work

You work

He (She, It) works

They work

Present Indefinite – ի հարցական և ժխտական ձևերը կառուցվում են – *do (does)* օժանդակ բայի օգնությամբ.

Ժխտական - Negative

I do not work = I don't work

You do not work = You don't work

He (She, It) does not work = He (She, It) doesn't work

We do not work = We don't work

You do not work = You don't work

They do not work = They don't work

Հարցական նախադասություններում *do (does)* օժանդակ բայերը դրվում են ենթակայից առաջ.

Հարցական - Interrogative

Do I work?

Do you work?

Does he (she, it) work?

Do we work?

Do you work?

Do they work?

Եթե նախադասության մեջ լինի հարցական դերանուն (Interrogative pronoun) կամ հարցական բառ, ապա այն կդրվի օժանդակ բայից առաջ.

Where do you work? – Որտե՞ղ եք դուք աշխատում:

What does he want? – Ի՞նչ է նա ուզում:

! Հիշեցեք հետևյալ հարցական դերանուններն ու բառերը՝

Who? [hu:]

– Ո՞վ, ո՞վքեր

Whom? [hum]

– Ու՞մ

Whose? [hu:z]

– Ու՞մ (սեռական, ստացական հոլով)

What? [wɒt]

– Ի՞նչ, Ի՞նչեր

What? [wɒt]

– Ո՞ր (գոյականներից առաջ)

Which? [witʃ]

– Ո՞ր (գոյականներից առաջ)

When? [wen]

– Ե՞րբ

Where? [we:]

– Ու՞ր, որտե՞ղ

Why? [wai]

– Ինչու՞

How? [hau]

– Ինչպե՞ս

How many?

– Քանի՞

How much?

– Ի՞նչքան

Երբ հարցը ուղղված է ենթակային, ապա օժանդակ բայ չի դրվում.

Who usually phones you? – Ո՞վ է սովորաբար զանգում քեզ:

Ծանոթություն. *To be* օժանդակ բայը նախադասության մեջ իր ժխտական և հարցական ձևերը կառուցում է առանց *do* և *does* օժանդակ բայերի, իսկ *to have* բայը կարող է գործածվել ժխտական և հարցական նախադասություններում և՛ առանձին և՛ *do* և *does* օժանդակ բայերի հետ:

Is he at home?

No, he isn't

Բայց

Have you a pen? = Do you have a pen? – Դու գրիչ ունե՞ս:

I have no pens = I don't have any pens – Ես գրիչներ չունեմ:

Անդեմ նախադասություն

The IMPERSONAL SENTENCE

Անդեմ է կոչվում այնպիսի նախադասությունը, որում արտահայտված գործողությունը կամ վիճակը չի վերագրվում որևէ անձի կամ առարկայի՝ գործողությունը կամ վիճակը պայմանավորված է ինքն իրենով: Այսպիսի նախադասություններում շատ հաճախ խոսքը գնում է եղանակի, ժամանակի, բնության երևույթի, տարածության

մասին: Հայերենում անդեմ նախադասությունը ենթակա չունի, իսկ անգլերենում ամբողջական, ֆորմալ ենթական, որը հայերեն չի թարգմանվում:

It is cold – Ցուրտ է:

It is summer – Ամառ է:

It often rains in London – Լոնդոնում հաճախ անձրևում է:

It is dark in my room – Իմ սենյակում մութ է:

It is late – Ուշ է:

It is morning – Առավոտ է:

It seldom snows in winter in Yerevan. – Երևանում հազվադեպ է ձյուն

գալիս ծննանը:

It is five kilometres to my house – Հինգ կիլոմետր է մինչև իմ տունը:

Vocabulary

1. cold	- [kould]	- ցուրտ, սառը
2. speak	- [spi:k]	- խոսել
speak English		- խոսել անգլերեն
speaker	- ['spi:kə]	- հոգևոր
speech	- [spi:tʃ]	- խոսք
3. about	- [ə'baʊt]	- մասին
4. weather	- [weðə]	- եղանակ
5. so, adv.	- [sou]	- այսպիսով
6. time, n	- [taɪm]	- ժամանակ
What is the time?		- որ՞ ժամն է
It is 5 p.m. (5 a.m.)		
7. part, n	- [pɑ:t]	- մաս, մասնակցություն (աշխատանքում)
part, v		- բաժանվել, անջատվել
take part		- մասնակցել ինչ-որ բանում
8. world, n	- [wɜ:ld]	- աշխարհ
9. even, adv.	- ['i:v(ə)n]	- նույնիսկ
10. warm, a	- [wɔ:m]	- տաք
warmth, n	- [wɔ:mθ]	- տաքություն
11. tree, n	- [tri:]	- ծառ
12. green, a	- [gri:n]	- կանաչ
13. snow, n	- [snəʊ]	- ձյուն

14. begin, v	- [bɪ'ɡɪn]	- սկսել
syn. start		
ant. finish, end	- [fɪnɪʃ]	- ավարտել
beginning, n	- [bɪ'ɡɪnɪŋ]	- սկիզբ
ant. finish		- վերջ
15. often, adv.	- ['ɔ:fən]	- հաճախ
ant. seldom	- ['seldəm]	- հազվադեպ
16. hot, a	- [hɒt]	- տոթ
heat, v	- [hi:t]	- շոգել
17. winter, n	- ['wɪntə]	- ծմեռ
in winter		- ծմռանը
18. autumn, n	- ['ɔ:təm]	- աշուն
syn. fall	- [fɔ:l]	
in autumn		- աշնանը
19. rain, n	- [reɪn]	- անձրև
20. wind, n	- [waɪnd]	- քամի
21. strong, a	- [strɒŋ]	- ուժեղ
strenght, n	- [streŋθ]	- ուժ
22. moist, a	- [moɪst]	- խոնավ
moisture, n	- [moɪstʃə]	- խոնավություն
23. dry, a	- [draɪ]	- չոր
dryer, n	- ['draɪə]	- չորացնող ագրեգատ
24. live, v	- [lɪv]	- ապրել
life, n	- [laɪf]	- կյանք
25. with, prep	- [wɪð]	- հետ
ant. without	- [wɪ'ðaʊt]	- առանց
26. grow, v	- [ɡrou]	- աճել, մեծանալ
growth, n	- [ɡrouθ]	- աճ
grower, n	- ['ɡrouə]	- այգեգործ
27. harvest, n	- ['hɑ:vɪst]	- բերք
harvest, v		- հավաքել
harvester, n	- [hævɪstə]	- բերքահավաք մեքենա
combine-harvester		- կոմբայն
28. help, v	- [help]	- օգնել
29. crop, n	- [krɒp]	- գյուղատնտեսական կուլտուրա
30. other, a	- ['ʌðə]	- այլ, ուրիշ, մյուս

31. week, <i>n</i>	- [wi:k]	- շաբաթ
weekly, <i>a</i>	- ['wi:kli]	- շաբաթական
weekly, <i>n</i>		- շաբաթաթերթ
32. month, <i>n</i>	- [mʌnθ]	- ամիս
monthly, <i>a</i>	- ['mʌnθli]	- ամսեկան
monthly, <i>n</i>		- ամսագիր
33. plow, <i>v</i>	- [plau]	- վարել
plough, <i>n</i>	- [plau]	- գութան
34. soil, <i>n</i>	- [sɔɪl]	- հող
35. sow, <i>v</i>	- [sou]	- ցանել
36. do, <i>v</i>	- [du:]	- կատարել
How do you do?		
What do you do?		
doer, <i>n</i>	- [duə]	- կատարող ագենտ
37. write, <i>v</i>	- [raɪt]	- գրել
38. fine, <i>a</i>	- [faɪn]	- լավ, գեղեցիկ
<i>syn.</i> good, nice		
<i>ant.</i> bad		- վատ
39. bloom, <i>v</i>	- [blu:m]	- ծաղկել
40. stream, <i>n</i>	- [stri:m]	- վտակ

Text Seasons (1)

Kester, an African student, Kate, a student from India, and two Russian students, Ann and Pete, have a talk¹ after classes, in the park, not far from the hostel. It is a cold March day. They speak about seasons and weather in their countries.

Kester: Ann, is it always so cold in your country at this time of the year?

Ann: You see², Kester, climate is different not only in different parts of the world. In big countries it is different even in different parts of the country. Our country is very large. In its central region it is usually rather cold in March, but in the south³ it is quite warm now.

Pete: In Sochi all trees are green in April, and in Moscow some times

we have snow at this time.

Kaster: And when does summer begin in this part of your country?

Pete: It begins in June. It is often rather hot in summer here. Is it hot in your country, Kester?

Kester: Oh, yes. The climate of my country is very hot. But Africa is big too, when they have summer in the south of the country, in the north⁴ we have winter.

Pete: What is the weather like⁵ in winter? Does it often snow?

Kester: No, it does not snow in Africa, we have about +10°C⁶ in winter.

Ann: Oh, we sometimes have -25°C⁷, but it is not so often here. Usually there is much snow. I like Russian winter.

Pete: I like winter too, but I don't like autumn. It often rains in October, in November winds are sometimes very strong.

Kate: In my country we also often have heavy rains⁸ in the coast, the climate is moist there. But in the west⁹ it is rather dry.

Ann: And where do you live?

Kate: We live in the east¹⁰. Only my elder brother with his family lives in the west of India.

Kester: Ann, when do students of the Timiryazev Agricultural Academy work in the fields?

Ann: We usually work in September on the farms near Moscow. Different crops grow on the farms. Autumn is the harvest time in our region. We help the farmers to harvest crops and fruits.

Kester: And do students of other institutes work in the village?

Pete: Sometimes they do. My friend is a student of Moscow University. Every summer he works on a farm three weeks or a month. He likes this work.

Kester: Are there many farm machines on the farms, Ann?

Ann: Yes, there are. They have different machines. The machines plow the soil, sow and harvest crops. Only in winter there are no machines in the fields.

Kester: Who works on the machines, farmers or students?

Ann: Usually farmers; but students do it often too. And are there many farm machines in your country, Kester?

Kester: No, there are not. On some farms there are no machines at all¹¹.

Pete: Kate what seasons do they have now in that part of India where you live?

Kate: Now they have spring. It is warm, it ~~does~~ not rain. My mother writes, the weather is fine.

Pete: Kester and Kate, are you not cold¹²? It is so cold now. Let's go to the hostel and have some hot tea¹³. Kate, you have got very good tea.

Seasons (2)

There are four seasons in a year: spring, summer, autumn (fall), and winter.

Spring is the first season of the year. In spring the weather gets milder, the leaves on the trees become green, flowers bloom. The fields and meadows are covered with fresh green grass. Farmers begin to work in the fields. They plow the soil and sow different crops.

When summer comes, the weather gets very warm. Sometimes it's very hot. Summer is the farmers' busiest season. The grass must be cut and the hay must be made while the dry weather lasts.

Autumn is the harvest time, when farmers gather crops and fruits. The days get shorter and the nights longer. The leaves turn yellow¹⁴ and begin to fall. The ground is covered with them. It often rains and sometimes it's rather cold.

When winter comes the weather gets cold. It often snows. There is a lot of snow in the fields and in the forest. Lakes, rivers and streams are frozen.

Different farm machines work in the fields in spring. In summer and in autumn there are no machines in the fields, because farmers don't work in the fields in winter.

Տարեկան Կարգաբանումներ

1. to have a talk – զրուցել, խոսել
2. you see – ինչպես տեսնում եք
3. in the south – հարավում
4. in the north – հյուսիսում
5. what is the weather like? – ինչպիսին է եղանակը
6. +10°C (plus ten degrees) – 10° ջերմություն
7. -25°C (minus twenty-five degrees) – 25° ջերմություն
8. heavy rains – առատ անձրևներ

9. in the west – արևելքում
10. in the east – արևմուտքում
11. at all – ընդհանրապես
12. are you not cold? – չեք՞ մոտել
13. to have tea – խմել (ըմպել) թեյ
14. to turn yellow – դեղնել

Exercises

I. Use the words in the brackets in the corresponding forms.

1. My sister (to live) in Moscow.
2. My friends (to read) foreign journals in the reading room.
3. It often (to rain) in our region.
4. Farmers (to grow) this crop here?
5. I (not to like) winter.

II. Fill in the blanks with the interrogative words: what, where, when, who, whose.

1. ... does your father work? He works on the farm.
2. ... this girl? She is my sister.
3. ... do farmers work in the fields? They work in the fields in spring, in summer and in autumn.
4. ... is this? This is my dictionary.
5. ... room is this? This is my room.

III. Fill in the blanks with the following words: cold, summer, to begin, to grow, to live, month, to work, crop, to plow, to like.

1. Many different crops ... on the fields of our farm.
2. In ... the weather is hot.
3. What is the first winter ... ?
4. Farmers ... the soil in spring.
5. Where do your friends ... ?
6. My father does not ... , he is old.
7. I do not ... autumn.
8. Is it ... now?

9. Summer ... in June in this part of the country.
10. We do not sow this ... in our region.

IV. *Translate the following words and word combinations into Armenian.*

computer center, every day newspaper, summer time, foreign languages laboratory, harvest period, farm machines, village school, lecture hall, winter months, Moscow University hostel, biology department, south of the country, the climate is moist, different crops, to plow the soil, to harvest the crop.

V. *Express agreement or disagreement.*

- e.g. 1. It is cold in winter in Moscow. - Yes, it is.
2. Nick lives in the hostel. - No, he does not.

1. It is cold in December in all parts of the world.
2. In Moscow summer begins in May.
3. Farmers harvest fruit in spring.
4. Agronomists have a lot of work in the fields.
5. Farmers grow different crops in different regions.
6. All students live in the hostel.
7. It is warm in our classroom.
8. It often snows in Moscow in spring.
9. You write letters to your mother every week.
10. All our students speak English.

VI. *Translate the following sentences into Armenian. Pay attention to the function of it.*

1. It is winter now.
2. The climate of this part of the country is rather hot. It often rains here in summer.
3. Does it snow in Africa in winter? No, it doesn't.
4. This is my friend's room. It is large.
5. It is my book. It is very interesting.

6. Where is your notebook? It is in my bag.
7. It is rather interesting to read some English journals on biology.

VII. *A) Ask when questions.*

1. Farmers begin to harvest crop in autumn.
2. My sister goes to the South in summer.
3. Students go to the library in the evening.
4. We always have our English classes in the morning.

B) Ask where questions.

1. My friend lives in the hostel.
2. My parents work on the farm.
3. We read newspapers in the reading room.
4. Third year students often work at a computer center.

Lesson 7

Քերականություն

1. Անորոշ Անցյալ - Past Indefinite (simple).
2. Քանակական դերանուններ Many, much, few, little. (Quantitative pronouns)

Անորոշ Անցյալ - Past Indefinite

Այս ժամանակը ցույց է տալիս գործողություն կամ վիճակ, որը տեղի է ունեցել անցյալում:

Past Indefinite-ի հետ հաճախ գործածվում են հետևյալ մակբայները և պարագայական կապակցությունները.

ago - առաջ

yesterday - երեկ

the day before yesterday - երեկ չէ առաջին օրը

the other day – օրերս, անցյալ օրը

last week – անցյալ շաբաթ

last month – անցյալ ամիս

last year – անցյալ տարի

I took my book yesterday - Ես վերցրեցի իմ գիրքը երեկ:

Այս ժամանակը նաև ցույց է տալիս իրար հաջորդող մի շարք գործողություններ անցյալում:

I woke up at 7, shaved and washed, then I had breakfast. - Ես արթնացա ժամը 7-ին, սափրվեցի և լվացվեցի, հետո նախաճաշեցի:

Սովորաբար այս ժամանակը հայերեն թարգմանվում է անցյալ կատարյալով, բայց ըստ կոնտեքստի այն կարող է նաև թարգմանվել անցյալ անկատարով:

He understood me – 1. Նա հասկացավ ինձ: 2. Նա հավանում էր ինձ:

Ըստ Past Indefinite ժամանակի կառուցման անգլերենի բոլոր բայերը բաժանվում են կանոնավոր (regular) և անկանոն (irregular) բայերի:

Կանոնավոր բայերը անգլերենում կազմում են մեծամասնություն:

Կանոնավոր բայերը Past Indefinite ձևը կառուցում են բայի հիմքին *-ed* վերջավորությունն ավելացնելով, որը արտասանվում է՝

[t] – խուլ բաղաձայններից հետո *work – worked [wɜ:kɪd]*

[d] – ձայնեղ բաղաձայններից և ձայնավորներից հետո

clean – cleaned [kli:nd], mow – mowed [mɔ:ɪd] - հնձել

[ɪd], t և d -ից հետո

wait – waited [wertɪd], scold – scolded [ˈskɔ:ldɪd]

Եթե բայի հիմքը վերջանում է *-y* տառով և այդ տառին նախորդում է բաղաձայն, ապա *-ed* ավելացնելիս *-y* տառը փոխվում է *-i* տառով:

dry – dried, try – tried, play – played

Եթե բայը մեկ վանկանի է և ավարտվում է բաղաձայնով, ապա *-ed* ավելացնելիս վերջին բաղաձայնը կրկնվում է:

stop – stopped, hop – hopped (ցատկոտել)

Սա արվում է վանկի ձայնավորի կարճ հնչողությունը

պահպանելու համար:

Եթե բայի հիմքն ավարտվում է *-e* տառով, ապա *-ed* ավելացնելիս այդ *-e* տառը սղվում է:

live – lived, type – typed.

Անկանոն բայերն իրենց Past Indefinite ժամանակի հաստատական ձևը կառուցում են տարբեր ձևերով:

a) արմատի ձայնավորի փոփոխությամբ:

to come – came, to begin – began.

b) արմատի բաղաձայնի փոփոխությամբ:

to make – made

c) հիմքին *ի* ավելացնելով:

burn – burnt

d) որոշ բայեր ընդհանրապես չեն փոխվում:

put – put, set – set, let – let

To be և *to go* բայերի Past Indefinite ձևերը կազմվում են այլ արմատներից:

be – was, were

go – went

Past Indefinite

to be

Affirmative	Negative	Interrogative
I was	I was not = wasn't	was I?
You were	You were not = weren't	were you?
He (she, it) was	He (she, it) was not = wasn't	was he (she, it)?
We were	We were not = weren't	were we?
You were	You were not = weren't	were you?
They were	They were not = weren't	were they?

to have

Affirmative	Negative	Interrogative
I had	I had not I didn't have	had I? Did I have?
You had	You had not You didn't have	Had You? Did You have?

He (She, It) had	He, (She, It) had not He, (She, It) didn't have	Had he (she, it)? Did he (she, it) have?
We had	We had not We didn't have	Had we? Did we have?
You had	You had not You didn't have	Had you? Did you have?
They had	They had not They didn't have	Had they? Did they have?

Past Indefinite ժամանակի հարցական և ժխտական ձևերը կառուցվում են *to do* – *did* օժանդակ բայի և իմաստային բայի ուղիղ ձևի (առանց *to* մասնիկի) միջոցով:

to work

Affirmative	Negative	Interrogative
I worked	I did not work = didn't work	Did I work?
You worked	You did not work = didn't work	Did You work?
He (She, It) worked	He did not work = didn't work	Did he (she, it) work?
We worked	We did not work = didn't work	Did we work?
You worked	You did not work = didn't work	Did you work?
They worked	They did not work = didn't work	Did they work?

to write

Affirmative	Negative	Interrogative
I wrote	I did not write = didn't write	Did I write?
You wrote	You did not write = didn't write	Did You write?
He (She, It) wrote	He did not write = didn't write	Did he (she, it) write?
We wrote	We did not write = didn't write	Did we write?
You wrote	You did not write = didn't write	Did you write?
They wrote	They did not write = didn't write	Did they write?

Past Indefinite ժամանակը նաև կարող է ցույց տալ կրկնվող գործողություն անցյալում.

She phoned us very often last year – Նա շատ հաճախ էր մեզ զանգում անցյալ տարի:

Քանակական դերանուններ many, much, few, little, a few, a little
(Quantitative pronouns)

many
much > շատ

Few
little > քիչ

Many և *few* դերանունները գործածվում են հաշվելի գոյականների հետ.

Many - գոյական (հոգնակի թիվ)

Few - գոյական (հոգնակի թիվ)

Much և *Little* դերանունները գործածվում են անհաշվելի գոյականների հետ.

Are there many chairs in your study? – Բո աշխատասենյակում շատ աթոռներ կան:

I do not have much money. – Ես շատ փող չունեմ:

He has few friends. – Նա քիչ ընկերներ ունի:

I have little time. – Ես քիչ ժամանակ ունեմ:

Հաճախ հաստատական նախադասություններում *many* և *much* դերանունների փոխարեն գործածվում է *a lot of* (*lots of*) արտահայտությունը և հաշվելի, և անհաշվելի գոյականների հետ, մինչդեռ հարցական և ժխտական նախադասություններում նախընտրելի են *many* և *much* դերանունները.

I have a lot of English books. – Ես շատ անգլերեն գրքեր ունեմ:

He has a lot of spare time. – Ես շատ ազատ ժամանակ ունեմ:

Գործածվելով *a* անորոշ հոդի հետ *few* և *little* դերանունները ձեռք են բերում նոր իմաստ.

A few - մի քանի

A little - մի քիչ

We are leaving for a few days. – Մենք մեկնում ենք մի քանի օրով:

He gave me a little money yesterday. – Նա ինձ մի քիչ փող տվեց երեկ:

Vocabulary

1. factory, <i>n</i> at the factory	- ['fæktəri]	- ֆաբրիկա - գործարանում
2. hour, <i>n</i>	- [aʊə]	- ժամ
3. morning, <i>n</i> in the morning	- ['mɔːnɪŋ]	- առավոտ - առավոտյան
4. afternoon, <i>n</i> in the afternoon	- [ɑːftəˈnuːn]	- կեսօր - կեսօրին
5. usually, <i>adv.</i> as usual	- ['juːʒuəli]	- սովորաբար - սովորականի պես
6. finish, <i>v</i>	- ['fɪnɪʃ]	- ավարտել, վերջացնել
7. free, <i>a</i>	- [friː]	- ազատ
8. study, <i>v</i>	- [stʌdi]	- սովորել
9. school, <i>n</i> at school	- [skuːl]	- դպրոց - դպրոցում
10. after, <i>v</i>	- [ˈɑːftə]	- հետո
11. want, <i>v</i>	- [wɒnt]	- ցանկանալ
12. write, <i>v</i>	- [raɪt]	- գրել
13. meet, <i>v</i>	- [miːt]	- հանդիպել, ժամկետանալ
14. yesterday, <i>adv.</i> the day before yesterday	- ['jestədi]	- երեկ - երեկ չէ առաջին օրը

Text

My friend

My friend Aram lives in Yerevan. This is his first year in this city. A year ago he lived far from Yerevan in the north of our country. He is a student of state University now but when he lived in the north he worked at a factory. His work was interesting and he worked much. His working day lasted seven hours: from 8 o'clock in the morning till 4 o'clock¹ in the afternoon.

On Saturday he did not work till 4 o'clock, he usually finished work at 2. He had a lot of free time on Saturday and Sunday.

Aram did not study the English language at school. He began to study it last year. Twice a week² he didn't go home after work, but went to the English club at his factory. He began to study English because he wanted to read English books and newspapers.

Now he studies English the second year. He reads, writes and speaks English a little. He has many English books. We speak English when we meet.

Dialogue

A.: Where were you yesterday?

B.: I was in the country with my friends.

A.: Was the weather very cold?

B.: Yes, it was. But in the morning the weather was fine. It wasn't cold. Then it began to rain and it rained for a long time³ till it got quite cold.

A.: When did you come home?

B.: We came home at 2 o'clock in the afternoon. We did not have a good time⁴ in the country.

Տեքստի և երկխոսության պարզաբանումներ

from 8 o'clock ..... till 4 o'clock – ժամը 8-ից ..... մինչև ժամը

4-ը:

twice a week – շաբաթը 2 անգամ:

for a long time – երկար ժամանակով:

to have a good time – լավ ժամանակ անցկացնել:

Exercises

I. Form the Past Indefinite of the following verbs.

to be, to go, to have, to come, to rain, to work, to begin, to live, to speak, to want, to write, to study, to finish, to meet, to gather, to plow, to become, to last, to read.

II. Turn the following sentences into Past Indefinite Tense.

1. I am a student of the Academy. My two sisters are students too.

They have English lessons twice a week. Their lessons begin at 9 o'clock.

2. My friend lives in Leningrad. He and his wife work much every day. Their work lasts 8 hours. In the evening my friend, his wife and their children gather in their little flat.
3. Spring comes late in Leningrad. It gets warm only in May and it often rains.

III. Put the verbs in the brackets into the correct tense.

1. It (to be) very cold.
2. It (to be) very warm last winter.
3. Yesterday he (to want) to go to the country.
4. When he lived in Yerevan he (to have) many friends at the University.
5. Every day she (to read, to write, to speak) English.
6. He usually (to finish) his work at 6 o'clock.
7. We (to go) home because it was cold.
8. Last year he (to study) two languages.

IV. Form the negative and interrogative of the following sentences.

e.g. I went to the country last Sunday. – Did he go to the country last Sunday? He did not go to the country last Sunday.

My friend	went	to the north	yesterday.
The farmers	came	to Moscow	last year
My mother	began	in the fields	two days ago
	worked	to speak English	
		at school	
		at home	

V. Choose the correct words in the brackets.

1. Our students work (many, much) every day.
2. He speaks German (a little, few).
3. He reads English very (much, many).
4. There were (little, few) students in the reading room.
5. He has (little, few) work in the evening.

6. There are (a few, a little) notebooks on the table.
7. She knows (a few, a little) English words.
8. The students have (little, few) lessons today.

VI. Fill in the blanks with the suitable words from the text.

1. There are several ... and many institutes in Yerevan.
2. Many students ... in Yerevan and ... at these institutes.
3. They ... to get different specialties.
4. ... their lessons they go to the libraries.
5. Some of them go to the Public Library, because they want to ... English books.
6. They work in the library ... a week, usually till 5 or 6 o'clock.
7. They go ... twice a week.

VII. Translate into English.

A.

1. Երեկոյան անձրևում էր և ցուրտ էր:
2. Նա գրել է այդ գիրքը երեք տարի առաջ:
3. - Դուք գերմաներեն սովորե՞լ եք դպրոցում: - Ես դպրոցում գերմաներեն չեմ սովորել, ես անգլերեն եմ սովորել դպրոցում:
4. Ես ցանկանում էի հանդիպել նրան ընթերցասրահում:
5. Իմ ընկերները չցանկացան մեկնել քաղաքից դուրս:
6. - Երեկ ե՞րբ եք վերադարձել տուն: - Ես վերադարձել եմ տուն ժամը վեցին:
7. - Ե՞րբ եք ավարտել աշխատանքը: - Ես ավարտել եմ այն ժամը հինգին:
8. Երեկ մենք լսեցինք շատ հետաքրքիր դասախոսություն:

B.

1. Իմ ընկերուհին սովորաբար աշխատում է գրադարանում, բայց երեկ նա այնտեղ չէր, նա տանն էր աշխատում:
2. Ձեր հայրը շատ է աշխատում:
3. Երեկ դասի ժամին ուսանողները կարդում էին անգլերեն թերթեր:
4. - Ե՞րբ եք ցանկացել սովորել անգլերեն: - Ես ցանկացել եմ սովորել այն անցած տարի, բայց ժամանակ չեմ ունեցել:

5. Ամռանը ես ապրում էի հյուսիսում և սկսեցի այնտեղ սովորել անգլերեն: Շաբաթը երկու անգամ ես հանդիպում էի իմ ընկերոջը, որն անգլերեն լավ գիտեր: Այժմ ես խոսում, գրում և կարդում եմ անգլերեն մի փոքր: Ամռանը ես ունեի շատ ազատ ժամանակ և շատ աշխատեցի անգլերենի վրա: (at English) Իսկ այժմ ես պարապում եմ անգլերեն շաբաթ և կիրակի օրերը, երբ չեմ գնում գործարան:

Lesson 8

Քերականություն

1. The Future Indefinite (Simple) Tense - Անորոշ ապառնի ժամանակ:
2. Objective case – Օբյեկտային հոլով

The Future Indefinite (Simple) Tense.

Անորոշ ապառնի ժամանակ

Անորոշ ապառնի ժամանակը ցույց է տալիս ապառնի գործողություն: Կատարման ժամանակը կարող է նշվել հետևյալ մակբայներով կամ պարագայական կապակցություններով. *tomorrow* (վաղը), *next week* (month, year) *հաջորդ շաբաթ* (ամիս, տարի), *the day after tomorrow* (վաղը չէ մյուս օրը), *in three days* (երեք օրից):

We shall meet tomorrow. – Վաղը մենք կհանդիպենք:

He will come in two hours. – Երկու ժամից նա կգա:

Անորոշ ապառնի ժամանակը կազմվում է *shall* (I դեմքում եզակի և հոգնակի թվերում) և *will* (II և III դեմքերում եզակի և հոգնակի թվերում) օժանդակ բայերի և լիմաստ բայի ինֆինիտիվի (անորոշ ձևի) առանց to մասնիկի հարադրությամբ:

She will go to London next month. – Հաջորդ ամիս նա գնալու է Լոնդոն:

I shall have exams in June. – Հունիսին ես քննություններ կունենամ:

Ժամանակակից անգլերենում հաճախ օգտագործվում է միայն

will օժանդակ բայը բոլոր դեմքերի համար:

Next summer we will go to the USA. – Հաջորդ ամառ մենք կգնանք Միացյալ Նահանգներ:

Հաստատական նախադասություններում *shall* և *will* օժանդակ բայերը կարող են միանալ անձնական դերանուններին և կազմել կրճատ ձևեր:

They'll be here in two hours. – Նա այստեղ կլինի երկու ժամ հետո:

I'll come tomorrow. – Վաղը ես կգամ:

Ժխտական ձևում *not* ժխտական մասնիկը դրվում է օժանդակ բայից հետո:

She will not go there. – Նա չի գնալու այնտեղ:

Խոսակցական լեզվում *not* մասնիկը միանալով *shall* և *will* օժանդակ բայերին կազմում է կրճատ ժխտական ձևեր.

will not = won't – [wəʊnt]

shall not = shan't – [ʃɑ:nt]

Հարցական ձևում օժանդակ (*shall, will*) բայերը դրվում են ենթակայից առաջ:

Will you meet me tomorrow? – Վաղը կդիմավորե՞ս ինձ:

Will they come next week? – Մյուս շաբաթ նրանք կգա՞ն:

Կարճ հաստատական պատասխանը ապառնի ժամանակում բաղկացած է ենթակային փոխարինող դերանունից և օժանդակ բայից:

Shall we meet at the Institute? Yes, we shall. –

Կհանդիպե՞նք ինստիտուտում: Այո՛:

Կարճ ժխտական պատասխանի դեպքում օժանդակ բայից հետո դրվում է *not* ժխտական մասնիկը:

Shall we meet at the Institute? No, we shall not (shan't). –

Կհանդիպե՞նք ինստիտուտում: Ո՛չ:

Անորոշ ապառնի ժամանակը չի գործածվում ժամանակի և պայմանի երկրորդական նախադասություններում: Նրա փոխարեն օգտագործվում է անորոշ ներկա ժամանակը, որը թարգմանվում է հայերեն ըղծական ապառնիով:

I'll help you if I have time. – Եթե ժամանակ ունենամ, ես կօգնեմ քեզ:

Ժամանակի երկրորդական նախադասությունները կազմվում են հետևյալ շաղկապների միջոցով *when* - երբ, *before* – մինչև, *as soon*

as – հենց որ, after – նրանից հետո, till – մինչև այլև:

Պայմանի երկրորդական նախադասությունները կազմվում են if - եթե շաղկապով:

When the summer comes, we'll have holidays. –

Երբ ամառը գա, մենք արձակուրդ կունենանք:

They will meet as soon as they finish their work. –

Նրանք կհանդիպեն հենց որ կվերջացնեն իրենց աշխատանքը:

I'll do it tomorrow, if you let me. –

Եթե թույլ տաք, ես դա վաղը կանեմ:

Objective case – Օբյեկտային հոլով

Անգլերենում անձնական դերանունները ունեն երկու հոլով՝ ուղղական և օբյեկտային:

Ուղղական հոլով	Օբյեկտային հոլով
եզակի թիվ	եզակի թիվ
I - ես	me - ինձ
you - դու	you - քեզ
he - նա (ար)	him - նրան (ար)
she - նա (իգ)	her - նրան (իգ)
it - այն	it - այն
հոգնակի թիվ	հոգնակի թիվ
we - մենք	us - մեզ
you - դուք	you - ձեզ
they - նրանք	them - նրանց

Ուղղական հոլովով դրված անձնական դերանունը նախադասության մեջ հանդես է գալիս որպես ենթակա՝

He is an actor. – Նա դերասան է:

Օբյեկտային հոլովով դրված դերանունը հանդես է գալիս որպես խնդիր (ուղիղ, անուղղակի, նախդրավոր):

ուղ. խն.

Do you know him well? – Դու նրան լավ գիտես:

անուղ. խն.

Please, send him a letter. – Խնդրում եմ, նամակ ուղարկիր նրան:

Այն դեպքում, երբ անուղղակի խնդիրը հաջորդում է ուղիղ խնդրին, դերանունից առաջ գործածվում է to նախդիրը:

անուղ. խն. ուղ. խն.

Give me the book. – Տուր ինձ գիրքը:

ուղ. խն. անուղ. խն.

Give the book to me. – Տուր գիրքը ինձ:

Vocabulary

1. holidays, <i>n</i>	- ['hɒlɪdeɪz]	- արձակուրդներ
2. week, <i>n</i>	- [wi:k]	- շաբաթ
weekly, <i>adj</i>		- շաբաթական
3. heat, <i>n</i>	- [hi:t]	- շոգ, տապ
4. depress, <i>v</i>	- [drɪ'pres]	- ճնշել, շշմեցնել
5. vital, <i>adj</i>	- ['vaɪtəl]	- եռանդուն, գործուն
6. gay, <i>adj</i>	- [geɪ]	- ուրախ, խնդուն
7. grow, <i>v</i> (grew; grown)	- [grəʊ]	- աճել, հասունանալ
8. ski, <i>n</i>	- [ski:]	- դահուկներ
ski, <i>v</i>		- դահուկներով սահել
9. sunny, <i>adj</i>	- ['sʌni]	- 1. արևային 2. ուրախ
10. frosty, <i>adj</i>	- ['frɒsti]	- սառնամանիքային, ցուրտ
11. walk, <i>v</i>	- [wɔ:k]	- զբոսնել
walk, <i>n</i>		- զբոսանք
to go for a walk		- զբոսնել
12. snowball, <i>n</i>	- ['snəʊbɔ:l]	- ձնագնդի
snowball, <i>v</i>		- ձնագնդի խաղալ
13. wild, <i>adj</i>	- [waɪld]	- 1. վայրի, վայրենի
		- 2. անմարդաբնակ, անբնակ
14. healthy, <i>adj</i>	- ['helθi]	- առողջ, առողջարար
15. back, <i>adv</i>	- [bæk]	- ետ, դեպի ետ
16. during, <i>prep.</i>	- [dʒuərɪŋ]	- ընթացքում
during my holidays		- իմ արձակուրդի ընթացքում
17. enough, <i>adj</i>	- [ɪ'naʊ]	- բավականաչափ
enough, <i>n</i>		- բավական, բավականաչափ

enough, <i>adv</i>		- բավական է
18. term, <i>n</i>	- [tə:m]	- կիսամյակ, սեմեստր
19. source, <i>n</i>	- [so:s]	- աղբյուր, սկզբնաղբյուր
20. spend, <i>v</i>	- [spend]	- ժամանակ անցկացնել, զվարճանալ
21. exciting	- [iksaitɪŋ]	- եռանդուն

Text

Winter holidays

Our winter holidays will begin in a week¹. Generally speaking I like winter more than summer, because summer heat depresses me. As to winter it's so vital and gay. Winter holidays are the source of great joy for me.

The students from my group will go to different parts of our country. They will go to the north and to the south, to the east and to the west.

My close friend Aram will go to Tsakhkadzor. He will go there by bus², he will not go there by car³. He was born and grew up there. There he finished school. Next week he will see his parents and friends again. He will ski with his friends on sunny frosty days. They will walk in the forests, play at snowballs. Winter forests are so quiet, wild and calling.

Aram is sure that there is nothing more healthy and exciting than winter holidays spent in Tsakhkadzor. He will come back next month.

As for me I shall stay in Yerevan during my holidays. I want to go to museums, theatres and cinemas. I shall visit my friends and relatives, as I didn't have enough time to do it during the term. I was too busy with my studies. I think I shall have a good rest⁴ in Yerevan.

Տեքստի պարզաբանում

1. in a week – մեկ շաբաթից
2. to go by bus – ավտոբուսով գնալ
3. to go by car – մեքենայով գնալ
4. to have a good rest – լավ հանգստանալ

Exercises

I Insert the missing words.

1. Where will you go for your ... this summer?
2. In the ... I usually work on the farm..
3. I don't want to ... . Let's take a bus.
4. Bob ... his little sister among the girls.
5. The day was ... and the friends went to the country.
6. Tomorrow we shall read a ... text
7. If it is warm, the farmers will begin to plough ... week.
8. Do you ... he will ... us?
9. Will you ... me the book?
10. There are many ... trees in our ...
11. What did you ... last Sunday?
12. I didn't ... her in the cinema.
13. When will they come ... ?
14. What will you do ... your holidays?

II Use "shall", "will", "if" and their negatives as appropriate. Where "going to" also fits well, write the sentence again using this form.

It's late. I think I (to take) a taxi.

1. Look at the weather! The sea (to be) very rough this afternoon.
2. They (to be) seasick on the boat.
3. That exercise is very complicate. I (to help) you do it.
4. We are first-year students, and in four years we (to become) agronomists and foresters.
5. I (to go) to the library tomorrow. I (to read) about organic nature in the encyclopedia there.
6. He is too busy today, but he (to do) it tomorrow – he promises.
7. John (to know) what to do.
8. They don't like the Smiths so they (not to speak) to them at the party tonight.
9. He (not to plant) any cabbages and onions next year.
10. you (to dig) the weeds out of the vegetables patch tomorrow or the day after tomorrow?
11. My car needs a service badly but I (not to take) it to the garage.

III Form questions to which the marked parts of these sentences are the answers.

1. The guests will arrive about three.
2. She will serve the tea in the garden.
3. I shall mow the front lawn in a fortnight.
4. They will decorate the house with flowers.
5. They will talk about their institutes.
6. She is going to ask her husband to cut the grass.
7. They are going to sit in the sun.
8. I am going to take my dog to the vet.
9. I am afraid the work will be tiring for you.
10. I shall translate the text in writing.

IV Use Present, Past or Future Simple, giving the appropriate form of the verb in brackets.

1. There (to be) a very interesting lecture next Monday.
2. He (to be) eight year old when he went to school.
3. Next week we (to take) our exams on biology.
4. After classes these students usually (to go) to the chess club of the Academy.
5. Aram (to play) tennis well.
6. She (to graduate) from the Academy in three years.
7. Tonight I (to be) busy. I (to do) my homework.
8. Tomorrow we (to have) no English lecture.
9. Yesterday we (to leave) the library at 4. We (to have) a meeting.
10. I (to be) ready in a few minutes.
11. The day after tomorrow our English lecture (to last) for two hours.
12. I (to manage) to read text on speciality in my third year.

V Translate into English.

1. Նրանք կմեկնեն Լոնդոն երկու շաբաթից:
2. Այս ամառ ես մնալու եմ քաղաքում:
3. Շաբաթ օրը ես պատրաստվում եմ տնկել նոր ծաղիկներ իմ պարտեզում:
4. Մի զանգահարեք ինձ 1-ին: Ես այդ ժամին գրադարանում

կլինեմ:

5. Վաղը ցուրտ կլինի:
6. Որքա՞ն կտևի քո դասախոսությունը: - Այն կտևի մեկ ժամ:
7. Մեր Ակադեմիան կստանա նոր համակարգիչներ հաջորդ ամիս:
8. Ես չատ ժամանակ չեմ ունենա վաղը, որպեսզի օգնեմ քեզ կատարել քո տնային աշխատանքը:
9. Շատերը վախենում են, որ շուտով նոր պատերազմ կլինի:
10. Այսօր երեկոյան ես ընթրում եմ իմ ընկերների հետ:
11. Ե՞րբ եք դուք ավարտելու Ակադեմիան: - Չորս տարուց:

Lesson 9

Քերականություն

The Degrees of Comparison of Adjectives and Adverbs
Ածականների և մակբայների համեմատության աստիճանները

Ածականները և մակբայները ունեն համեմատության երեք աստիճան՝ դրական – *positive*, համեմատական – *comparative*, և գերադրական – *superlative*: Համեմատական և գերադրական աստիճանները կազմվում են երկու կերպ.

1. Միավանկ և որոշ երկվանկ ածականներ և մակբայներ համեմատական աստիճանը կազմում են բառի հիմքին –*er*, իսկ գերադրական աստիճանը –*est* վերջավորությունն ավելացնելով.

	Ածական	Մակբայ
Դրական աստիճան	high	early
Համեմատական աստիճան	higher	earlier
Գերադրական աստիճան	highest	earliest

2. Բազմավանկ և մի շարք երկվանկ ածականները և մակբայները կազմում են իրենց համեմատական և գերադրական աստիճանները *more* [mɔ:] - *ավելի* և *most* [mɒst] - *ամենից* բառերի օգնությամբ.

Դրական աստիճան	Ածական interesting	Մակբայ easily
Համեմատական աստիճան	more interesting	more easily
Գերադրական աստիճան	most interesting	most easily

Անգլերենում գոյություն ունեն մի շարք ածականներ և մակբայներ, որոնց համեմատական և գերադրական աստիճանները կազմվում են բացառության կարգով.

1. good (ածական) – լավ well (մակբայ) – լավ	}	better - best
2. bad (ածական) – վատ badly (մակբայ) – վատ	}	worse - worst
3. little (ածական) – փոքր little (մակբայ) – քիչ	}	less - least
4. many – շատ much – շատ	}	more - most
5. far (ածական) – հեռավոր far (մակբայ) – հեռու	}	farther - farthest

Անգլերենում համեմատական աստիճանում օգտագործված ածականների և մակբայների հետ միշտ օգտագործվում է *than* – քան շաղկապը.

He is cleverer than his brother – Նա ավելի խելացի է քան իր եղբայրը:

Գերադրական աստիճանով դրված ածականները և մակբայները կրում են *the* որոշիչ հոդը.

This is the largest room of our flat – Սա մեր բնակարանի ամենամեծ սենյակն է:

Միանման հատկանիշներ համեմատելիս գործածվում է *as... as...* (այնքան... որքան...) շաղկապը.

He is as clever as his brother – Նա այնքան խելացի է որքան իր եղբայրը:

Միանման հատկանիշների ժխտման ժամանակ օգտագործվում է *not so... as...* (ոչ այնքան... որքան...) շաղկապը.

He is not so clever as his brother – Նա այնքան խելացի չէ, որքան իր եղբայրը:

The more..., the better... տիպի կառուցվածքով նախադասությունների երկու մասերը, որքան սկսվում են ածականի կամ մակբայի համեմատական աստիճանով և որոշիչ հոդով, թարգմանվում են որպես՝ *որքան շատ..., այնքան շատ...*

The more we read, the more we know – Որքան շատ մենք կարդում ենք, այնքան շատ մենք իմանում ենք:

Most (of), որին հաջորդում է գոյական թարգմանվում է որպես՝ *մեծամասնություն, մեծ մասը*.

Most students speak English well – Ուսանողների մեծ մասը լավ են խոսում անգլերեն:

Vocabulary

1. capital, <i>n</i>	- ['kæpɪtl]	- մայրաքաղաք
2. centre, <i>n</i>	- ['sentə]	- կենտրոն
3. city, <i>n</i>	- [sɪtɪ]	- քաղաք
town, <i>n</i>	- [taʊn]	- քաղաք (ավան)
4. world, <i>n</i>	- [wɜ:ld]	- աշխարհ
5. century, <i>n</i>	- ['sentʃuri]	- դար
<i>We are living in the 21-st century.</i>		- Մենք ապրում ենք 21-րդ դարում:
6. sea, <i>n</i>	- [si:]	- ծով
seaport, <i>n</i>	- [si:pɔ:t]	- նավահանգիստ
7. situated, <i>p.p.</i>	- ['sɪtʃuətid]	- տեղակայված
to be situated		- գտնվել, տեղակայվել
<i>The city is situated on the bank of the river.</i>		- Քաղաքը գտնվում է գետի ափին:
8. wide, <i>a</i>	- [waɪd]	- ընդարձակ
9. deep, <i>a</i>	- [di:p]	- խոր
10. heart (1), <i>n</i>	- [hɑ:t]	- սիրտ
<i>She has a weak heart.</i>		- Նա թույլ սիրտ ունի:
Heart (2), <i>n</i>		- սիրտ (կենտրոն)

- The Republic Square is in the heart of Yerevan*
11. busy (1), *a* - ['bɪzi]
 busy (2), *a*
12. people (1), *n* - [pi:pl]
We study the History of the Peoples of America.
 people (2), *n*
There were many people in the street.
13. square (1), *n* - [skweə]
A square has four sides.
 square (2), *n*
There are many beautiful parks squares in Yerevan.
 square, *a*
A square mile (metre).
14. build (built), *v* - [bɪld]
15. district, *n* - [dɪstrɪkt]
syn. region
Yerevan is divided into districts.
16. poor, *a* - [puə]
Lomonosov came of a poor family.
ant. rich, a - [rɪtʃ]
 poverty - ['pɒvəti]
17. area (1), *n* - ['eəriə]
The area of our farm is about 2 km².
Area under crop.
 area (2), *n*
The area of his work is agriculture.
18. narrow, *a* - ['nærou]
ant. wide, broad
19. densely, *adv* - [densli]
- Հանրապետության Հրապարակը
 Երևանի սիրտն է (կենտրոնն է):
 - զբաղված (մարդու մասին)
 - մարդաշատ (փողոց, քաղաք)
 - ժողովուրդ, ազգ
 - Մենք անցնում ենք Ամերիկայի ժողովուրդների պատմություն:
 - մարդիկ, բնակչություն
 - Փողոցը մարդաշատ էր:
 - քառակուսի
 - Քառակուսին ունի չորս կողմ:
 - հրապարակ
 - Երևանում շատ գեղեցիկ գրոսայգիներ և հրապարակներ կան:
 - քառակուսի
 - քառակուսի կմ (մ)
 - կառուցել
 - շրջան
 - Երևանը բաժանվում է շրջանների:
 - աղքատ
 - Լոմոնոսովը աղքատ ընտանիքից է:
 - հակ, հարուստ
 - աղքատություն
 - մակերես, տարածություն
 - Մեր տնտեսության տարածությունը մոտավորապես 2 կմ²
 - ցանքատարածություն
 - բնագավառ
 - Նրա աշխատանքի բնագավառը գյուղատնտեսությունն է:
 - նեղ
 - հակ, լայն, ընդարձակ
 - խիտ

- India is a densely populated country.*
 dense, *a* - [dens]
20. populate, *v* - ['pɒpjuleɪt]
Densely populated.
21. Government, *n* - ['gʌvnmənt]
- Հնդկաստանը խիտ բնակված երկիր է:
 - խիտ, թանձր
 - բնակեցնել
 - խիտ բնակեցված:
 - Կառավարություն

Text

London

London is the capital of Great Britain, it's political, economic and cultural centre. It is the largest city in Europe and one of the largest cities in the world. London stretches for¹ nearly thirty miles from north to south and for nearly² thirty miles from east to west.

The population of London is more than nine million.

London is an old city, more than twenty centuries old. It is older than most of the capitals of the world. London is one of the greatest seaports situated on the Thames which is so wide and deep, that seagoing ships³ can easily come as far as⁴ London Bridge.

The most important parts of London are the City⁵, the West End⁶, the East End⁷ and Westminster⁸.

The City situated in the heart of London is the busiest part of the capital. But its territory is not so large as that of the West End. There are many big banks and various offices there. Hundreds of thousands of men and women work in the City, but hardly⁹ more 8000 people live there.

The houses of the rich, the most beautiful parks and squares, the best theatres and museums are all in the West End. The British Museum and the National Gallery, are also here. The finest London park – Hyde park is in this district too.

The West End is the richest part of London, the East End is the poorest one. There are no big parks and beautiful buildings in the East End, it is an industrial area with narrow streets, factories and docks. It is a densely populated district of working-class families.

Most of the Government buildings are in Westminster. Westminster Palace is the seat of the British Parliament. There on a high tower we can see a big clock called Big Ben.

1. To stretch for – տարածվել
2. Nearly – մոտ, մոտավորապես
3. Seagoing ships – ծովային նավեր
4. As far as – մինչև
5. The City – Սիթի
6. The West End – Վեսթ Ենդ
7. The East End – Իսթ Ենդ
8. Westminster – Վեստմինսթեր
9. Hardly – հազիվ թե

Exercises

- I. *Form degrees of comparison of the following adjectives and adverbs.*

Short, long, much, well, busy, important, bad, necessary, big, good, badly, fine, many, few, difficult, little, far, heavy, strong, thin, low, fast, beautiful.

- II. *Read the following sentences. Pay attention to the degrees of comparison of adjectives and give the English answers of the following Armenian sentences.*

1. My brother is older than my sister.
Զեր քույրը մեծ է թե փոքր Զեր եղբորից:
2. Chemistry is difficult, but Mathematics is more difficult. Physics is the most difficult subject, I think.
Երեք առարկաներից ո՞րն է թվում հեղինակին ամենահեշտը և որն ամենադժվարը:
3. This film is as bad as the film that I saw some days ago.
Համեմատվող ֆիլմերից որն է ավելի լավը:
4. The weather today is worse than it was yesterday.
Այսօր լավ եղանակ է:
5. The weather yesterday was not so bad as it is today.
Ե՞րբ էր եղանակը լավ այսօր թե երեկ:

- III. *Open the brackets. Put the adjectives or adverbs in the correct degree. Translate the sentences into Armenian.*

1. London is the (large) city in Europe.
2. Moscow is not so (old) as London.
3. The rich people live in the (good) part of London.
4. The poor people live in the (bad) part of London.
5. Leningrad is (young) than Moscow, but it is 'not so (young) as Bratsk.

- IV. *Translate into Armenian. Pay attention to the degrees of comparison of the adjectives and adverbs in the following sentences.*

1. Physics and Mathematics are the easiest subjects for me but Chemistry is the most difficult.
2. My friend plays chess better than many other students of our group.
3. There are not so many books on agronomy in the library of our Academy.
4. The population of Moscow is more than seven million.
5. The best seasons in England are spring and summer.
6. The nearer the winter, the colder the days.
7. The better the summer, the better the yields.
8. The worst months in England are January and February.
9. The longer the nights, the shorter the days.
10. The more we study, the better we know the subject.

- V. *Fill in the blanks with the words and word combinations from the text.*

1. Washington is ... of the United States of America.
2. Odessa ... on the shore of the Black Sea is a ...
3. What ... do you live in?
4. He cannot go to the theatre today, he is .....
5. Moscow is highly developed industrial ...
6. There are many ... streets and ... in Moscow.
7. Moscow is older ... Leningrad.
8. The Republic Square is ..... of Yerevan.

Choose corresponding pairs:

1. political, important, densely, beautiful, to live, the capital, to stretch.
2. for fifty miles, of the UK, populated, in London, parts, centre, building.

VII

Translate into English

A.

1. Լոնդոնը Եվրոպայի ամենամեծ քաղաքներից մեկն է, բայց այն ավելի փոքր է քան Տոկիոն:
2. Լոնդոնը ամենամեծ նավահանգիստներից մեկն է:
3. Լոնդոնը աշխարհի շատ մայրաքաղաքներից հինն է:
4. Լոնդոնը, որը գտնվում է Թեմզա գետի վրա, հանդիսանում է նավահանգիստ:
5. Իստ-Էնդում չկան այնքան գեղեցիկ կառույցներ, որքան Վեստ-Էնդում:
6. Խիստ բնակեցված Իստ-Էնդը հանդիսանում է բանվորական շրջան:
7. Լոնդոնի արևմտյան մասում փողոցներն ավելի լայն են և գեղեցիկ, քա արևելյան մասում:
8. Վեստ-Էնդում կառուցված շենքերը շատ գեղեցիկ են:

B.

1. Մոսկվան աշխարհի մեծ քաղաքներից մեկն է:
2. Այն ռուսական ամենամեծ քաղաքներից մեկն է
3. Մոսկվան ավելի մեծ է և հին, քան Լենինգրադը:
4. Լենան ավելի երկար է, քան Վոլգան:
5. Այն Ռուսաստանի ամենաերկար գետն է:
6. Մոսկվա գետը այնքան երկար չէ, որքան Վոլգան:
7. Այս փողոցը նույնքան լայն է, որքան մյուսը:
8. Պետական համալսարանը Երևանի ամենագեղեցիկ կառույցներից մեկն է:
9. Իմ ընկերը գիտի մաթեմատիկա ավելի լավ, քան ես:
10. Իմ ընկերոջ լուծած խնդիրն ավելի դժվար է, քան սա:
11. Տրված ֆորմուլան շատ պարզ է:
12. Հայկն ունի Մեծ Բրիտանիայի մայրաքաղաքը պատկերող գիրք:
13. Այդ գրքում նկարագրված պատմությունը շատ հետաքրքիր է:

VIII. Write the necessary tense form of the verbs

1. Today it (to be) not so cold as it (to be) yesterday.
2. He usually (to read) very much.
3. Now I (to read) a very interesting book about London.
4. She not (to go) to the library every day.
5. Last year he (to study) Physics and Mathematics.
6. My brother (to finish) the school in two years.
7. I think he (to prepare) for his examination now.
8. I (to work) hard tomorrow.
9. Last year he not (to live) in Moscow.
10. Our lesson (to begin) in 5 minutes.
11. When I (to go) to the library yesterday?
12. Tomorrow we (to have) a very interesting lecture.
13. My friend is very busy but twice a month she (to go) to the theatre and sometimes she (to visit) museum.

Lesson 10

Քերականություն

Participle I - I դերբայ:

The Present, Past, Future Continuous Tenses - Շարունակական

ներկա, անցյալ, ապառնի:

Modal Verbs - Եղանակավորող բայեր:

Participle I (I դերբայ)

1. / դերբայը կազմվում է *-ing* վերջավորության օգնությամբ, որը ավելանում է լիիմաստ բայի անորոշ ձևի հիմքին.
to work – working (աշխատող, աշխատելով)
to read – reading (կարդացող, կարդալով)
2. դերբայը նախադասությունում կարող է ունենալ հետևյալ գործածությունները

ա) որոշիչ

Որպես որոշիչ այն կարող է դրվել գոյականից առաջ և հետո:

growing trees - աճող ծառեր

Look at the trees growing in our garden. - Նայիր մեր այգում
աճող ծառերին: (Նայիր ծառերին աճող մեր այգում):

բ) պարագա

Որպես պարագա այն դրվում է կամ նախադասության սկզբում
կամ վերջում.

Reading an English book he wrote out many new words. -

Անգլերեն գիրք կարդալիս, նա դուրս գրեց շատ նոր բառեր:

The Present, Past, Future Continuous Tenses
Շարունակական ներկա, անցյալ, ապառնի

Այս ժամանակային ձևերը կազմվում են *to be* օժանդակ բայի
համապատասխան ձևերի և լիմաստ բայի / *դերբայի* հարադրությամբ:
Հարցական ձևում առաջին օժանդակ բայը դրվում է ենթակայից առաջ:
Ժխտական ձևում *not* մասնիկը դրվում է առաջին օժանդակ բայից
հետո:

Present Continuous

<i>Affirmative</i>	<i>Negative</i>	<i>Interrogative</i>
I am working.	I am not working.	Am I working?
You are working.	You are not working.	Are you working?
He is working.	He is not working.	Is he working?
She is working.	She is not working.	Is she working?
It is working.	It is not working.	Is it working?
We are working.	We are not working.	Are we working?
You are working.	You are not working.	Are you working?
They are working.	They are not working.	Are they working?

Past Continuous

<i>Affirmative</i>	<i>Negative</i>	<i>Interrogative</i>
I was working.	I was not working.	Was I working?
You were working.	You were not working.	Were you working?
He was working.	He was not working.	Was he working?
She was working.	She was not working.	Was she working?
It was working.	It was not working.	Was it working?
We were working.	We were not working.	Were we working?
You were working.	You were not working.	Were you working?
They were working.	They were not working.	Were they working?

Future Continuous

<i>Affirmative</i>	<i>Negative</i>	<i>Interrogative</i>
I shall be working.	I shall not be working.	Shall I be working?
You will be working.	You will not be working.	Will you be working?
He will be working.	He will not be working.	Will he be working?
She will be working.	She will not be working.	Will she be working?
It will be working.	It will not be working.	Will it be working?
We shall be working.	We shall not be working.	Shall we be working?
You will be working.	You will not be working.	Will you be working?
They will be working.	They will not be working.	Will they be working?

Present Continuous ժամանակը ցույց է տալիս խոսելու պահին
ընթացքի մեջ կամ ներկայի ավելի մեծ ժամանակամիջոցում գտնվող
գործողություն.

I am playing tennis now. - Ես այժմ թենիս եմ խաղում:

We are staying at the hotel. - Մենք մնում ենք հյուրանոցում:

Present Continuous ժամանակը գործածվում է արտահայտելու
մոտ ապագայում տեղի ունենալիք գործողություն.

We are going to the cinema tonight. -

Այսօր երեկոյան մենք գնում ենք կինոթատրոն:

To be going + infinitive կապակցությունը գործածվում է ցույց
տալու գործողություն կատարելու մտադրություն.

We are going to buy a new house. -

Մենք գնելու ենք (մտադիր ենք գնել) նոր տուն:

Past Continuous ժամանակը ցույց է տալիս գործողություն, որն ընթացքի մեջ է եղել անցյալի որոշակի պահին: Այդ պահը կարող է նշվել պարագայական կապակցությամբ կամ *Past Indefinite* ձևով արտահայտված մեկ այլ անցյալ գործողությամբ:

They were playing tennis at five o'clock. -

Նրանք թենիս էին խաղում երեկ ժամը 5-ին:

She was watching TV when I visited her yesterday. -

Նա դիտում էր հեռուստացույց, երբ ես նրան այցելեցի երեկ:

Future Continuous ժամանակը ցույց է տալիս գործողություն, որն ընթացքի մեջ է լինելու ապառնի որոշակի պահին: Այդ պահը կարող է նշվել պարագայական կամ Present Indefinite ձևով արտահայտված մեկ այլ ապառնի գործողությամբ:

I shall be writing my English exercises in the evening. -

Երեկոյան ես գրելու եմ (գրելիս կլինեմ) անգլերենի վարժությունները:

I shall be reading a book when you come. -

Ես գիրք կարդալիս կլինեմ, երբ դու գաս:

Գոյություն ունեն բայեր, որոնք չեն օգտագործվում Continuous ժամանակաձևերում: Որանք են՝

1. մտավոր գործողություն արտահայտող բայերը՝ *to believe, to think, to assume, to consider, to understand, to suppose, to expect, to agree, to know, to remember, to target.*
2. զգացմունքային բայերը՝ *to like, to love, to detest, to envy, to hate, to hope, to prefer, to wish, to want.*
3. ընկալման բայերը՝ *to see, to hear, to taste, to smell.*
4. բայեր, որոնք արտահայտում են վերացական հարաբերություններ՝ *to have, to consist, to depend, to belong.*

Սակայն այս բայերից ոմանք երբեմն կարող են գործածվել Continuous ժամանակաձևերում, երբ նրանք արտահայտում են ոչ թե վիճակ, այլ գործողություն: Այս դեպքում բայի իմաստը ենթարկվում է փոփոխության:

I see very well. - Ես շատ լավ եմ տեսնում:

We are seeing our father off. - Մենք ճանապարհում ենք մեր հայրիկին:

Modal Verbs (Եղանակավորող բայեր)

Եղանակավորող բայերը ցույց են տալիս խոսողի վերաբերմունքը գործողության նկատմամբ: Նրանք չեն փոխվում ըստ թվի և դեմքի: Չունեն անորոշ ձև, այսինքն օգտագործվում են առանց *to* մասնիկի: Նրանցից հետո դրվող լիմաստ բայը նույնպես օգտագործվում է առանց *to* մասնիկի:

I can speak English. - Ես կարող եմ խոսել անգլերեն:

Հարցական և ժխտական ձևերը կազմվում են առանց օժանդակ *to do* բայի: Հրացական ձևում եղանակավորող բայը դրվում է ենթակայից առաջ, ժխտական ձևը կազմվում է *not* մասնիկի օգնությամբ, որը դրվում է եղանակավորող բայից հետո:

He can play football.

Can he play football?

He cannot (can't) play football.

Can - կարողանալ բայը ունի երկու ձև՝ *can* (ներկա ժամանակ) և *could* (անցյալ ժամանակ):

She can swim. - Նա կարող է լողալ:

She could swim. - Նա կարողանում էր լողալ:

Can բայը ցույց է տալիս՝

1. կարողություն (ֆիզիկական և մտավոր).
He can play football. I can speak Spanish.
2. հնարավորություն.
You can find him there.
3. կասկած, զարմանք.
Can it be true? - Մի՞թե դա ճիշտ է:

May բայը ունի երկու ձև՝ *may* (ներկա ժամանակ) և *might* (անցյալ ժամանակ):

May բայը ցույց է տալիս՝

1. թույլտվություն կամ խնդրանք.
You may take my book.
2. ենթադրություն, հավանականություն.
They may come tomorrow.

Must բայը ունի մեկ ձև՝ ներկա ժամանակ, նրա մնացած ձևերը կազմվում են *to have to, to be to* համարժեք բայերի օգնությամբ:

Must բայը ցույց է տալիս՝

1. անհրաժեշտություն, պարտավորություն.

You must go there today.

2. հրաման.

You must not (musn't) do it.

3. համոզվածություն.

You must be tired. Have a rest.

Should բայը հիմնականում օգտագործվում է 2-րդ դեմք անձնական դերանունի հետ և արտահայտում է խորհուրդ.

You should go to the library. - Ցանկալի է, որ գնանք գրադարան:

To have to, to be to բայերը հանդիսանում են *must* եղանակավորող բայի համարժեք և լրացնում են նրա պակաս ձևերը: Նրանցից հետո միշտ դրվում է անորոշ մասնիկը.

I had to do this work. -

Ես ստիպված էի կատարել այդ աշխատանքը:

I shall have to do this work. -

Ես ստիպված կլինեմ կատարել այդ աշխատանքը:

To be to նույնպես արտահայտում է պարտավորվածություն, սակայն ըստ երկկողմանի պայմանավորվածության: *To be to* որպես եղանակավորող բայ օգտագործվում է միայն ներկա և անցյալ ժամանակներում.

We are to go there. - Մենք պետք է գնանք այնտեղ:

We were to meet at 5 o'clock. - Մենք պետք է հանդիպեինք ժամը 5-ին:

Can եղանակավորող բային համարժեք բոլոր ժամանակներում օգտագործվում է *to be able to* դարձվածքը, որը նշանակում է *կարողանալ, ի վիճակի լինել:*

I am able to do this work.

I was able to do this work.

I shall be able to do this work.

Ought եղանակավորող բայը ունի միայն մեկ ձև ներկա և ապառնի ժամանակների համար: *Ought* բայից հետո ինֆինիտիվը միշտ գործոծվում է *to* մասնիկով: Այն արտահայտում է՝

1. պարտավորություն, բարոյական պարտականություն.

She ought not to miss her classes. -

Նա չպետք է բաց թողնի դասերը:

2. խորհուրդ.

You ought to learn better. - Դու պետք է ավելի լավ սովորես:

3. ենթադրություն.

It ought to be a beautiful house. -

Դա պետք է որ գեղեցիկ տուն լինի:

Shall և *will* բայերը կարող են երբեմն հանդես գալ որպես եղանակավորող բայեր: Այդ իմաստով *shall* եղանակավորող բայը արտահայտում է՝

1. պարտավորվածություն.

When I speak, you shall listen. -

Երբ ես խոսում եմ, դու պետք է լսես:

Will եղանակավորող բայը արտահայտում է՝

1. մտադրություն, ցանկություն.

I won't go to school today. -

Ես չեմ ցանկանում այսօր գնալ դպրոց:

2. խնդրանք.

Will you open the window? - Կբացե՞ս պատուհանը:

Vocabulary

1. activities, <i>n pl.</i>	- ['æk'tɪvɪtɪz]	- գործունեություն
active, <i>a</i>	- ['æktɪv]	- ակտիվ, գործունյա
act, <i>v</i>		- գործել
action, <i>n</i>	- ['ækʃn]	- գործողություն
2. plant (1), <i>n</i>	- [plɑ:nt]	- բույս
plant, <i>v</i>		- տնկել
plant (2), <i>n</i>		- գործարան
3. scientist, <i>n</i>	- ['saɪəntɪst]	- գիտնական
science, <i>n</i>	- ['saɪəns]	- գիտություն
scientific, <i>a</i>	- [,saɪəntɪfɪk]	- գիտական
4. solve, <i>v</i>	- ['sɒlv]	- լուծել, վճռել
solution, <i>n</i>	- [sə'lu:ʃn]	- լուծում, վճիռ
5. show (showed), <i>n</i>	- [ʃəʊ]	- ցուցադրել, ցույց տալ, ցուցք

6. depend, <i>v</i> (<i>on, upon</i>)	- [di'pend]	- կախված լինել, կախում ունենալ
dependence, <i>n</i>	- [di'pendəns]	- կախում
ant. independence	- [indi'pendəns]	- <i>հակ.</i> անկախություն
independent, <i>a</i>	- [indi'pendənt]	- անկախ
independently, <i>adv</i>		- անկախորեն, ինքնուրույնաբար
7. as well as, <i>conj</i>	- [əz'wel əz]	- նույնպես
8. quality, <i>n</i>	- ['kwɒlɪti]	- որակ
9. plot, <i>n</i>	- [plɒt]	- մաս, հողակտոր
10. fertilizer, <i>n</i>	- ['fæ:tilaɪzə]	- պարարտանյութ
fertile, <i>a</i>	- ['fæ:tail]	- բերքատու
fertility, <i>n</i>	- [fæ:'tɪlɪti]	- բերքատվություն
11. prove, <i>v</i>	- [pru:v]	- ապացուցել
proof, <i>n</i>	- [pru:f]	- ապացույց
12. raise, <i>v</i>	- [reiz]	- բարձրացնել
13. greatly, <i>adv</i>	- ['greɪtlɪ]	- բավականին շատ
syn. highly		
ant. slightly		- <i>հակ.</i> թեթևակի
little		- քիչ
14. harmful, <i>a</i>	- ['hɑ:mful]	- վնասակար, վտանգավոր
ant. harmless		- <i>հակ.</i> անվնաս, անվտանգ
harm, <i>n</i>		- վնաս
harm, <i>v</i>		- վնասել
15. discover, <i>v</i>	- [dis'kʌvə]	- բացահայտել
discovery, <i>n</i>		- բացահայտում
discoverer, <i>n</i>		- բացահայտող
16. deep, <i>a</i>	- [di:p]	- խոր
depth, <i>n</i>	- [depθ]	- խորություն
17. fight, <i>v</i> (<i>fought</i>)	- [faɪt] ([fɔ:t])	- կռվել, պայքարել
fight, <i>n</i>		- պայքար
18. against, <i>prep.</i>	- [ə'geɪst]	- ընդդեմ
~ war		- ընդդեմ պատերազմի
19. drought, <i>n</i>	- [draut]	- երաշտ
20. introduce, <i>v</i>	- [ɪntrə'dju:s]	- ներդնել
introduction, <i>n</i>	- [ɪntrə'dʌkʃn]	- ներդրում

21. cultivation, <i>n</i>	- [ˌkʌltɪ'veɪʃn]	- մշակում
cultivate, <i>v</i>	- [ˌkʌltɪ'veɪt]	- մշակել
22. influence, <i>n</i>	- ['ɪnfluəns]	- ազդեցություն
influence, <i>v</i>		- ազդել, ազդեցություն ունենալ
23. research, <i>n</i>	- [rɪ'sə:tʃ]	- հետազոտում
research, <i>v</i>		- զբաղվել հետազոտությամբ
researcher, <i>n</i>		- հետազոտող, գիտական աշխատող
24. according to, <i>prep.</i>	- [ə'ko:diŋ tə]	- համաձայն, ըստ
25. mean, <i>v</i> (<i>meant</i>)	- [mi:n]	- նշանակել
meaning, <i>n</i>	- ['mi:nɪŋ]	- նշանակություն
means, <i>n pl.</i>		- միջոց
by means of, <i>prep.</i>		- միջոցով, օգնությամբ
syn. with help of		
mean, <i>a</i>		- միջին
26. increase, <i>v</i>	- [ɪn'kri:s]	- ավելացնել, բարձրացնել
ant. decrease		- <i>հակ.</i> քչացնել, իջեցնել
increase, <i>n</i>	- ['ɪnkri:s]	- ավելացում
ant. decrease		- <i>հակ.</i> պակասեցում, փոքրացում
27. connection, <i>n</i>	- [kə'nekʃn]	- կապ
in connection with, <i>prep.</i>		- կապված
connect, <i>v</i> (<i>with, to</i>)		- կապել ինչ-որ բանի հետ
28. wait, <i>v</i> (<i>for</i>)	- [weɪt]	- սպասել (ինչ-որ բանի, ինչ-որ մեկի)
29. difficult, <i>a</i>	- ['dɪfɪkəlt]	- դժվար
ant. easy	- ['i:zi]	- <i>հակ.</i> հեշտ, հասարակ
difficulty, <i>n</i>	- ['dɪfɪkəltɪ]	- դժվարություն
30. prepare, <i>v</i>	- [prɪ'peə]	- պատրաստել, պատրաստվել
preparation, <i>n</i>	- [ˌprepə'reɪʃn]	- նախապատրաստում

Text

K. A. Timiryazev: The importance of his work for agriculture

Kliment Arkadevich Timiryazev (1843-1920) began his scientific activities in the field of agriculture in the town of Simbirsk. His teachers were D. I. Mendeleev, I. M. Sechenov, I. I. Mechnikov, and other well-known scientists.

K. A. Timiryazev was one of the greatest plant physiologist¹ of the 19th and 20th centuries. In his experiments and theory he practically solved the problem of photosynthesis¹, showing that it depended on light intensity³ as well as light quality. He also wrote much on the importance of chlorophyll⁴ for photosynthesis process which takes place in all plants on the Earth.

K. A. Timiryazev also studied, on an experimental plot, the effect of various mineral fertilizers on grain yields⁵ and proved that the use of phosphates⁶ in black soil raised greatly crop yields. Yet some of the fertilizers, e.g.⁷ sulfate ammonia⁸, may have a harmful effect on plants. Working on the same experimental plot, he discovered that deep ploughing was highly important in the fight against drought.

Later, Academician V. R. Williams and farm practitioner T. S. Maltzev developed Timiryazev's idea on deep ploughing: they introduced a new method of grain cultivation. They used machines that could plough soil some 40-50 cm deep⁹.

Thus, K. A. Timiryazev's work had great influence on modern research in agriculture.

Timiryazev's principal idea of agronomy was that plant is the central object of agronomist's work. According to his theory, this means that agriculturalists should concentrate on the studies of climate, soil, fertilizers, etc., only in connection with plant's life.

Today the Moscow Higher Agricultural School where K. A. Timiryazev was a lecturer on plant physiology is the well-known Timiryazev Agricultural Academy.

Տեքստի պարզաբանում

1. physiologist [fɪzɪˈɒlədʒɪst] – ֆիզիոլոգ
2. the problem of photosynthesis – ֆոտոսինթեզի պրոբլեմ
3. light intensity – լույսի պայծառություն

4. chlorophyll [ˈklɒrəfɪl] – քլորոֆիլ
5. grain yields – հացահատիկի բերք
6. phosphates [ˈfɒsfet] – ֆոսֆատ
7. e.g. (exempli gratia Lat.) – օրինակ
8. sulfate ammonia [ˈsʌlfet əˈmɒnɪə] – ամոնիումի սուլֆատ
9. some 40-50 cm deep – some = about – խորությունը մոտ, մոտավորապես 40-50 սմ

Exercises

I. Classify the sentences according to the function of Participle I. Translate them into Armenian.

1. What were you doing when I telephoned you yesterday? I was reading an English book. I read English every day. When I was reading my younger sister was preparing her lessons in mathematics in the next-door room.
2. When I came to the library I saw a man there working with my friend. The working man was my friend's father. They were reading journals on an interesting problem of genetics. Working at his problem they had to read many English journals. My friend's father was helping his son because he knows English well.

II. Complete the following sentences paying attention to the function of Participle I. Translate into Armenian.

1. This student translating the text is ...
2. This translating student ...
3. Translating the text student ...
4. The student is translating the text ...
5. Going along the street I ...
6. He is going along the street ...
7. The man going along the street ...

III. Compare the following Armenian sentences. Translate them into English.

1. Ու՞ր եք սովորաբար գնում հանգստանալու: Ու՞ր եք գնում:

2. Նա լավ է վագում: Նա վագում է երկրորդ վագբուդիով:

3. Անճան ազատ կարդում է ֆրանսերեն գրքեր: Մի՛ աղմկեք, Անճան կարդում է:

4. Աշնանը հաճախ անձրևում է: Անձրևում է, հագիր անձրևանոցը:

IV. *Say your friend that now you are not translating. Say him what you are doing now. Use the following words and word combinations.*

e.g. to prepare for my examination – *I am not translating now. I am preparing for my examination.*

To solve a problem, to read a newspaper, to wait for a friend, to study English, to plant trees, to answer a question, to ask a question, to help a friend, to go to the Academy, to write a letter

V. *Make up sentences using following word combinations. Translate them into Armenian.*

To go against the wind; in answer to my question; to make no difference; to wait a minute; to have a harmful effect; to grow cultivated plants; difficult, yet interesting; not very bad, yet not good; high quality; the field under cultivation; without difficulty; a well-known discoverer; to raise crop yields; by means of; to introduce new methods; to solve a problem; according to; to be dependent.

VI. *Ask your friends questions, using the following adjectives: long, wide, deep, high, thick.*

e.g. long. *What is the length of the river?* – Որքա՞ն է գետի երկարությունը: *The river is 50 km long.* – *Գետի երկարությունը 50 կմ է:*

1. What is the length of the corridor?
2. What is the width of the street?
3. What is the depth of the lake?
4. What is the height of the tree?
5. What is the thickness of the tree?

VII. *Translate the following sentences:*

1. - Իմ ընկեր Կարենը սովորում է Գյուղատնտեսական Ակադեմիայի տնտեսագիտական ֆակուլտետի երրորդ կուրսում: Դուք պետք է նրան ճանաչեք:
- Իսկ որտե՞ղ է հիմա նա:
- Նա դասախոսության է: Երկուշաբթի օրերը այն սովորաբար սկսվում է ժամը երկուսին:
2. - Ի՞նչ էր անում Անճան երեկ դասերից հետո: Ես նրան զանգահարեցի երեկ, բայց ոչ ոք չպատասխանեց:
- Նա և նրա խմբի ուսանողները աշխատում էին ինստիտուտի մոտ գտնվող այգում: Նրանք տնկում էին նոր տնկիներ: Նրանք աճեցնում են դրանք ամեն աշուն: Վաղը դասերից հետո նրանք պետք է շարունակեն այդ աշխատանքը: Դա բավականին դժվար է:
3. - Դու չգիտե՞ս որտեղ է Անճան:
- Նա ընթերցասրահում պարապում է: Հնարավոր է, որ նա պատրաստվում է սեմինարի: Նա հաճախ է պարապում գրադարանում, քանի որ այնտեղ շատ լավ գրքեր կան:

VIII. *Write the antonyms.*

Increase (v), harmless, the same, ask, practically, harmful, before, to be independent, decrease (v), different, after, to be dependent, theoretically, easy, answer (v), difficult.

IX. *Translate the text using a dictionary.*

Parks Beyond the Arctic Circle.

Parks and gardens can grow even on poor soils of the Arctic regions. The people of the Arctic and Alpine Botanical Garden – the world's northernmost botanical garden developed successfully implementing a programme for planting trees in Kirovsk, a large industrial center, in the north of our country.

The town parks and gardens beyond the Arctic Circle are not, of course, as varied as southern gardens. Nevertheless they have both needleleaf and broadleaf trees. Pines, larches as well as poplars grow there. Acacias grow there too. There are even roses there.

Lesson 11

Քերականություն

1. Past Participle - II դերբայ:
2. Perfect Active - Վաղակատար ժամանակածև:
3. Past Perfect - Վաղակատար անցյալ:
4. Future Perfect - Վաղակատար ապառնի:

Past Participle - II դերբայ

Past participle-ը կանոնավոր բայերի մոտ կազմվում է բայարմատին ավելացնելով *-ed* վերջավորությունը՝ *to solve - solved*։ Անկանոն բայերի մոտ այն համընկնում է բայի 3-րդ ձևի հետ՝

to speak - spoke - spoken

Indefinite - Past Indefinite - Participle II

Նախադասության մեջ II դերբայը կարող է հանդես գալ որպես 1. որոշիչ, այս դեպքում այն կարող է դրվել և գոյականից առաջ և նիանից հետո։

the solved problem = the problem solved - լուծված խնդիր

2. ժամանակի և պատճառի պարագա։

When given the book read the article. -

Երբ գիրքը ծեգ տրվի, կարդացեք հոդվածը։

Well-known all over the world the book was translated into English. -

Ամբողջ աշխարհով լավ ճանաչված գիրքը թարգմանվել էր անգլերեն։

3. ստորոգելիական վերադիր։

He was badly wounded. - Նա ծանր վիրավորված էր։

4. բարդ խնդրի մաս։

He had her house repaired. - Նա նորոգել տվեց իր տունը։

Perfect Active - Վաղակատար ժամանակածև

Վաղակատար ժամանակածևը կազմվում է *to have* օժանդակ բայի օգնությամբ համապատասխան ժամանակում և լիմաստ բայի II դերբայի համադրությամբ։ Հարցական ձևում օժանդակ բայը դրվում է ենթակայից առաջ։ Ժխտական ձևում *not* մասնիկը դրվում է օժանդակ բայից հետո։

	Affirmative	Negative	Interrogative
Present Perfect	You have translated the text.	You have not translated the text.	Have you translated the text?
Past Perfect	He had translated the text before I came.	He had not translated the text before I came.	Had he translated the text before I came?
Future Perfect	They will have translated the text before I come.	They will not have translated the text before I come.	Will they have translated the text before I come?

Present Perfect - վաղակատար ներկան ցույց է տալիս ներկա ժամանակակետից առաջ ավարտված գործողություն, որը իր հետևանքով կապված է ներկայի հետ։

He has read the book. - Նա կարդացել է գիրքը։

Վաղակատար ներկան գործածվում է հետևյալ մակբայների հետ՝ *just - հենց նոր, already - արդեն, never - երբեք, ever - երբևիցե, since - ի վեր սկսած, for - ընթացքում, often - հաճախ, always - միշտ, ինչպես նաև today - այսօր, this month (week, year) - այս ամիս (շաբաթ, տարի)* մակբայների և պարագայական կապակցությունների հետ, որոնք արտահայտում են դեռևս անավարտ ժամանակամիջոց։

I have not (haven't) seen them this month. -

Ես չեմ տեսել նրանց այս ամիս։

Past Perfect - Վաղակատար անցյալ

Վաղակատար անցյալ ժամանակը ցույց է տալիս անցյալ ժամանակակետից առաջ կատարված գործողություն։ Այդ ժամանակակետը կարող է նշվել՝

1. ժամանակ ցույց տվող բառերով՝ *by three o'clock - երեքին մոտ, by the evening - երեկոյան, by the end of the week - շաբաթվա վերջին։*

They had come back by ten o'clock. -

Նրանք վերադարձել էին տասին մոտ։

2. մեկ այլ գործողությամբ (*հաճախ Past Indefinite ձևով*)։

When I came to London my friends had already been there. -

Երբ ես ժամանեցի Լոնդոն, իմ ընկերները արդեն այնտեղ էին։

Վաղակատար ապառնի ժամանակը ցույց է տալիս ապառնի ժամանակակետից առաջ ավարտված գործողություն: Այդ ժամանակակետը կարող է նշվել:

1. ժամանակ ցույց տվող բառերով՝ *by 5 o'clock - հինգին մոտ, by the end of the month - ամսվա վերջին...*

We will have translated the text by the end of the lesson. -

Մենք կթարգմանենք տեքստը մինչ դասի վերջը:

2. Մեկ այլ գործողությամբ (*հիմնականում Present Indefinite ձևով*).

They will have studied the problem before they begin their practical work. - Նրանք կուսումնասիրեն խնդիրը մինչ գործնական աշխատանքը սկսելը:

Vocabulary

1.toward, <i>prep.</i>	- [tə'wɔ:d]	- ուղղությամբ, դեպի
2.arable, <i>a</i>	- ['æɹəbl]	- վարած
3.dairy, <i>a</i>	- ['deəri]	- կաթնատու
4.mix, <i>v</i>	- [miks]	- խառնել
mixed, <i>a</i>	- [mɪkst]	- խառնված, տարասեռ
mixture, <i>n</i>	- ['mɪkstʃə]	- խառնուրդ
5.mention, <i>v</i>	- ['menʃən]	- հիշատակել
don't mention it		- խնդրեմ (<i>որպես շնորհակալության պատասխան</i>)
6.divide, <i>v</i>	- [dɪ'vaɪd]	- բաժանել, բաժանվել
division, <i>n</i>	- [dɪ'vɪʒən]	- բաժանում
7.main, <i>a</i>	- [meɪn]	- գլխավոր, հիմնական
<i>syn. chief</i>	- [tʃi:f]	
mainly, <i>adv.</i>	- [meɪnli]	- ընդհանրապես
8.gradually, <i>adv.</i>	- [ˌgrædʒuəli]	- աստիճանաբար
9.disappear, <i>v</i>	- [ˌdɪsə'piə]	- անհետանալ
<i>ant. appear</i>	- [ə'piə]	- <i>հակ.</i> հայտնվել
appearance, <i>n</i> 1	- [ə'piərəns]	- հայտնվելը
appearance, <i>n</i> 2		- արտաքին տեսք
<i>ant. disappearance</i>		- <i>հակ.</i> անհետացում
10.compete, <i>v</i>	- [kəm'pi:t]	- մրցել
competition, <i>n</i>	- [ˌkɒmpɪ'tɪʃn]	- մրցում

11.carry, *v* - ['kæri]
carry on
carry out

12.range, *v* - [reɪndʒ]

13.seldom, *adv.* - ['seldəm]
ant. often

14.exceed, *v* - [ɪk'si:d]

15.below, *adv.* - [bi'lou]

16.potato, *n* - [pə'tetou]

17.milk, *n* - [mɪlk]

18.wheat, *n* - [wi:t]

19.barley, *n* - [bɑ:lɪ]

20.oats, *n* - [əut]

21.meat, *n* - [mi:t]

22.butter, *n* - ['bʌtə]

23.kind, *n* - [kaɪnd]

24.level, *n* - ['levl]

25.enable, *v* - [ɪneɪbl]

26.provide, *v* - [prə'vaɪd]

syn. supply - [sə'plai]

provide for, *v*

provided, *conj.*

27.estimate, *v* - ['estɪmeɪt]

estimation - [ˌestɪ'meɪʃn]

28.size, *n* - [saɪz]

29.pass, *v* - [pɑ:s]

pass an exam

passer-by

30.sure, *a* - [ʃʊə]

be sure

- տանել, տեղափոխել
- շարունակել
- կատարել
(աշխատանք)
- տատանվել (որոշակի սահմաններում)
- հազվադեպ
- *հակ.* հաճախ
- գերազանցել,
սահմանազանցել
- ցածր, ներքևում
- կարտոֆիլ
- կաթ
- ցորեն
- զարի
- վարսակ
- միս
- կարագ
- տեսակ, տեսականի
- մակարդակ
- հնարավորություն տալ
- մատակարարել,
ապահովել

- նախատեսել
- այդ դեպքում
- գնահատել,
մոտավորապես
հաշվարկել
- գնահատական
- չափ, մեծություն
- առաջ շարժվել,
անցնել
- քննություն հանձնել
- անցորդ
- վստահ
- վստահ լինել

Text :

Farms in Britain

Geographically Great Britain consists of Highland Britain and Lowland Britain. Highland Britain is in the north and in the west.

The agricultural area of England is toward the English Channel¹ and the continent of Europe. The soil in many parts of Highland Britain is thin and poor.

Lowland Britain is a rich area with fertile soil.

Rivers in Britain are narrow, but the Thames. Most of the farms are less than 50 acres² each. The types of farms are different in different soil and climatic areas. In the eastern part of Britain most farms are arable. The farmers grow different crops here. In the western part of the country most farms are dairy. Small farms in Britain are usually mixed farms on which farmers both grow crops and keep farm animals.

As we have mentioned most of Britain is the farming land divided into many fields.

Today the main tendency in agricultural development of this country is that small traditional farms are gradually disappearing because they cannot compete with modern big industrial farms.

Britain has a mild climate. The temperature seldom exceeds 32°C³ or falls below zero. The driest period is from March to June and the wettest months are from October to January.

Thus farmers work field all the year round.

The main agricultural products of Britain are wheat, barley, oats, potatoes, milk and different kinds of meat.

A comparatively high level of agriculture enables Britain to provide about half of the food from its soil.

Britain usually imports meat, butter, wheat, tea, fruit, tobacco, etc. There are a few millions of acres of woodland in Great Britain. The estimated private forests make up about a half of the forest area. The size of private woodlands ranges from a few acres to many thousands.

Dialogue

Tourist: Excuse me, could you tell me the way to Trafalgar Square⁴, please?

Passer-by: Certainly, go down Regent Street⁵ and then to Piccadilly Circus⁶.

Tourist: Thank you very much. I have already been to Piccadilly Circus. I think, it's not far off.

Passer-by: Oh, no. It's a ten minutes walk, not more.

Tourist: And could I take a bus⁷, please? I have seen one passing by.

Passer-by: Sorry, I am not sure. There's a policeman over there, better go and ask him. He'll give you all the information.

Tourist: Thank you so much.

Passer-by: It's all right⁷. Don't mention it.

Տեղանունները:

1. the English Channel – Լամանշի նեղուց
2. acre – ալր (0.4 հա)
3. 32°C (Centigrade) – 32° ըստ Ցելսուսի
4. Trafalgar Square – Հրապարակ Լոնդոնի կենտրոնում
5. Regent Street, Piccadilly Circus – փողոցներ Լոնդոնի կենտրոնում
6. to take a bus – նստել ավտոբուս
7. It's all right – խնդրեմ

Exercises

Use the Present Perfect Tense of the verb in each sentence.

1. We (see) that movie.
2. That man (cut) his hand!
3. She (tear) her new blouse.
4. The meeting already (begin) ..
5. They (be) here for six months.
6. I (write) three letters to him so far.
7. Charles (bring) his friend with him.
8. Elizabeth already (finish) the work.
9. The Smiths (buy) a new house here.
10. He (fall) on these steps several times.
11. He (be) in this country for a long time.

12. They (leave) several messages for him.
13. The girls (thank) Mrs. Wilson for her help.
14. He already (sell) that old car of his.
15. He and the boys (reach) Houston, Texas already.

II. a) Make the following sentences negative:

1. The boys have told him about it.
2. The students have done that lesson.
3. Charles has already had his lunch.
4. She has already given it to her sister.
5. They have found someone's billfold.
6. She has forgotten the name of that song.
7. Betty and Pat have done the dishes.
8. We have followed their directions carefully.

b) Make the following sentences interrogative:

1. He has already heard that song several times.
2. His English has improved a great deal.
3. So far, they have had very good luck.
4. I have flown in an airplane only twice.
5. Aram has studied English for two years.
6. We have already spent a great deal of money.
7. She has copied all of the words into her notebook.
8. He has taken three different courses in English.

III. Put the verbs in brackets into:

a) Present Perfect or Past Simple.

1. We (to buy) a new combine last week, but we (not to use) it yet.
2. He already (to see) our new farm. He (to see) it a week ago.
3. Aram (to live) in London for the last three years. He (to work) in Africa before he (to go) to London.
4. I (to make) five mistakes in my test today. Yesterday I (to make) only three mistakes in all.

b) Past Perfect or Past Simple.

1. I (to read) many books about farms in Britain before I (to go) there.
2. The student already (to finish) the experiment when the lecturer (to come into) the lab.
3. We knew that the farmers already (to increase) milk yields.
4. I (to send) the books before I (to get) the telegram.

c) Future Simple or Future Perfect.

1. By the end of next month they (to cultivate) new sorts of plants.
2. I am sure they (to develop) a new method next month.
3. The workers (to build) the canal by the time you come here again.
4. By the end of her journey she (to learn) much about English people and their customs.

IV. Insert already, just, yet, ever, never. Translate the sentences into Armenian.

1. They haven't planted a tree... . They are going to do it this summer.
2. The train had ... left when I got to the station.
3. Where is John? – I have ... seen him somewhere here.
4. We haven't been shown new machinery ... .
5. Have you ... traveled by sea?
6. By the end of the week they had ... done half of the work.
7. We shan't have got the results of the experiment by the end of the week ... .
8. They have ... decided how to spend the week-end.

V. Translate into English.

1. Ղուբ գիտե՞ք, թե ով է գրել այս գիրքը:
2. Մասնագետները բազմիցս այցելել են մեր ֆերման:
3. Նախքան ինստիտուտ ընդունվելը, նա երեք տարի աշխատել էր գործարանում:
4. Ես այս տեքստն արդեն մեքենագրած կլինեմ մինչև ժամը 7-ը:
5. Որտե՞ղ է Մերին: - Նա դուրս գնաց, բայց թողել է իր փորձի արդյունքները ձեզ համար:
6. Մինչև տարվա վերջ նրանք մշակած կլինեն բույսերի նոր տեսակները:

7. Նա խոստացել էր գալ, բայց չեկավ:
8. Շինարարները արդեն կառուցել էին նոր մասնաշենքը, երբ ես ընդունվեցի Ակադեմիա:
9. Որտե՞ղ եք դրել եղբորս գրքերը:
10. Տեքստը, որը Կարինեն թարգմանել է, սեղանի վրա է:
11. Աշխատանքի բարելավված մեթոդները լավ արդյունքներ են տվել:
12. Մենք դեռ չէինք քննարկել նրա աշխատանքը, երբ Աննան եկավ:

VI. Find English equivalents for the following in the text.

Աշխարհագրության տեսանկյունից; անգլիայի գյուղատնտեսական տարածքը; հարուստ տարածք; բացի թեմզից; ավելի քիչ քան 50 ակր; ֆերմերները աճեցնում են տարբեր մշակաբույսեր; Բրիտանիայի արևելյան մասում; ինչպես մենք հիշատակել ենք; հիմնական ուղղվածություն; նրանք չեն կարող մրցակցել; մեղմ կլիմա; ամենաչոր ժամանակաշրջանը; ամենախոնավ ամիսները; գյուղատնտեսության համեմատաբար բարձր մակարդակը; հնարավորություն է տալիս Բրիտանիային ապահովել; մասնավոր անտառներ; հիմնական մթերքներն են ցորենը, գարին, կարտոֆիլը և այլն:

VII. Give Armenian equivalents for:

To consist of Highland Britain and Lowland Britain; many parts of Highland Britain; the types of farms; most farms are arable; farms are usually mixed farms; the farming land is divided into many fields; farms are gradually disappearing; all the year round; different kinds of meat; to provide about half of the food from its soil; the estimated private forests; the size of private woodland.

VIII. Make word combinations from points A and B:

- A) Agricultural, thin, poor, fertile, arable, different, dairy, mixed, to grow, to keep, main, to compete with, mild, temperature, different kinds of, size, to live.
- B) Land, climate, area, soil, in London, to exceed, to fall, tendency, meat, farm, big industrial farms, crops, animals.

IX. Using the following words and word combinations make a dialogue about your Academy experimental station.

In the north, in the west, poor soil, fertile soil, rich area, arable farms, to grow crops, dairy farms, to keep farm animals, a big industrial farm, mild climate, temperature exceeds ....; to work fields, all the year round, to provide different kinds of meat, butter, fruit, tobacco, to make up ... per cent of area.

X. Insert the corresponding words from the text and translate into Armenian.

1. The ... area of Armenia ... a few thousand hectares.
2. There are a few milking ... on this farm.
3. It's difficult for small plants ... with big industrial ones.
4. The atmosphere ... moisture from ocean to earth.
5. The snow will ... when the warm weather comes.
6. It has been ... that the work will take us 2 months to finish.
7. In winter the temperature in Yerevan ... from 10° to 20° ... ..
8. This farm has large areas under ...
9. The forests in Armenia ... about 14 per cent of its territory.

Lesson 12

Քերականություն

The passive voice

Անգլերենում, ի տարբերություն հայերենի, բայն ունի երկու սեռ՝ the active voice (որը համապատասխանում է հայերենի չեզոք և ներգործական սեռերին) և the passive voice (որը համապատասխանում է հայերենի կրավորական սեռին):

Ես միշտ ներում եմ: (չեզոք սեռ)

I always forgive. (active voice)

Ես միշտ ներում եմ նրան: (ներգործական սեռ)

I always forgive her. (active voice)

Ես միշտ ներվում եմ նրա կողմից: (կրավորական սեռ)

I am always forgiven by her. (passive voice)

Կրավորական սեռը ցույց է տալիս մի գործողություն, որտեղ ենթական կրում է իր վրա մեկ ուրիշ անձի կամ առարկայի կողմից կատարված գործողության ազդեցությունը: Կրավորական սեռն անգլերենում կազմվում է *to be* օժանդակ բայի ժամանակային ձևերից մեկի և լիմաստ բայի, դերբայի (*part. II*) միջոցով:

Կրավորական սեռը գործածվում է indefinite և perfect խմբերի բոլոր ժամանակներում: Continuous խմբում միայն present continuous և past continuous ժամանակներն ունեն կրավորական սեռ, իսկ perfect continuous խմբում կրավորական սեռը չի գործածվում:

Համեմատենք՝

Indefinite:

Present *New houses are built every year. - Ամեն տարի նոր տներ են կառուցվում:*

Past *This house was built last year. - Այս տունը կառուցվեց անցյալ տարի:*

Future *A new house will be built in Yerevan next year. - Մի նոր տուն կկառուցվի (կառուցվելու է) Երևանում հաջորդ տարի:*

Perfect:

Present *He has already been invited. - Նա արդեն հրավիրվել է (Նրան արդեն հրավիրել են):*

Past *He had already been invited when I phoned him. - Երբ ես զանգահարեցի, նա արդեն հրավիրվել էր (Նրան արդեն հրավիրել էին):*

Future *He will have been invited till tomorrow. - Մինչև վաղը նա հրավիրված կլինի (Նրան հրավիրած կլինեն):*

Continuous:

Present *He is being questioned now. - Նա հիմա հարցաքննվում է (Նրան հիմա հարցաքննում են):*

Past *When I came in he was being questioned. - Երբ ես ներս մտա, նա հարցաքննվում էր (Նրան հարցաքննում էին):*

Կրավորական սեռի հարցական ձևը կազմվում է առաջին օժանդակ բայը ենթակայից առաջ դնելով՝

Is he being questioned now?

Ժխտական ձևում *not* մասնիկը դրվում է առաջին օժանդակ բայից հետո՝

He will not have been invited till tomorrow.

Եթե նշվում է գործողության կատարողը, և եթե այդ արվում է շեշտելու նպատակով, ապա գործածվում է *by* նախդիրը՝

The letter was written by us. - Նամակը գրված էր մեր կողմից:

He was killed by lightning. - Նա սպանվեց կայծակից (Կայծակը սպանեց նրան):

Կրավորական սեռն անգլերենում ավելի լայն կիրառություն ունի, քան հայերենում, մասնավորապես անգլերենում գոյություն ունեն բայեր, որոնք առհասարակ չեն գործածվում հայերենի կրավորական կառույցում (*to ask, to inform, to call, to phone*):

I had been informed. - I was informed.

I had been asked. - I was asked.

I had been phoned. - I am phoned.

Անգլերենում որպես կրավորական կառույցի ենթակա կարող են նաև հանդես գալ ներգործական սեռի ուղիղ, անուղղակի և նախդիրավոր խնդիրները:

Համեմատենք՝

The scientific council granted him the degree of a foreign language teacher.

He was granted the degree of a foreign language teacher.

The degree of a foreign language teacher was granted to him.

The assistants gave the students advice and help.

The students were given advice and help by the assistants.

Advice and help was given to the students.

Եթե նախդիրավոր խնդիրը հանդես է գալիս որպես կրավորական կառույցի ենթակա, ապա նախդիրը դրվում է անմիջապես հիմնական (լիմաստ) բայից հետո:

The doctor has already been sent for. -

Բժշկի ետևից արդեն ուղղարկել են:

He is always laughed at. - Միշտ ծիծաղում են նրա վրա:

Անգլերենի կրավորական սեռը թարգմանվում է հայերեն կրավորական կառուցվածքով (որտեղ հնարավոր է) կամ անորոշ-դիմավոր նախադասությամբ՝

The book was sold.

1) Գիրքը վաճառվեց (կրավորական կառույց):

2) Գիրքը վաճառեցին (անորոշ-դիմավոր նախադասություն):

Բայց՝

Yesterday he was spoken to.

Երեկ նրա հետ խոսեցին (կրավորական կառույցով թարգմանությունն անհնար է):

Պետք է հիշել, որ միշտ չէ, որ *to be + Participle II* կապակցությունը իրենից ներկայացնում է կրավորական սեռի ձև:

Այն կարող է արտահայտել ոչ թե գործողություն, այլ վիճակ և հանդես գալ որպես բաղադրյալ անվանական ստորոգյալ՝

He is worried. - Նա անհանգստացած է:

The window is shut. - Պատուհանը փակ է:

The glass was broken. - Բաժակը կոտրված էր:

Vocabulary

1. education, <i>n</i>	- [edju'keɪʃn]	- կրթություն, ուսուցում
educational, <i>a</i>	- [edju:'keɪʃnl]	- կրթական, ուսումնական
educated, <i>p.p.</i>	- [edju:'keɪtɪd]	- կրթված
2. vocation, <i>n</i>	- [vo(u)'keɪʃn]	- արհեստ, մասնագիտություն
vocational, <i>a</i>	- [vo(u)'keɪʃn]	- մասնագիտական
vocational school		- մասնագիտական ուսումնարան
3. lead, <i>v</i>	- [li:d]	- ղեկավարել
leader, <i>n</i>	- [li:də]	- ղեկավար
4. discuss, <i>v</i>	- [dis'kʌs]	- քննարկել
5. gather, <i>v</i>	- ['gæðə]	- հավաքել
6. subject, <i>n</i>	- ['sʌbdʒɪkt]	- առարկա
7. examine, <i>v</i> 1	- [ɪg'zæmɪn]	- քննել
examine, <i>v</i> 2		- հետազոտել
examiner, <i>n</i>	- [ɪg'zæmɪnə]	- քննող
examination (exam), <i>n</i>	- [ɪg.zæmɪ'neɪʃən]	- քննություն
take an examination		- քննություն հանձնել
pass an examination		- բարեհաջող

fail in an exam

examinational, *a*

8. attend, <i>v</i>	- [ə'tend]
attendance, <i>n</i>	- [ə'tendəns]

9. annual, <i>a</i>	- ['ænjʊəl]
annually, <i>adv.</i>	- ['ænjʊəlɪ]

syn. yearly

10. undergraduate, <i>n</i>	- [ˌʌndə'grædʒuɪt]
<i>syn.</i> student	
graduate, <i>v</i>	- ['grædʒuɪt]

11. accept, <i>v</i>	- [ək'sept]

12. vacation, <i>n</i>	- [və'keɪʃən]
<i>syn.</i> holidays	

13. apply, <i>v</i>	- [ə'plai]

application, *n*

applied, *p.p., adj.*

14. as, <i>adv.</i>	- [æz]
as, <i>conj.</i>	

15. relation, <i>n</i>	- [rɪ'leɪʃən]

relative, *a*

in relation to

16. management, <i>n</i>	- ['mænɪdʒmənt]
manage, <i>v</i>	- ['mænɪdʒ]

17. greet, <i>v</i>	- [gri:t]

greeting, *n*

18. enter, <i>n</i> 1	

enter, *n* 2

entrance exam

անցկացնել քննությունը

- ծախողվել

- քննական

- հաճախել

- հաճախում

- տարեկան, ամենամյա

- ամեն տարի

- վերջին կուրսի ուսանող

- ավարտել բարձրագույն ուսումնական հաստատություն

- ընդունել

- արձակուրդ

- օգտագործել, տալ

պարարտանյութ

- օգտագործում

- կիրառական

- այսպես, այսպես

- երբ, այն ժամանակ

երբ

- կապ, կախվածություն

- հարաբերական

- ինչ վերաբերվում է

- կառավարում

- ղեկավարել,

կառավարել

- ողջունել

- ողջուն

- ընդունվել

ուսումնական

հաստատություն

- ներս մտնել

- ընդունելության

քննություն

19. cost, <i>n</i>	- [kɒst]	- գին, արժեք
cost, <i>v</i>		- արժենալ
20. pay, <i>v</i>	- [peɪ]	- մուծել, վճարել
payment, <i>n</i>	- [ˌpeɪmənt]	- վճար, վարձ
21. expenses, <i>n, pl.</i>	- [ɪksˈpensɪz]	- ծախսեր, ծախսումներ
expensive, <i>a</i>	- [ɪksˈpensɪv]	- թանկ, թանկարժեք
<i>syn.</i> dear	- [diə]	
<i>ant.</i> cheap	- [tʃiːp]	- էժանագին
expenditure, <i>n</i>	- [ɪksˈpendɪtʃə]	- ծախս
22. amount, <i>v</i>	- [əˈmaʊnt]	- գին կազմել
amount (to)		- գին կազմել (մինչև...)
amount, <i>n</i>		- քանակ, գին
23. locate, <i>v</i>	- [ləuˈkeɪt]	- տեղավորել, բնակեցնել
<i>syn.</i> situate		
24. several, <i>pron.</i>	- [ˈsevrəl]	- մի քանի, որոշ քանակ
<i>syn.</i> a few, some		
25. famous, <i>a</i>	- [ˈfeɪməs]	- ականավոր, հայտնի
<i>syn.</i> well-known		
26. found, <i>v</i>	- [ˈfaʊnd]	- հիմնադրել, ստեղծել
27. common, <i>a</i>	- [ˈkɒmən]	- ընդհանուր, հանրային
28. to have <u>meals</u>	- [miːlz]	- սնվել
to have dinner		- ճաշել
<i>We have meals</i>		- մենք սնվում ենք
<i>three times a day.</i>		- օրական երեք անգամ
29. head, <i>v</i>	- [hed]	- գլուխ, ղեկավար
<i>Institutes are headed</i>		- Ուսկոթորները ղեկավարում են
<i>by Rectors</i>		- ինստիտուտները
30. advice, <i>n</i>	- [ədˈvaɪs]	- խորհուրդ
advise, <i>v</i>		- խորհուրդ տալ
31. besides, <i>prep.</i>	- [brɪˈsaɪdɪz]	- բացի, բացառությամբ
<i>syn.</i> except		
32. arrange, <i>v</i>	- [əˈreɪndʒ]	- բարեկարգել, կազմակերպել
		- ուսուցանել
33. train, <i>v</i>	- [treɪn]	

Text A

Students of Agriculture and Forestry in Britain

In Britain there are three types of agricultural education.

1. County¹ farm institutes for vocational training give one year courses. There are about 2000 students in England and Wales, two main agricultural areas.
2. Five agricultural colleges provide two-year diploma courses.

Every agricultural college co-operates with some leading farmers in student practical training.

The future students usually have twelve months of practical work on farms after finishing secondary school². Yearly in September all the young men and girls who want to study at agricultural college are asked to come to the college for a three-day conference. At this conference all aspects of college life are discussed. After the conference the future students go to work on the farms for one year.

Those who want to become students of the college must usually pass the examination in one of the subjects that has not been studied at school. The future students have to attend day or evening classes on that subject.

Working on the farm every future farmer must have his diary³. Daily the students must write down in the diaries what is done and seen on the farm. These diaries are examined before the students begin to study at the college.

3. Most of the universities have faculties of agriculture where experts and teachers in Agriculture and Forestry are trained.

Oxford University provides for Agricultural and Forest Sciences courses too. The Honour School of Agricultural and Forest Sciences⁴ takes three years. But only thirty undergraduates can be accepted annually. There are weekly field and farm classes throughout the year here and vacation courses on land use, soil science, applied ecology etc.

Տեքստի պարզաբանում

1. county [ˈkaʊnti] – կոմսություն
2. secondary school – միջնակարգ դպրոց
3. diary [ˈdaɪəri] – օրագիր

4. The Honour School of Agricultural and Forest Sciences -
 Գյուղատնտեսական և անտառատեխնիկական գիտությունների
 պատվավոր դպրոց

Exercises

- I. From the list of words given below find out synonyms to the following underlined words and word combinations from the text.

1. Colleges are built on a plan common to all.
2. Radio and TV are of great importance.
3. ... for the government and governmental establishment.
4. English Universities provide the country with the elite of intellectuals.
5. Living expenses amount to 3600.
6. It was founded in 1948.
7. Fees increase with every academic year.
8. ... for different professions.
9. ... vacation last 3 months.
10. ... three terms a year.

1) significant; 2) enterprises, corporations; 3) universal; 4) supply; 5) come to, reach, mount to; 6) to be established; 7) rise, grow; 8) interval, course of time, semester; 9) various; 10) specialist, trade; 11) holidays.

- II. Give antonyms to the underlined words.

1. Oxford is the oldest University in England.
2. In the early 19th century.
3. Only children of the rich people could study there.
4. Fees increase with every academic year.
5. Students trained for different professions...
6. Oxford and Cambridge are known for their specific system of education.
7. After the visit of Prime Minister.
8. The cost was so high.

- III. From the words given in tables 1 and 2 make up expressions and translate them into Armenian.

Table 1	Table 2
1. to go back	1. different
2. to increase	2. for their specific system
3. to train for	3. fees
4. by correspondence	4. with intellectuals
5. to be known	5. Master and Doctor
6. to provide	6. to the 13 th century
7. the degree of	7. education
8. academic	8. year

- IV. Choose from the list below terms corresponding to each definition.

1. One of the periods into which the academic year is divided is called ...
2. Getting education by posting essays, etc. to one's tutor is called ...
3. Systematic training and instructions, especially of the young in school, colleges, universities is called ...
4. Charge of payment for professional advice or service is called ...
5. The period of time during which universities stop work is called ...
6. Academic title, rank or grade given by a university to one who has passed an examination is called ...

- 1) degree; 2) term; 3) vacation; 4) education by correspondence; 5) fee; 6) education.

- V. Translate into Armenian.

1. The summer term.
2. End of term examinations.
3. During the term.
4. Education is free and compulsory.
5. Summer vacation.
6. Our summer vacation lasts 2 months.

VI. *Translate into English.*

Մեր համալսարաններում վարձը շատ բարձր է:
Ուսումնական տարին բաժանվում է երկու կիսամյակի:
Գրադարանը և ճաշարանը գտնվում են երկրորդ հարկում:
Մեր համալսարանում կան ինչպես ճշգրիտ գիտությունների,
այնպես էլ հումանիտար ֆակուլտետներ:

VII. *Put the verbs in the brackets in the necessary tense form.*

- Oxford University (to be founded) in the 11th century.
- There (to be) many Universities in Great Britain.
- The academic year in our country (to begin) in September and (to last) 9 months.
- The new building of Universities (to be built) every year.
- Universities (provide) the country with intellectuals.
- He (to be granted) the Degree of Master last year.
- Many specialists (to be trained) in this college.
- Where your college (to be situated)?
- What specialists (to be trained) in Agricultural Academy?
- When the building of Moscow University (to be built)?

VIII. *Change the verbs from Active Voice into Passive Voice.*

- They built this library many years ago.
- This lecturer reads very interesting lectures.
- Pr. Smith heads the Faculty of Law.
- They organized the Open University system in Britain in 1968.
- They have granted him a Bachelor Degree.
- They will build a new building of the University in five years.

IX. *Insert prepositions where it is necessary.*

- The new equipment is ... great importance.
- I'll study there ... April ... July.
- They provided us ... everything necessary.
- His debts amount ... 5000 drams.
- He was trained ... the Law.

- He saved his son from drowning but only at the cost ... his own life.

X. *Translate into English.*

- Մանկավարժական ինստիտուտներում կան տարբեր ֆակուլտետներ:
- Անգլերեն լեզվի ֆակուլտետում գլխավոր առարկան անգլերենն է:
- Ո՞րն է տարբերությունը ինստիտուտի և քոլեջի միջև:
- Ինչպիսի՞ ուսանողական ակումբներ կան Անգլիայի քոլեջներում և համալսարաններում:

XI. *From the words in Tables 1 and 2 make up word combinations. Translate them into Armenian.*

Table 1	Table 2
1. Land	1. Classes
2. agricultural	2. Management
3. One-year	3. Education
4. Pre-college	4. Faculty
5. Evening	5. Training
6. Compulsory	6. Course

XII. *From the list of words given below find out the synonyms to the underlined words from the text.*

- In Britain there are three types of agricultural education.
- There are two main agricultural areas in this region.
- After finishing secondary school ...
- Yearly in September ...
- Farmers who coöperate with the college ...
- To discuss all the problems of students' training.
- They usually pass the examination ...
- Only 30 undergraduates can be admitted.

1. Leaving; 2. Work together; 3. Principal; 4. Admitted; 5. Generally; 6. Education; 7. Annually; 8. Kinds.

XIII. Read the following sentences and put in the words from the text.

1. No country can afford to neglect ...
2. This patient must take a ... of X-ray treatment.
3. His ... wife is also a student of this faculty.
4. Forestry is a ... which all the students of faculty of Forest Sciences must know very well.
5. The Director is on ... now.

XIV. Translate the following sentences into english, using the words and word combinations from the text.

1. Ի՞նչ եք դուք հիմա քննարկում:
2. Ո՞ր առարկաներն եք դուք նախընտրում:
3. Այս տարի իմ եղբայրը ընդունվում է Գյուղատնտեսական ինստիտուտի անտառի ֆակուլտետը:
4. Դուք կանոնավոր ե՞ք հաճախում դասախոսությունները:
5. "Ի՞նչ եք կարծում, որքան կարժենա այս վերարկուն:" "Ես ենթադրում եմ, որ այն շատ թանկ արժե:"
6. Ու՞մ են ընդունում Գյուղատնտեսական Ակադեմիա:" "Բոլոր նրանց, ով հաջողությամբ կհանձնի ընդունելության քննությունները:"
7. Ե՞րբ են սկսվում ձեր արձակուրդները:
8. Ամեն տարի դպրոցի հազարավոր շրջանավարտներ (school-leaver) հանձնում են ընդունելության քննությունները:
9. "Դու ավարտակա՞ն կուրսի ուսանող ես:" "Այո, իսկ իմ եղբայրը առաջին կուրսի ուսանող է:"
10. "Ինչքա՞ն է ուսուցման վարձը:" "Այն շատ բարձր է և տարեց տարի աճում է:"

XV. Put the questions to the underlined words.

1. In England there are many colleges that train agronomists, veterinarians, economists.
2. The future students usually have twelve months of practical work.
3. At this conference all aspects of college life are discussed.
4. After the conference the future students go to work on the farms during one year.

5. He visits the farmers and students.

XVI. Translate into English paying attention to the different functions of the verb to be.

1. Բրիտանիայում կան շատ գյուղատնտեսական քոլեջներ:
2. Շատ ֆերմերներ պետք է ներկա լինեն կոնֆերանսին:
3. Այդ ուսանողին հիմա քննում են:
4. Մենք Գյուղատնտեսական Ակադեմիայի ուսանողներ ենք:
5. Այս ֆերման ճանաչված է ամբողջ երկրում:
6. Գինին ստանում են խաղողից:

XVII. Translate the following sentences into Armenian paying attention to the translation of the words as and for.

1. He couldn't go anywhere as he hadn't passed his exams.
2. I know him as a good specialist.
3. As I was preparing for my exams I learnt very many interesting things about my future profession.
4. They have saved money for their children's education.
5. They will not discuss this problem for they are not interested in it.
6. He took off his hat for greeting his friends.

Text B

English Universities

The best-known universities of Great Britain are located in Oxford, Cambridge, London and several other cities. Oxford and Cambridge universities are the ones known for their specific system of education¹. Newton, Darwin and many other famous men studied at Cambridge which was founded in 1209. Now Cambridge like² Oxford, is a collection of colleges. There are thirty-nine colleges at Oxford and among³ them – five for women students which were built near the end of the last century. Colleges are built on a plan common to all. There is a library, a dining-hall⁴ and rooms for the students. Colleges are places where the students live, study and have meals together.

In each college there are students of all kinds, that is⁵, one may find physics students, agricultural students and those of other specialties.

Colleges are headed by Masters⁶. Students are given advice and help by teachers. Each week the work of every student is discussed and criticized by the assistants. Besides the students of all colleges attend lectures at the University. The examinations are arranged and the degrees are granted⁷ also by the University. The students study at the University for four years, three terms a year⁸.

Տեքստի պարզաբանում

1. specific system of education – կրթության առանձնահատուկ համակարգ
2. like – նմանապես և, ինչպես նաև
3. among [ˈəməŋ] – միմյանում
4. dining-hall – ճաշարան
5. that is – դա է
6. Master – քոլեջի տնօրեն
7. to grant a degree – շնորհել աստիճան
8. three terms a year – տարեկան երեք քննաշրջանով (սեմեստր)

Lesson 13

Քերականություն

Ինֆինիտիվ – the infinitive

Ինֆինիտիվը բայի անորոշ ձևը, արտահայտվում է *to* մասնիկով և ունի հետևյալ ձևերը.

	Active	Passive
<i>Indefinite</i>	to write	to be written
<i>Continuous</i>	to be writing	-
<i>Perfect</i>	to have written	to have been written
<i>Perfect Continuous</i>	to have been writing	-

Ինֆինիտիվի ժխտական ձևը կազմվում է *not* մասնիկն ինֆինիտիվից առաջ դնելով.

Not to write – չգրել

Not to be written – չգրվել

Ինֆինիտիվի բաղադրյալ ձևերը կազմվում են *to be* կամ *to have* օժանդակ բայի ինֆինիտիվի և լիմաստ բայի I կամ II դերբայի հարադրությամբ:

Նախադասության մեջ ինֆինիտիվը (առանձին կամ լրացումներով) կարող է հանդես գալ որպես՝

1. Ենթակա.

To smoke is bad for health. – ժխելը վտանգավոր է առողջության համար:

To work is everybody's duty. – Աշխատելը յուրաքանչյուրի պարտքն է:

2. Ստորոգծիական վերադիր.

Our duty is to help our friends. – Մեր պարտքն է օգնել մեր ընկերներին:

His aim is to master English. – Նրա նպատակն է տիրապետել անգլերենին:

3. Բաղադրյալ բայական ստորոգյալի մաս.

She began to cry. – Նա սկսեց լաց լինել:

He intends to leave town this week. – Նա մտադիր է մեկնել քաղաքից այս շաբաթ:

4. Ուղիղ խնդիր (*to like, to forget, to ask, to promise* և այլ անցողական բայերից հետո).

I like to read detective stories. – Ես սիրում եմ դետեկտիվ պատմվածքներ կարդալ:

Don't forget to post the letters. – Չմոռանաք ուղարկել նամակները:

5. Որոշիչ.

He will make a report at the conference to be held in June. –

Նա կգեկուցի այն կոնֆերանսում, որը կայանալու է (գումարվելու է) հունիսին:

*She was the last to answer at the examination. –
Նա վերջինը պատասխանեց քննության ժամանակ:*

6. Նպատակի պարագա.

To know a foreign language well one must read and speak as much as possible. – Օտար լեզու լավ իմանալու համար պետք է որքան հնարավոր է շատ կարդալ և խոսել:

*To drive a car in a big city one must be an experienced driver. –
Մեծ քաղաքում ավտոմեքենա վարելու համար պետք է փորձված վարորդ լինել: Որպեսզի մեծ քաղաքում ավտոմեքենա վարես, պետք է փորձված վարորդ լինես:*

7. Հետևանքի պարագա.

He was too tired to answer any questions. – Նա չափազանց հոգնած էր և չէր կարող պատասխանել որևէ հարցի: Որևէ հարցի պատասխանելու համար նա չափազանց հոգնած էր:

8. Բարդ խնդրի, ենթակայի, որոշիչի, պարագայի մաս հետևյալ կառույցներում. The Objective Infinitive Construction, the Subjective Infinitive Construction, the for-to-Infinitive Construction:

Vocabulary

1. aim, <i>n</i>	- [eɪm]	- նպատակ
syn. purpose		
aimless, <i>a</i>		- աննպատակ
2. contribute, <i>v</i>	- [kənˈtrɪbjʊ:t]	- ներդնել
contribution, <i>n</i>		- ներդրում
3. due, <i>a</i>	- [dju:]	- համապատասխան
due to		- պատճառով,
		հետևանքով, ի շնորհիվ
syn. because of		
thanks to		
be due to		- պայմանավորվել,
		(բացատրվել)
4. overcome, <i>v</i>	- [ˌoʊvəˈkʌm]	- հաղթահարել
5. nevertheless, <i>adv</i>	- [ˌnevəðəˈles]	- այնուամենայնիվ,
		չնայած

6. situated, <i>a</i>	- [ˈsɪtʃuətɪd]	- տեղակայված
be situated		- գտնվել
syn. be located		
7. cattle, <i>n</i>	- [ˈkætl]	- խոշոր եղջերավոր անասուն
8. breed, <i>n</i>	- [bri:d]	- ցեղ
breed, <i>v</i>		- բուծել
cattle breeding		- անասնաբուծություն
breeder		- անասնաբուծ
9. enterprise, <i>n</i>	- [ˈentəpraɪz]	- ձեռնարկություն,
		տնտեսություն, ֆերմա
10. livestock, <i>n</i>	- [ˈlɪvstɒk]	- ընտանի կենդանիներ
livestock breeding		- անասնաբուծություն
11. however, <i>conj</i>	- [haʊˈevə]	- սակայն,
		այնուամենայնիվ
12. equipment, <i>n</i>	- [ɪkwɪpmənt]	- սարքավորում
equip, <i>v</i>		- սարքավորել
13. drive, <i>v</i>	- [draɪv]	- վարել (ավտոմեքենա,
		տրակտոր)
tractor driver		տրակտորիստ
combine driver		կոմբայնավար
14. barn, <i>n</i>	- [bɑ:n]	- անասնագոմ
		(շինություն
		անասունների համար)
15. seedbed, <i>n</i>	- [ˈsi:dbed]	- ցանքսի վայր,
		վարելատեղ

Text A

Students at work

In summer most students work in different parts of our country. Their aim is to contribute to the development of industry and agriculture.

A group of students from Armenian Agricultural Academy worked on a farm not far from Yerevan last summer. The farm is rather rich. It is a mixed one and has big areas under field crops and grasses as well as

some cattle-breeding enterprises. To improve soil fertility and increase the yields the farmers use fertilizers. The fertilizers to be applied are produced at a local chemical plant.

Many agricultural processes are mechanized, and farm machinery is used both for crop cultivation and for livestock breeding. However, the intensification of production is not yet high enough. To raise it still more fertilizers and modern farm equipment are needed.

Some girl students worked as milkmaids. They worked well and all cows were always milked in due time. It was not difficult to do the job, as there are good milking machines on the farm. Some boys worked as tractor drivers. They began their work early in the morning and sometimes had to stay in the field late into the night.

A group of students helped the farmers to build a new barn for cattle.

The students liked their work and decided to come again in spring to help farmers prepare the seedbed.

To work in the farms and to see different agricultural processes is very useful for agricultural students as it helps them become good specialists.

Exercises

From the list given below find out the synonyms or antonyms to the underlined words.

1. In summer most students work in different parts of our country.
2. Their aim is to contribute to the development of industry.
3. It is rather rich ...
4. It has big areas of field crops.
5. To improve soil fertility and increase the yields the farmers use fertilizers.
6. The fertilizers to be applied are produced at a local chemical plant.
7. The intensification of production is not yet high enough.
8. To raise the intensification more fertilizers are needed.
9. ... because much agricultural product is to come from.
10. It was not difficult to do the job, as there are good milking machines on the farm.

11. They began their work early in the morning.
12. The student helped to build a new barn for cattle.
13. To work on the farm is useful.

Synonyms: 1) work; 2) animals; 3) a lot of; 4) various; 5) purpose; 6) enlarge; 7) to assist, help; 8) crop; 9) harvest; 10) to be used.

Antonyms: 1) useless; 2) old; 3) little; 4) bad; 5) decrease; 6) poor; 7) fewer; 8) low; 9) same.

II. Find out the translation of the following words and word combinations from the text.

1. Նպաստել արտադրության և գյուղատնտեսության զարգացմանը:
2. Անասնաբուժական ֆերմա:
3. Բարելավել հողի պտղատվությունը:
4. Բարձրացնել բերքը:
5. Օգտագործել պարարտանյութ:
6. Քիմիական գործարան:
7. Պահանջվում է ժամանակակից սարքավորում:
8. Աշխատել որպես կթվորուհի:
9. Կով կթել:
10. Աշխատել որպես տրակտորիստ:
11. Նոր գոմեր կառուցել:

III. Choose from the list of words given below terms corresponding to the following definitions.

1. Chemical plant food is called ...
2. Unused part of land which is in its natural condition is called ...
3. Area of land for growing crops and raising animals is called ...
4. A covered building for animals on a farm is called ...
Farm, fertilizer, soil, barn.

IV. *Change the verbs from Active Voice into Passive Voice.*

1. They produce a lot of fertilizers.
2. They have enriched this soil with nitrogen, phosphorus and potash.
3. The farmers improved soil fertility in this area.
4. The milkmaids will raise milk yields of the cows next year.
5. The students are building a cattle barn now.
6. When we came our students were milking cows.

V. *Insert the words as, when, before, that, both, and, either ... or.*

1. The students will go to work on the farm ... they pass their exams.
2. ... milk ... meat are produced on their farm.
3. In summer my brother will go ... to America ... to Britain.
4. The chairman said ... our students had worked very well on the farm.
5. The seedbed must be prepared ... the weather becomes too hot.

VI. *Translate the following sentences into English using infinitive.*

1. Մեր նպատակն է օգնել շինարարներին՝ կառուցել մեծ ախոռ գյուղատնտեսական կենդանիների համար:
2. Ավելի շատ պարարտանյութ արտադրելու համար մեր քաղաքում կառուցվում է նոր քիմիական գործարան:
3. Ուսանողները եկել են այստեղ ֆերմերներին օգնելու համար:
4. Անհրաժեշտ է կթել այս կովերին օրը երկու անգամ:
5. Այս շրջանում պետք չէ բուծել կենդանիներ:

VII. *Use corresponding modal verbs in the following sentences and translate them into Armenian (to be, must, have to, can, could, to be able to).*

1. The students of our group ... work at construction sites in summer.
2. The chairman ... to see the farmers at 5.
3. All the girls of our group ... milk cows.
4. I ... work as a tractor driver next summer.

5. Every student of an Agricultural Institute ... work on the farm.

VIII. *Translate the following sentences into English.*

1. Կթի մեքենաները արտադրվում են այս գործարանում:
2. Ամռանը մեր ուսանողները աշխատում էին որպես տրակտորիստներ:
3. Գոյություն ունեն պարարտանյութերի տարբեր տեսակներ:
4. Գյուղատնտեսության մեջ շատ կարևոր է ժամանակակից սարքավորումների օգտագործումը:
5. Ոռոգման շնորհիվ այս տարի ավելի բարձր բերք է ստացվել:

IX. *Find out the synonyms to the underlined words from 3 variants given below.*

1. Agriculture needs skilled professionals.
1) experienced; 2) good; 3) bad.
2. To improve crop quality agronomists are to study the environmental factors.
1) to worsen; 2) to change for the better; 3) to destroy.
3. The prediction of their behaviour under various farming methods and recommendation of plants best suited for specific area.
1) protecting; 2) becoming; 3) foretelling.
4. Plant pathologists work to control or eliminate diseases caused by bacteria, fungi and other enemies.
1) illnesses; 2) disaster; 3) accidents.
5. Entomologists study insects in order to eliminate or control insects harmful to plants.
1) important; 2) dangerous; 3) hard.
6. Agricultural engineers work at finding more efficient ways to design farm machinery to process different products.
1) same; 2) various; 3) specific.
7. Food technologists work to improve the flavour and texture of

food without reducing their nutritional value.

1) make less; 2) increase; 3) vary;

8. They work at modern methods of timber.

1) old; 2) up-to-date; 3) interesting.

X. From the words in Table 2 find out antonyms to the words in Table 1.

Table 1	Table 2
1. Important.	Harmless.
2. Skilled.	Ancient.
3. Improve.	New.
4. Various.	Worsen.
5. Harmful.	Alike.
6. Modern.	Unimportant.

XI. From the list of terms given below try to find out the one which corresponds to the given definition.

1. Science of planting and caring for forests is called ...
2. Science of the physical life of animals and plants is called ...
3. The study of insects is called ...
4. Science of study of bacteria is called ...
5. Branch of science that deals with how substances are made up, how their elements combine, how they act under different conditions is called ...
6. Branch of biology dealing with heredity is called ...

1) biology; 2) chemistry; 3) bacteriology; 4) entomology; 5) genetics; 6) forestry.

XII. Find out in the text the English equivalents for the following word combinations and sentences.

1. Պարզ է որ:
2. Գյուղատնտեսական կուլտուրայի որակը լավացնելու համար:
3. Հայտնի է, որ նրանք պատասխանատու են նաև:
4. Վերացնել այն հիվանդությունները, որոնց պատճառն են

հանդիսանում մանրէները, սնկերը և այլ թշնամիներ:

5. Ուսումնասիրել այն միջատներին, որոնք վնասակար են բույսերի համար:
6. Ուտելիքի սննդարար արժեքը:
7. Պահածոներ:
8. Հացաբուլկեղեն:

XIII. Finish the following sentences using the words and expressions from the text.

1. Agronomists try to do their best to improve ...
2. Who ... for this work?
3. It is very important to improve the ... and ... of food.
4. You must avoid eating ... as you don't want to put on weight.
5. I want to ... you about the latest news I've just heard.

XIV. Put the verbs in the brackets in the correct Tense form.

1. This problem (to become) more and more necessary.
2. I (not to study) German at school.
3. They (to inform) us about it just now.
4. They said that they (to be responsible) for this work.
5. If you (to want) to improve your knowledge in English you should read much.

XV. Use the following adjectives in Comparative or Superlative Degrees.

1. Now you must work (much) than you did last year.
2. It is (efficient) way which is known all over the world.
3. Try to drink (little) water.
4. Their work in this field is (important) one.
5. (Much) we speak, (little) we do.

XVI. Insert the necessary modal verb (have to or to be) in the following sentences.

1. I ... to get up early as I live far from the Academy.
2. They ... to meet at six, but they were held up by transport.
3. ... to do your homework after you had come home yesterday?
4. They ... to speak English because nobody could understand French.
5. I ... to be there at 5.

Text B

Utilization of natural resources

The problem of rational utilization of natural resources is of greatest importance all over the world¹ today. There are two main aspects of the problem: first – all natural resources are to be used more economically as they are not unlimited, and second – measures are to be taken to prevent harmful effect of waste products of industrial enterprises on the environment.

Now, in the period of most intensive development of industry, and agriculture, the programme of nature conservation is of special importance.

According to this programme, practical measures on rational and economic utilization of natural resources in different spheres of economy are planned.

One of the means to solve both aspects of the problem is to build complex enterprises. It means that the production process in the complex must be organized so that waste products of the enterprise could be utilized and processed by another. On the one hand², it will have great economic effect, and, on the other hand³, will protect air and water from pollution.

Though complex enterprises will require rather big capital investments, it is better both from economic and ecological point of view⁴ to prevent pollution of the atmosphere than to liquidate its effect.

For example, it has been shown that under the influence of air pollution the yield of wheat decreases by 40-60%.

When we use natural resources we should be careful not to destroy the balance of the biosphere in order to preserve nature not only for people living now, but also for those who will live many thousands years after.

To realize measures to be taken for nature conservation, to fulfill the programme on rational use and reproduction of natural resources, co-operation of specialists in different spheres of science and practical activities is wanted.

To solve ecological problems sociologists, biologists, economists, physicists, biochemists, mathematicians, geologists, agronomists, foresters, engineers are co-ordinating their work. That is why⁵ some basic information on ecology is to be part of professional education of specialists in different spheres of science.

Տեքստի պարզաբանումներ

1. all over the world - ամբողջ աշխարհում
2. on the one hand – մի կողմից
3. on the other hand – մյուս կողմից
4. from ... point of view - այդ տեսակետից
5. that is why - այդ պատճառով

Lesson 14

Քերականություն

The Absolute Participle Construction - Անկախ դերբայական կառույց

Անկախ դերբայական կառույցը - դա կառույց է իր սեփական ենթակայով: Նախադասության մեջ այս կառույցը հանդես է գալիս որպես պարագա: Ի տարբերություն պարագա դերբայական դարձվածի, այս կառույցում *Participle I* կամ *I-ին* նախորդում է ընդհանուր հոլովով դրված գոյական: Չնականորեն այս կառույցն անկախ է նախադասությունից, սակայն տրամաբանորեն կապված է նրա հետ և ծառայում է որպես պարագա:

The experiment completed, the professor left the lab. (ժամանակի պարագա) - Երբ փորձն ավարտվեց, պրոֆեսորը դուրս եկավ լաբորատորիայից:

Անկախ դերբայական կառույցը կարող է դրվել ինչպես նախադասության հիմնական մասից առաջ, այնպես էլ նրանից հետո և միշտ անջատվում է ստորակետով: Եթե այս կառույցը դրված է հիմնական մասից առաջ, ապա այն թարգմանվում է հայերեն պարագա երկրորդական նախադասությամբ և ներածվում հետևյալ կապերով՝ *քանի որ, եթե, երբ* կախված նախադասության ամբողջ իմաստից և պարագայի տիպից:

The difficulties having been overcome, they went on making further experiments. - Երբ դժվարությունները հաղթահարված էին, նրանք շարունակեցին նոր փորձեր կատարել: (ժամանակի պարագա)

Circumstances permitting, we'll start in a week. - Եթե հանգամանքները թույլատրեն, մենք կսկսենք մեկ շաբաթից: (պայմանի պարագա)

It being very cold, I had to stay at home. - Քանի որ շատ ցուրտ էր, ես ստիպված էի տանը մնալ: (պատճառի պարագա)

Եթե այս կառույցը դրվում է նախադասության հիմնական մասից հետո, այն ներածվում է *ընդ որում, և, իսկ* կապերով և կարող է հանդես գալ որպես ինքնուրույն նախադասություն:

Many crops are grown by this farm, wheat being the most important.
- Բազմաթիվ գյուղատնտեսական կուլտուրաներ են աճեցվում այս ֆերմայում, ընդ որում ամենակարևորը ցորենն է:

Այս կառույցը հազվադեպ է գործածվում խոսակցական լեզվում, այն հիմնականում հանդիպում է գիտական և գեղարվեստական գրականության մեջ:

Vocabulary

1. resource, <i>n</i>	- [ri'sɔ:s]	- ռեսուրս, պաշար
2. vapour, <i>n</i>	- ['veɪpə]	- գոլորշի
<i>syn. steam</i>		
evaporate, <i>v</i>	- [i'væpəreɪt]	- գոլորշիանալ, շոգիանալ
evaporation, <i>n</i>		- գոլորշիացում
3. happen, <i>v</i>	- ['hæpən]	- պատահել, տեղ գտնել
<i>syn. take place</i>		
4. contain, <i>v</i>	- [kən'teɪn]	- պարունակել, ներառել
5. still, <i>adv</i>	- [stɪl]	- այնուամենայնիվ

<i>syn. however, yet</i>		- մինչ այժմ, դեռևս
6. move, <i>v</i>	- [mu:v]	- շարժել, տեղափոխել
movement, <i>n</i>		- շարժում, տեղափոխություն
movable, <i>adj</i>	- ['mu:vəbl]	- շարժունակ
7. behind, <i>adv</i>	- [bihaɪnd]	- ետևում
<i>ant. in front of</i>		- առջևում
leave behind		- թողնել ետևում
8. lake, <i>n</i>	- [leɪk]	- լիճ
9. rise, <i>v</i>	- [raɪz]	- բարձրանալ
rise, <i>n</i>		- վերելք
<i>ant. fall</i>		- իջնել
10. cool, <i>v</i>	- [ku:l]	- հովանալ
<i>ant. heat</i>		
cool, <i>adj</i>		- զով
<i>ant. hot</i>		- շոգ, տոթ
11. store, <i>v</i>	- [stɔ:]	- պահեստավորել, կուտակել
<i>syn. accumulate</i>		
storage, <i>n</i>	- ['stɔ:ɪdʒ]	- պահեստարան
12. source, <i>n</i>	- [sɔ:s]	- աղբյուր
13. precipitate, <i>v</i>	- [pri'sɪpɪteɪt]	- տեղալ (տեղումների մասին)
precipitation, <i>n</i>	- [prɪsɪpɪ'teɪʃn]	- տեղումներ
14. distribute, <i>v</i>	- [dɪs'trɪbjʊ:t]	- բաշխել
distribution, <i>n</i>	- [dɪstrɪ'bju:ʃn]	- բաշխում
15. surface, <i>n</i>	- ['sɜ:fɪs]	- մակերես
16. inch, <i>n</i>	- [ɪntʃ]	- դյույմ (=2.54 սմ)
17. support, <i>v</i>	- [sə'pɔ:t]	- աջակցել, սատարել
support, <i>n</i>		- աջակցում, սատարում
18. quantity, <i>n</i>	- ['kwɒntəti]	- քանակ
<i>syn. amount</i>		
19. rapid, <i>adj</i>	- ['ræpɪd]	- արագաշարժ
<i>syn. quick, fast</i>		
<i>ant. slow</i>		- դանաղաշարժ
rapidly, <i>adv</i>		- արագ
20. available, <i>adj</i>	- [ə'veɪləbl]	- 1. մատչելի
		- 2. պիտանի, պետքական, օգտակար
<i>syn. usable</i>		
<i>ant. unavailable</i>		

21. waste, <i>n</i>	- [weɪst]	- 1. անօգուտ, ծախսում, մսխում 2. թափոն, մնացորդ, ավելորդ, անօգտակար
waste, <i>v</i>		- մսխել, վատնել
22. pollute, <i>v</i>	- [pəˈlu:t]	- աղտոտել
pollution, <i>n</i>		- աղտոտում
23. efficient, <i>adj</i>	- [ɪˈfɪʃənt]	- էֆեկտիվ, արդյունավետ
efficiently, <i>adv</i>		- արդյունավետ
efficiency, <i>n</i>		- էֆեկտիվություն, արդյունավետություն, արտադրողականություն

Text

Water is life

Water is the natural resource we all know very well. We know its many forms – rain, snow, ice, hail, vapour, fog. Yet, water is the natural resource we least understand.

How does water get into the clouds? What happens when it reaches the Earth? Why is there sometimes too much and other times too little of it? And, most important, is there enough water for all the plants, and all the animals, and all the people?

Water covers nearly three fourth of the Earth¹, most being sea water. But sea water contains various salts, including those that are harmful to most land plants and animals. Still, it is from the salty seas and oceans that most of our fresh water comes – no longer salty and harmful. Water moves from clouds to land and back to the ocean in a never-ending cycle².

Ocean water evaporates into atmosphere leaving salt behind, and moves across the Earth as water vapour. Water in lakes and rivers also evaporates and rises into the air. Having cooled in the air the water vapor condenses and falls to the Earth as rain, hail or snow, depending on region, climate seasons and topography³. This part of the cycle is very important because man can use water stored in the atmosphere only when it falls to the land.

Every year about 450000 cubic kilometers of water evaporates

from the oceans and about 61000 cubic kilometers from land sources.

Water is an unchanging and ever renewing resource but its distribution on the surface of the globe varies greatly – there is either too little or too much water. Many problems are caused by too much water when we don't want it or too little when we do want it⁴.

No natural resources on our planet has so many uses as water. We need water to support our lives, to grow our crops, to water our stock⁵, to power our industries and for many other purposes.

Our water needs are great and they continue to grow. Agriculture requires great quantities of water to provide food and raw materials for industry. Industry consumes not less water than agriculture. Per capita use of water is increasing rapidly in the world.

There is plenty of water on the Earth. But the amount of fresh water available to man is very small. In all societies measures are taken against waste of water and pollution of water. We have to use water more efficiently in industry, towns and cities, in agriculture and irrigation. All life depends on water.

Տեքստի պարզաբանումներ

- 1 three fourth of the Earth – երկրագնդի երեք-քառորդը
- 2 never-ending cycle – երբեք չվերջացող շրջապտույտ
- 3 topography – տեղագրություն
- 4 when we do want it (water) – երբ մենք (իրոք) նրա (ջրի) կարիքն ունենք
5. to water stock – կենդանիներին զուր տալ

Exercises

1. Find out the English equivalents for the following words and expressions in the text "Water is life"

1. Բնական ռեսուրսներ:
2. Չափազանց քիչ:
3. Չափազանց շատ:
4. Պարունակել տարբեր տեսակի աղեր:

5. Որոնք վտանգավոր են բույսերի և կենդանիների մեծամասնության համար:
6. Ջուրը գոլորշանում է:
7. Կախված լինելով:
8. Մեծ ջրի պահանջ:
9. Կարկուտ:

II. *Make up the sentences from the following words.*

1. Water, a, is, resource, life..
2. Sea, contains, to, plants, most, water, salts, harmful.
3. The, of, water, is, small, very, quantity, of, available, man, to.
4. Water, from, the, the, of, surface, evaporates, ocean.

III. *From the text find out all the attributes to the water and translate the expressions into Armenian. Make up sentences of your own.*

IV. *Answer the following questions using the definitions given below.*

1. What is air? 2. What is Earth? 3. What is water? 4. What is sea? 5. What is nature? 6. What is plant? 7. What is vegetable? 8. What is moisture? 9. What is soil? 10. What is ground? 11. What is land?

1. Salt water which covers most of the Earth's surface is called ....
2. The planet on which we live is called ...
3. The system of things of which we ourselves are a part is called ...
4. The mixture of gases that surrounds the Earth is called ...
5. The common liquid which fills the rivers, lakes, seas and oceans is called ...
6. Any form of vegetable life is called ...
7. Any kind of plant which is used for food is called ...
8. Water vapour either in the air or condensed on a surface is called ...
9. The earth in which things grow is called ...
10. The surface of the Earth is called ...
11. The solid part of the Earth's surface contrasted with water and sea is called ...

V. *Translate the following sentences using the words and word combinations from the text.*

1. Ջուրը կարևոր բնական ռեսուրս է:
2. Ամփոփ, սառույցը, կարկուտը և մառախուղը ջրի տարրեր տեսակներ են:
3. Ծովի ջուրը պարունակում է աղեր, որոնք վնասակար են շատ բույսերի համար:
4. Ջուրը գոլորշանում է օվկյանոսի մակերեսից և բարձրանում օդ:
5. Թարմ ջրի քանակը շատ փոքր է:
6. Մենք պետք է միջոցներ ձեռք առնենք ջրի անօգուտ օգտագործման և աղտոտման դեմ:

VI. *Translate the following sentences paying attention to the translation of Absolute Participle Construction.*

1. While working at the farm in autumn the students helped the farmers to harvest crops.
2. Fertilizers being used, soil fertility is improved.
3. Many crops are grown by this farm, wheat being the most important.
4. Rain falling to the land, soil erodes.
5. A new irrigation system having been built, some water problems were solved.
6. The ocean stores heat energy most of which coming from the Sun.

VII. *Insert prepositions where it's necessary.*

1. How can I reach ... this farm?
2. It is a well-known fact that water is necessary ... all plants and animals.
3. I think you shouldn't work too much as it is harmful ... your health.
4. Every day, I don't know why, he moves this table ... the window ... the door.
5. He fell ... the floor and hurt his leg.

VIII. *Change the verbs from Active Voice into the Passive Voice.*

1. Water covers nearly three fourth of the Earth.
2. Man can use water stored in the atmosphere only when it falls.
3. We need water to support our lives.
4. We water vegetables in the evening.
5. I need your support.
6. They store food for winter.

ADDITIONAL LITERATURE

Colleges of Education in Great Britain

In Great Britain teachers are chiefly trained at colleges of education. Young people enter college¹ after finishing high school at 18 as a rule. The usual training course lasts 3 years. Besides there are university departments of education providing a one-year course for graduates.

The curriculum² in colleges of education³ is supposed to give thorough tuition⁴ and specialized training. The scheme of study work in a college of education is based upon compulsory and optional subjects^{5,6}. Principles of Education, English, Physical Education and Health Education are compulsory subjects. History, Handwork, Mathematics, Geography, Music are optional. The key subject is Principles of Education.

All students of the college of education spend twelve weeks on teaching practice in demonstration school where they learn the use of different visual aids and take an active part in discussing criticism lessons under the guidance of a supervisor on school practice.

Examinations are held at the end of each term. Final examinations are taken at the end of a course of studies.

Տեքստի պարզաբանումներ

1. To enter college – ընդունվել քոլեջ
2. Curriculum – ուսումնական պլան
3. College of education – մանկավարժական քոլեջ
4. Tuition – ուսուցում
5. Compulsory subjects – պարտադիր առարկաներ
6. Optional subjects – ֆակուլտատիվ առարկաներ

Retell the following jokes.

"If the Dean (ղեկան) doesn't take back what he said to me this morning, I'm going to leave college." "What did he say?" "He told me to leave college"

Professor: "You can't sleep in my classes."

Student: "If you didn't talk so loud, I could."

At a college examination a professor said: "Does the question embarrass (հուզել) you?" "Not at all, sir, - answered the student, - it is the answer that bothers you."

Students of Agriculture in England

In England there are many colleges that train specialists in Agriculture. They train agronomists, veterinarians, economists and others.

Each agricultural college cooperates with some leading farmers in student practical training.

The future students usually have twelve months of practical work on a farm just after finishing school. The importance of such practice is that the students can better understand their lectures on the agricultural processes and operations. It is a diagnostic period during which it becomes clear that those who like hard farm work will study at the agricultural college and those who don't want to change their speciality.

In September each year all the young men and girls who want to study at an agricultural college are asked to come to the college for a three-day conference. At this conference all aspects of college life are discussed. After the conference the future students go to work on the farms during one year.

Farmers who cooperate with the college in student practical training are also gathered in the college to discuss all the problems of student training.

One of the lectures of the college is responsible for maintaining¹ regular contact with the future students working on the farms. He visits the farmers and the students when necessary and discussed with them all the problems arising² during the period of student practical work on the farm.

To become a student of the college one must usually pass the examination in one of the subjects that has not been studied at school. To pass the examination the future students have to attend day or evening classes on that subject.

Working on the farm each future farmer must fill in³ his diary⁴. The diaries are regularly inspected by the responsible lecturer during the whole year of the practical work of the students on the farm. These diaries are again inspected before the students begin to study at the college. Each day the students are to write down in the diaries what they do and see on the farm.

To stimulate the students to work hard and get good knowledge of farm activities the college prize is awarded⁵ annually to that student who, throughout his pre-college training, showed the best knowledge of farming.

Տեքստի պարզաբանումներ

1. Maintaining – աջակցություն
2. To arise – առաջանալ
3. To fill in – լրացնել
4. Diary – օրագիր
5. To award – շնորհել

Fresh water resources

The Earth's water cycle or hydrologic cycle is the continuous circulation of moisture and water on our planet. The time quizzed for a water particle to pass through one or more phases of the hydrologic cycle varies from a few hours to months or even centuries.

A water particle may be evaporates from the ocean and in a short period fall back as rain or snow on the same water surface. If a water particle falls, as snow or hail on a mountain height, it may remain there for months until it is melted and joined with other melted particles on the long journey overland or underground. If a water particle is evaporated from the ocean and carried into the polar regions, falling there as ice or snow, it may remain frozen for centuries before returns to the ocean as part of an iceberg or as melted of outflow from the glacier.

Rain, hail and snow are various forms of precipitation. Precipitation that falls upon land areas is the source of all our fresh water supply. We depend upon it to compensate the quantity that is taken from lakes, streams and wells for man's numerous uses.

Moscow and Leningrad hydrologists completed a study of the word water balance. They estimated that the natural water cycle is far more intensive than had been supposed. Annual evaporation from the worth's surface amounts to the colossal figure of over half a million cubic kilometers of water, while the atmospheric moisture is renewed every ten days of the average. River water has a 12-day replacement cycle. Glaciers proved to be the slowest "accumulators of moisture".

Their replacement cycle is 8500 years. These figures will make it possible to achieve a more accurate picture of the world's fresh water resources.

Education in Britain

In Britain there is no system of education in the generally accepted meaning of the word. It has been described as a national service locally administrated¹ – and this means in practice that what happens on one side of a country² boundary may be greatly different from what happens on the other. The universities are scarcely controlled by the Department of Education³ – they get their government grants⁴

through the University Grants Committee. Besides there are over 3000 independent (private) schools in Britain which are only very loosely affected by State acts and regulations.

Although education in Britain is compulsory the character of education⁵ a child gets very much depends on the social status⁶ of his parents.

Well-to-do parents who send their children to independent schools may be sure that they will be properly prepared for external examinations (which will enable them to enter any particular university). The children will be taught by graduate teachers in small classes. They will have every facility⁷ for recreation and play. The school building will be comfortable and the laboratories well-equipped. Many such schools are several hundred years old. They charge very high fees⁸.

The children who attend state or publicly maintained schools¹⁰ pass the following stages of education: nursery school (2 to 5), primary school (7 to 11), secondary school (11 to 18). Comparatively few children remain at school till the age of 18. Most leave school at sixteen which is the official school-leaving age.

Lack of nursery school facilities is a serious problem in Britain nowadays. Less than 25 per cent of all children under five attend some kind of nursery school.

In primary schools the classes are large (over forty, sometimes up to fifty), the staff overworked, the buildings often old with outside lavatories, no play-grounds.

Depending on the results of the 11 + examination the child is either allowed to go to the so-called grammar school or is sent to a modern school.

When we take into consideration the well known fact that children from low income families are from 6 to 17 months behind in their development as compared to children from well-to-do homes the class character of the proceedings becomes painfully obvious.

There is one more kind of state maintained secondary school – The Comprehensive school. It is supposed to take all the children of a given neighborhood irrespectively of their social status, ability or aptitude and give them an equal chance of getting an education, enabling them to meet the requirements of the General Certificate of Education examinations. But there are as yet comparatively few such schools.

The English climate

England enjoys an insular climate. The summers are neither too warm nor the winters too cold.

The English people often talk about weather. "Fine morning, Sir." "Looks like rain, doesn't it? Will it clear up do you think?" "I wonder what the weather will be like? I hope, it'll keep fine."

Spring is the season when Nature returns to life. Tiny, light-green leaves cover trees and bushes, the grass is soft and green, and the air is full of the songs of birds. Vegetation grows rapidly in this season.

It seldom gets too hot in summer as there is generally a cooling breeze from the south-west, but the temperature may rise to ninety degrees in the shade (Fahrenheit of course). Sometimes the sky is suddenly covered with low black clouds, and distant thunder indicates the approach of a thunderstorm. After the rain the air is fresh. The thunder has cleared the air and people enjoy good weather again.

In autumn the leaves turn yellow and reddish, and fall to the ground. Then most birds migrate to warmer countries. Autumn is the season of mists, of windy days, of cold east winds and of beautiful sunsets. A short period of warm, sunny weather in October is called an Indian summer¹. The climate of the south of England is much milder than that of² Scotland. In the north the winters are harder. When there are eight degrees of frost in England it is freezing hard. The damp climate makes people feel the cold more. On a frosty morning hoarfrost covers the country. Icicles hang from the roofs of houses. When the ice on the lakes is thick enough, it is covered with skaters.

Though there are rather many days of bad weather in every season Englishmen spend much time out-of-doors and children like outdoor sports and games.

Տեքստի պարզաբանումներ

1. Indian summer – ոսկե աշուն
2. than that of = than the climate of

*Պատասխանի տեքստերում հանդիպող
անկանոն բայերի աղյուսակ*

Infinitive	Past Indefinite	Past Participle
1. to arise [ə'raɪs]	arose [ə'rouz]	arisen [ə'rizən]
2. to awake [ə'weɪk]	awoke [ə'wouk]	awoken [ə'woukən]
3. to be [bi:]	was, were [wɒz, wɛə]	been [bi:n]
4. to bear [beə]	bore [bo:]	born [bo:n]
5. to become [br'keɪm]	became [br'keɪm]	become [br'kʌm]
6. to begin [br'gɪn]	began [br'gæn]	begun [br'gʌn]
7. to bind [baɪnd]	bound [baʊnd]	bound [baʊnd]
8. to break [breɪk]	broke [brɒk]	broken ['brɒkən]
9. to breed [bri:d]	bred [bred]	bred [bred]
10. to bring [brɪŋ]	brought [brɔ:t]	brought [brɔ:t]
11. to build [bɪld]	built [bɪlt]	built [bɪlt]
12. can [kæn]	could [kʊd]	-
13. to catch [kætʃ]	caught [kɔ:t]	caught [kɔ:t]
14. to cost [kɒst]	cost [kɒst]	cost [kɒst]
15. to cut [kʌt]	cut [kʌt]	cut [kʌt]
16. to deal [di:l]	dealt [delt]	dealt [delt]
17. to do [du:]	did [dɪd]	done [dʌn]
18. to drink [drɪŋk]	drank [dræŋk]	drunk [drʌŋk]
19. to drive [draɪv]	drove [drouv]	driven ['drɪvən]
20. to eat [i:t]	ate [æt]	eaten ['i:tən]
21. to fall [fɔ:l]	fell [fel]	fallen ['fɔ:lən]
22. to feed [fi:d]	fed [fed]	fed [fed]
23. to find [faɪnd]	found [faʊnd]	found [faʊnd]
24. to freeze [fri:z]	froze [frouz]	frozen ['frouzən]
25. to get [get]	got [gɒt]	got [gɒt]
26. to give [gɪv]	gave [gerv]	given ['gɪvən]
27. to go [gou]	went [went]	gone [gɒn]
28. to grow [grou]	grew [gru:]	grown [groun]
29. to have [hæv]	had [hæd]	had [hæd]
30. to hear [hiə]	heard [hɛəd]	heard [hɛəd]
31. to hold [hould]	held [held]	held [held]
32. to keep [ki:p]	kept [kept]	kept [kept]
	knew [nju:]	known [noun]

33. to know [nou]	led [led]	led [led]
34. to lead [li:d]	learnt [lɛ:nt]	learnt [lɛ:nt]
35. to learn [lɜ:n]	left [left]	left [left]
36. to leave [li:v]	let [let]	let [let]
37. to let [let]	lay [lei]	lain [lein]
38. to lie [lai]	lost [lɒst]	lost [lɒst]
39. to lose [lu:z]	might [maɪt]	-
40. may [meɪ]	made [meɪd]	made [meɪd]
41. to make [meɪk]	meant [ment]	meant [ment]
42. to mean [mi:n]	met [met]	met [met]
43. to meet [mi:t]	put [put]	put [put]
44. to put [put]	read [red]	read [red]
45. to read [ri:d]	rang [ræŋ]	rung [rʌŋ]
46. to ring [rɪŋ]	rose [rouz]	risen ['rizən]
47. to rise [raɪz]	ran [ræn]	run [rʌn]
48. to run [rʌn]	sawed [sɔ:d]	sawn [sɔ:n]
49. to saw [sɔ:]	said [sed]	said [sed]
50. to say [seɪ]	saw [sɔ:]	seen [si:n]
51. to see [si:]	sent [sent]	sent [sent]
52. to send [send]	set [set]	set [set]
53. to set [set]	showed [ʃəʊd]	shown [ʃəʊn]
54. to show [ʃou]	sank [sæŋk]	sunk [sʌŋk]
55. to sink [sɪŋk]	sat [sæt]	sat [sæt]
56. to sit [sɪt]	sowed [saʊd]	sown [saʊn]
57. to sow [sou]	spoke [spouk]	spoken ['spoukən]
58. to speak [spi:k]	spread [spred]	spread [spred]
59. to spread [spred]	stood [stʊd]	stood [stʊd]
60. to stand [stænd]	took [tuk]	taken ['teɪkən]
61. to take [teɪk]	told [tould]	told [tould]
62. to tell [tel]	thought [θɔ:t]	thought [θɔ:t]
63. to think [θɪŋk]	wore [wɔ:]	worn [wɔ:n]
64. to wear [weə]	wrote [raʊt]	written ['rɪtən]
65. to write [raɪt]		